

Каленик

ИЗДАЊЕ
ШУМАДИЈСКЕ
ЕПАРХИЈЕ

2006
3

МАНАСТИР ПРЕПОДОБНОГ ЛУКЕ У ФОКИДИ

САДРЖАЈ

Николај Афанасјев <i>Примати у Цркви - Божији избор</i>	2
Из светоотачког богословља	5
Зоран Крстић <i>Социјално учење у православној теологији</i>	6
Леонид Успенски <i>Значење иконе - Иконоста</i>	10
Митрополит Антоније (Блум) <i>О покајању и исповести</i>	15
Литерарна радионица Богословије у Крагујевцу <i>Крагујевачки богослови на источнику православља</i>	17
Саша Антонијевић <i>Поклоничко путовање</i>	20
Миодраг Лома <i>Теолошка повезаност библијских Пошова и Васкрсења мистичком пошвом Христове Беседе на Њори</i>	21
Из летописа Шумадијске епархије	23
Марко Митић <i>Повести о манастиру Светио Луке</i>	30
Тања Ивановић <i>Историја Цркве у Орашцу</i>	33

Нове књиге

Упокојили се у Господу

Дечија сирани

*Промене; Служења, приједи и посеје Њевој преосвећенства
епископа шумадијској Господина Јована*

Последња страна корица:

*Свети ајосиоли Пејшар и Павле, икона у црквеном дому
Петропавловске цркве у Аранђеловцу, рад Владимира Карановића*

Каленић

Изази с благословом
Његовог преосвећенства
епископа шумадијског
Господина Јована

Година XXVII
број 3, (165), 2006.

Издавач
Српска православна епархија
шумадијска

Изази
шест пута годишње

Главни и одговорни уредник
Никола Миловић, јереј

Заменик главној и одговорној
уредника
Негослав Јованчевић

Редакција
др Зоран Крстић,
протојереј-ставрофор
Рајко Стефановић,
протонамесник
Милић Марковић, протојереј
Марко Митић, јереј
Драган Икић, јереј
Небојша Младеновић, јереј
Гордана Јоцић
Владан Костадиновић

Уредничтво и администрација
"Каленић",
Владимира Роловића бб,
34000 Крагујевац
телефон: 034 371-192
e-mail: kalenic@kg.sbb.co.yu

Тираж
3000 примерака
Припрема и штампа

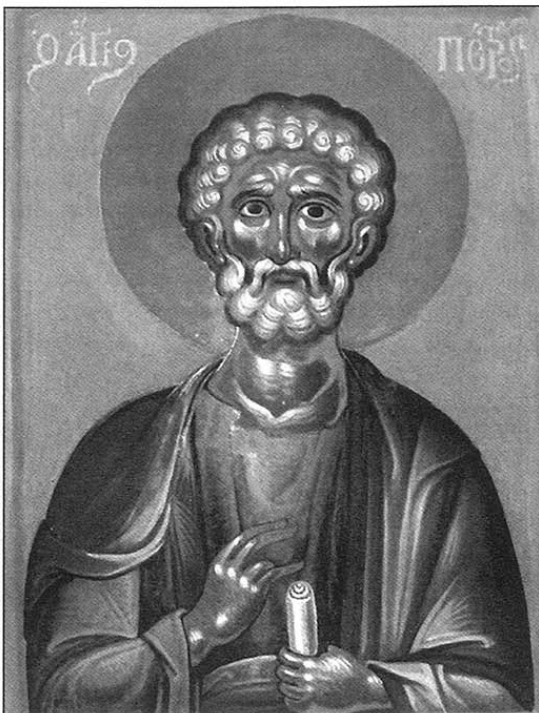
БЕО
ШТАМПА

Београд

ПРИМАТ У ЦРКВИ - БОЖИЈИ ИЗБОР

Обележавајући празновање Апостола, "Каленић" објављује текст оца Николаја Афанасјева из 1953. године о примату у Цркви који овај актуелни појам "црквене власти" тумачи у светлу литургијске еклисиологије, по којој свака помесна Црква ужива сву пуноћу "Цркве Божије у Христу". Пренети су параграфи 5. и 6. из чланка који је 1957. године објављен у Паризу (*Istina*, br. 4)

Код апостола Павла и у свим новозаветним списима, учење о Цркви, је било евхаристијско. То значи да ја прихватам постојање, у апостолским временима, еклисиологије коју бисмо могли назвати *евхаристијском*. Само у светлости Евхаристије можемо разумети Павлово учење о Цркви као Телу Христовом; наравно ако желимо да очувамо реалност Тела Христовог: "Ви сте тијело Христово" (1 Кор 12, 27). Када је апостол Павле писао Коринћанима да су они Тело Христово, сигурно је имао у виду литургијску формулу: "Ово је тијело моје", коју и наводи у својој Посланици. Црква је Тело Христово које се манифестује или пројављује на сваком евхаристијском сабрању једне помесне Цркве. На тај начин свака помесна Црква са својим евхаристијским сабрањем јесте, следећу Павлову формулу: "Црква Божија у Христу...". Свети апостол Павле изражава ту исту идеју и једном другачијом формулом: "Црква Божија која постоји (или која јесте) у Коринту...". Дакле, свака помесна Црква ужива сву пуноћу "Цркве Божије у Христу". Ту особеност Цркве је касније сагледао свети Игнатије Антиохијски изразом *кайшолчанска Црква*. Мноштво помесних Цркава не нарушава пуноћу и јединство Цркве Божије, јер католичанскост није својство мноштвености, већ сваке помесне Цркве, која на тај начин и бива католичанском Црквом. Уколико бисмо сабрали све помесне Цркве добијени резултат би био та иста Црква Божија која постоји у свој својој пуноћи и јединству у сваком члану тог процеса сабирања. Следи да збир помесних Цркава не мо-

же дати Цркву Божију ако у свакој од њих Црква Божија није у свој својој пуноћи. Еуклидова аритметика не може бити примењена на Цркву. Уколико би пуноћа и јединство Цркве зависили од збира помесних Цркава, ни једно ни друго никада не би нашло свој израз, јер се емпиријски збир стално мења, било да се увећава, било да се смањује, и с обзиром на ту променљивост могли бисмо извући закључак да се и пуноћа Цркве мења. Чак када би тај емпиријски збир помесних Цркава обухватао целу Цркву која емпиријски постоји у једном датом моменту, он не би обухватао њену прошлост, а ни будућност. Јединство и пуноћа Цркве немају квантитативни карактер већ зависе од пуноће и јединства Тела Христовог које је увек и свуда једно у свој својој пуноћи, јер и јуче и данас и у векове векова исти је Христос за сваку Цркву и за све помесне Цркве. Пуноћа и јединство су везани, у Па-

вловој евхаристијској еклисиологији, за помесну Цркву а не за идеју универзалне Цркве или Цркве уопште. Евхаристија не би била могућа у једној помесној Цркви која би била само део универзалне Цркве. Поимање *дела* није еклисиолошко поимање: у ствари, у еклисиологији или је присутна цела Црква или је нема уопште. Црква Божија је тамо где је евхаристијско сабрање, и тамо где је евхаристијско сабрање тамо је пуноћа Цркве Божије. Одбацујући појам *дела*, евхаристијска еклисиологија искључује и појам универзалне Цркве за коју део представља саставни елемент.

Свака помесна Црква је, будући Црквом Божијом у Христу, независна и аутономна. Аутономна, јер у себи има све оно што јој је неопходно за живот. Независна, јер не постоји власт над Црквом. Власт над једном помесном Црквом би била власт над Евхаристијским сабрањем, то јест над Христом. Па ипак, независност и аутономност помесне Цркве не значе да она живи ограничена од других. Свака Црква је везана за друге: она не живи само свој сопствени живот већ живот заједнице; њен живот је живот у заједници са свим помесним Црквама, што и јесте живот једне и исте Цркве Божије. Свака Црква тежи јединству са осталим црквама, а да при том не одбацује своју аутономију и не утожава аутономију других Цркава. Она је, према речима светог Игнатија Антиохијског агаре. Она је љубав, јер су у њој сви уједињени у љубави према Христу и у љубави једних према другима. Она је љубав још зато што свака помесна Црква за другу представља предмет љубави. Једна Црква не може

да не воли другу и да не буде предметом љубави друге Цркве, јер да није тако она би се морала одрећи своје љубави према Христу. Љубав је чини отвореном према другим Црквама. Што је више помесних Цркава, то је више предмета љубави и уједно, што је више Цркава то је више оних којима је она предмет љубави. Све помесне Цркве бивају уједињене у један велики савез Љубави, који тежи непрестаном ширењу, трудећи се да укључи све већи број нових Цркава. Свака Црква тежи ка томе да умножи број својих чланова, али она тежи и ка томе да се умножи број Цркава које је окружују. У таквој тежњи она не познаје других граница осим оних које су емпијске границе света. Црква Божија у себи садржи мисију светских размера према заповести Христовој: "Идите, дакле, и научите све народе".

Циљ те мисије је умножавање помесних Цркава од којих је свака католичанска (саборна) Црква. Католичанска (саборна) Црква је увек универзална, јер она укључује у себе све помесне Цркве, од којих свака тежи да се број помесних Цркава увећа. Атрибут католичанскости (саборности) не припада универзалној Цркви, већ свакој помесној Цркви која учествује у универзалном братству. Због тога католичанскост (саборност) и универзалност нису истозначни појмови. Католичанскост указује на природу Цркве, а универзалност на границе њене мисије у свету. Не можемо од њега начинити јединствен и истозначан појам а да, при том, не променимо само учење о природи Цркве.

Учење о универзалној Цркви садржи идеју власти. Евхаристијска еклисиологија искључује једну такву идеју, јер према њеном схватању, таква једна власт би значила да над Црквом Божи-

јом постоји власт која би била већа од Христове. Па ипак, овакво једно становиште не одговара на

следеће питање: да ли би требало да одустанемо, у систему евхаристијске еклисиологије, од сваке идеје примата који се јавља као логично исходиште учења о универзалној Цркви? И ако идеја примата постоји у евхаристијској еклисиологији, како је она изражена и шта она значи?

Свака помесна Црква, пројављујући Цркву Божију, има апсолутно исту вредност као и свака друга Црква. Због тога, у заједници љубави оствареној међу католичанским Црквама, једна Црква не може да има власт над неком другом. Па ипак је, од самог почетка, у сржи те заједнице љубави међу помесним Црквама, постојала хирејархија. Црква Божија увек постоји у свој својој пуноћи и јединству, али свака помесна Црква је изражава на један посебан начин и на једном различитом степену. Као што не постоје две идентичне особе, тако не постоје ни две апсолутно идентичне помесне Цркве. На томе се

темељи разлика у ауторитету међу Црквама које су у заједници љубави. Све помесне Цркве су од истог значаја, али њихов ауторитет није исти. Ако постоји хирејархија међу Црквама то значи да постоји и она Црква која поседује већи ауторитет у тој заједници љубави. Да ли онда можемо да кажемо да та црква има примат у односу на све остале Цркве? Наравно да да, али се, при том, морамо сложити око начина поимања примата. То није примат власти: Црква која има примат не може имати власт над другом Црквом, јер она је, као и друге Цркве, Црква Божија. То није примат части, јер је у античкој свести идеја части увек била повезана са влашћу. На крају, то није ни примат који се ослања на нека нарочита права која припадају тој Цркви, јер она не може да има право

над другим Црквама. Примат посматран у светлости љубавне заједнице представља више од свега тога. Примат је дар благодати, дар да се са највећим ауторитетом говори у име Цркве. Онај који живи у Цркви која има примат, живи у Цркви Божијој и на тај начин живи и у свим другим помесним Црквама.

У оквиру сагласја у љубави, свака помесна Црква не сме да се оглуши на оно што се дешава у другим Црквама. Све оно што се чини у једној Цркви чини се и у свим другим, јер се све чини у "Цркви Божијој у Христу". Све оно што се не чини у свим Црквама, не чини се ни у једној Цркви као нешто што се не чини у Цркви Божијој. Свака помесна Црква прихвата или одбацује оно што се чини у другим Црквама, и све Цркве прихватају или одбацују оно што се чини у једној Цркви. Прихватајући оно што се чини у другим Црквама, свака Црква сведочи о вољи Божијој

према којој све треба да се чини у Цркви, и одбацујући она сведочи о себи самој у Духу и Духом. То је дар који припада свакој Цркви јер је свака Црква Црква Божија, и због тога се она може обратити у име Цркве другим Црквама. Што је већи ауторитет једне Цркве, то је значајније њено сведочење, било као прихватање било као одбацивање. Највећи ауторитет припада Цркви која има примат, или, другачије речено, примат има она Црква чије сведочење има највећу вредност. Тај примат се може односити на различите ствари: присутност Цркве у том и том граду, њено оснивање од стране апостола, број њених чланова, њени лични напори да још више развије дар сведочења и да што више испољава дар љубави, али све ово узето засебно није довољно. Људски говорећи, ми не можемо да објаснимо како то реч једне помесне Цркве може имати највећу вредност, ако не и одлучујућу. Ако је тачно да је

сведочење Божији дар, примат у заједници Цркава јесте Божији избор који ми не можемо у потпуности појмити, али пред којим се, као пред вољом Божијом, морамо поклонити.

Примат, као Божији избор, не појављује се изван, већ у сагласју у љубави, а не против ње, већ у сагласности са њом. Реч оне Цркве која има примат нема вредност по себи, већ је задобија када постане откривење воље Божије у Цркви, откривење које је слободно примљено од стране других Цркава, које, опет на свој начин, сведоче о откривењу воље Божије. Примат не значи да смо непогрешиви. Црква која има примат може да погреши као и све друге Цркве; и због тога је њој потребно сведочење других Цркава о томе да је она имала откривење воље Божије. Црква која има примат нарочито греша када жели да истакне своју вољу или када се постави изнад осталих Цркава. Она се на тај начин

упушта на пут доказивања свога примата одупирући се вољи Божијој, јер се удаљава од љубави која цвета у Цркви. Стављајући се изнад заједнице Цркава које су у љубави, у чијем срцу она и има примат, она скреће на пут који је може одвести ван граница те заједнице. Имајући примат над љубвеном заједницом Цркава, она не може да уништи примат других Цркава; примат, у једном ужем смислу речи, који поседује свака помесна Црква, јер и тај примат је такође Божији избор. Црква која има примат поседује највиши ауторитет, али не и једини, јер поред тог ауторитета постоји ауторитет других Цркава смештених ниже у хијерархији Цркава. Радило се о заблуди или о погрешци, Црква која има примат чува свој избор како јој Бог не би одузео дар примата у сведочењу.

Николај Афанасјев
превод с француског:
Јулија Видовић

Свети Кипријан Картагински

МНОГО ЈЕ ГРАНА НА ДРВЕТУ, АЛИ ЈЕ СТАБЛО ЈЕДНО

Господ говори Петру: “И ја ти кажем: ти си Петар, и на том камену сазидаћу Цркву Своју (Мт 16, 18). /... / И опет му Он говори након васкрсења: “Чувај овце моје” (Јн 21, 16). На тај начин Он оснива Цркву своју на једном. И премда по васкрсењу Свом даје једнаку власт свим апостолима (Јн 20, 21-23), ипак, да би показао јединство Цркве, желео је да то једноставно започне са једним. Свакако, и други апостоли били су исто што и Петар, имајући једнако са њим достојанство и власт, али на почетку се указује на једног, ради означавања једне Цркве.

/... /

Епископство је једно, и сваки епископ у њему потпуно учествује. И Црква је такође једна, премда са приспевањем плодова постаје мноштвена. Јер и сунце има много зрака, али је светло једно; много је грана на дрвету, али је стабло једно, снажно држано на корену; много потока истиче из једног извора. /... / На исти начин и Црква, озарена светлом Господњим, распростире зраке своје по читавом свету, али светлост која се разлива свуда, једна је, а јединство тела (Цркве) остаје нераздељено. По читавој земљи она је распрострла гране своје, /... / обилни потоци њени теку надалеко: и при свему томе глава остаје једна, један почетак, једна мати, богата и плодотворна.

О јединству Цркве

Господ наш, чије смо заповести и савете дужни да чувамо, одређујући достојанство епископа и управљање својом Црквом, говори Петру у Еванђељу: “Кажем ти: ти си - Петар (грчки - камен), и на том камену сазидаћу Цркву своју, и врата ада неће је надвладати. И даћу ти кључеве Царства Небеског; и што свежеш на земљи, биће свезано и на небу; и што разрешиш на земљи, биће разрешено и на небесима” (Мт 16, 18-19). Одавде следствено прејемствено проистиче власт епископа и управљање Црквом, тако што се Црква поставља на епископима и сваким чином Цркве управљају ти началствујући. /... / Цркву сачињавају епископ, клир и сви који стоје у вери...

О палима

Црква је једна, а будући једна она не може да буде и унутра и споља. Ако је код Новацијана, онда није била код Корнелија. Ако је пак била код Корнелија који је наследио епископа Фабијана према законитом посвећењу, и којег је, осим части свештенства, Господ прославио мучеништвом, онда Новацијан не припада Цркви, и онај који је презревши еванђелско и апостолско предање, никога не наслеђујући, произишао само од себе, не може се сматрати епископом, и ни на који начин не може имати Цркву или је поседовати непосвећен у Цркви.

Писмо Магну

ИЗ СВЕТОТАЧКОГ БОГОСЛОВЉА

Наша молитва је свенародна и заједничка

Учитељ света и Наставник јединства није, пре свега, хтео да се молитва савршава појединачно и засебно, тако што би се молитвеник молио само за себе. У самој ствари ми и не говоримо: "Оче мој, који си на небесима, /... / хлеб мој насушни дај ми данас"; свако од нас не моли само за опрост својих грехова, не моли се само за себе самога да не буде уведен у искушење и да буде избављен од лукавога. Наша молитва је свенародна и заједничка, и када се молимо, онда се молимо не за ма ког појединачног човека, него за читав народ, зато што ми - читав народ - чинимо једно. Бог - Наставник света и сагласја, поучавајући јединству, хтео би да се појединац моли за све, као што је Он један носио све нас.

/... /

Потом у молитви следи: "да дође Царство Твоје". Молимо за долазак к нама Царства Божијег у оном смислу, у ком молимо Бога да се у нама свети Име Његово. Јер, када то Бог не царује, или када је то поставио почетак Свога Царства, које је увек било код Њега и никада неће престати? Молимо да дође наше царство, Богом обећано, добијено крвљу и страдањем Христовим; молимо да, слуге у веку овом, царујемо потом са Владиком-Христом, како нам је Сам то обећао...

/... /

Продужавајући молитву проузносимо следећу прозбу: "хлеб наш насушни дај нам данас". То се може схватити, како у духовном, тако исто и у обичном смислу, зато што и један и други смисао, по божанском даровању, подједнако иду на руку спасењу. Христос је хлеб живота, и то не хлеб свима, него нама. /... / А свакодневно молимо /... / да пребивајући у Христу и свакодневно примајући Евхаристију за храну спасења, не бисмо, будући услед ма ког тешког сагрешења, одлучени од причешћа и лишени небеског хлеба, одделили се од Тела

Христовог. /... / Када Он каже да онај који једе од хлеба Његовог живеће вавек (Јн 6, 51), онда тиме показује да живе они који се допичу Тела Његовог, и по праву причешћа примају Евхаристију. /... / Због тога и молимо свакодневно да нам се да хлеб наш, да се не бисмо, прибивајући и живећи у Христу, удаљили од освећења и тела Његовог.

Свети Кипријан Картагински,
О молитви Господњој

У Њему имамо искупљење крвљу Његовом и опрост грехова

Сасвим су неразумни они који презиру творевину Божију и одричу спасење плоти, и одбацују њен препород, говорећи да оно не учествује у нетрулежности. Ако се, међутим, оно не спасава, то значи да нас ни Господ није испунио својом крвљу, и чаша Евхаристије није причешће крвљу Његовом, и хлеб који преломимо, није причешће телом Његовим. Јер крв може да истиче само из жила и плоти и осталог што чини битије човека, којим је Логос Божији истински постао и искупио нас својом крвљу, као што апостол каже: "у Њему имамо искупљење крвљу Његовом и опрост грехова" (Кол 1, 14). И као што смо ми удови Његови и хранимо се његовом творевином, а творевину нам Он испоручје, наређујући сунцу да

изађе и киши да пада, како је Њему угодно, чашу творевине Он је назвао својом крвљу којом натапа и нашу крв, и хлеб од творевине исповедио је као своје тело, којим оснажује наша тела.

Свети Иринеј Лионски,
Против јереси, V, 2, 2

Дух води ка бесмртности

Чудесна тајна! Позвани смо да одбацимо наше старо, плотско труљење и да, одбацивши стару храну, причестимо се новим јелом - Христом; призвани смо, колико је то могуће, да чувамо Њега у себи, да прихватимо Спаситеља у срце, да бисмо могли да регулишемо привезаност за тело... "Тело Моје" - то је елагорија Духа Светога... , аналогно "Крв Моја" значи "Реч", јер Реч као густа крв улива се у наш живот. Смеса Тела и Крви је Господ, храна његових младенаца; Господ је Дух и Реч. Та храна - то и јесте Господ Исус, то је Реч Божија, Дух начињен телом, - јесте освештано небеско тело. Та хана је млеко Оца којим се хранимо ми младенци.

Крв Господа носи двојни карактер. С једне стране то је крв у физичком смислу, крв посредством које смо ослобођени од труљења; с друге стране, то је крв духовна, кроз коју постајемо помазаници. Пити крв Исуса - значи причешћивати се бесмртношћу Господњом; а Дух је сила Речи, исто као што је крв сила тела... Као што се вино меша са водом, тако се, по аналогiji, Дух меша са човеком. Ова смеса храни човека ради вере; Дух води ка бесмртности. Смеса оба - напитка и Речи - назива се Евхаристијом, благодаћу хвале и лепоте...

"Млеко" (1 Кор 3, 2) је обука, ако се узме као првобитна храна душе; "тело" - је мистично созерцање. Плот и крв Речи јесу схватање божанске власти и суштинe... Он јавља себе онима који се причешћују том храном на духовнији начин. ■

Климент Александријски,
Педагог, 1, 6; 2, 2;
Стромата, 5, 10

СОЦИЈАЛНО УЧЕЊЕ У ПРАВОСЛАВНОЈ ТЕОЛОГИЈИ

У среду 5. априла 2006. године у великом амфитеатру Православног богословског факултета у Београду одржан је студијски дан посвећен преводу на српски језик књиге "Основи социјалног учења Римокатоличке цркве". Званични учесници скупа били су епископ браничевски Г. Игнатије, др Стјепан Балобан, монсињор Стрес и др Зоран Крстић. Скупу су поред многобројних студената присуствовали и епископ бачки Иринеј, кардинал Martino и министар вера др Милан Радуловић. У наставку доносимо текст излагања протојереја ставрофора др Зорана Крстића, ректора Богословије Светога Јована Златоуста и професора канонског права на Богословском факултету СПЦ

Захваљујем се организатору на љубазном позиву да узмем учешћа у данашњем скупу а поводом врло значајног догађаја и врло значајне теме. Када се у јесен прошле године, у издању Кршћанске садашњости, појавио Компендиј социјалног наука Римокатоличке Цркве било је јасно да он не представља само унутрашњи документ и да ће бити добра основа за разноврсне међухришћанске дијалоге и даља промишљања. Данашњи скуп то потврђује. Са становишта наше помесне Православне Цркве и Теолошког факултета, Компендијум је добра прилика да се у нашој средини унапреди теолошко промишљање о савременим друштвеним темама и да наш скуп буде добар увод и представљање тема које ће се од јесени изучавати на Теолошком факултету у оквиру новог предмета - Социологије Хришћанства. Тема о којој би требало да говоримо Друштвено учење у православној теологији, поред своје актуелности и заинтересованости многих, и не само чланова Цркве, да чују мишљење православне теологије о савременој друштвеној проблематици, изгледа на први поглед једноставна. Безброј је примера у Новом Завету, делима Отаца, једном речју у целокупном Светом Премању Цркве на која се можемо ослонити у нашем тумачењу и односу према друштвеној стварности. Али то је само на први поглед. Православна теологија има пред собом и одређена претходна питања на која треба да одговори пре саме своје речи о друштвеној стварности.

Претходна питања

Прво од тих претходних питања је везано за сам назив. Пред нама је неколико могућности које срећемо у литератури. Најпре, термин друштвено или социјално учење који би могао да прати и конфесионално одређење, затим друштвена етика коју, такође, може да прати конфесионално одређење, или друштвени логос Цркве, реч о друштву и слично.

Појам друштвено или социјално учење се, углавном, везује за Римокатоличку Цркву, а у свом документу из 2000. године и Православна Црква у Русији се определила за овај појам и тај документ назвала Основи социјалне концепције Руске православне Цркве. Светски савет цркава и протестантски свет, углавном, користи појам друштвена етика. Сам назив не мора да буде од пресудног значаја, али може и да открива основне методолошке принципе и генерални приступ објекту истраживања. Они који се не слажу са помињањем учења у називу сматрају да то подразумева и постојање црквеног ауторитета који формулише учење, затим подразумева постојање оних који то учење проучавају и преносе на оне који треба да буду научени. Сматрају, даље, да се тако формира институционални оквир који поистовећује друштвено учење са пастирском делатношћу Цркве. Теолози који би желели да следе овакав, другачији пут, истичу као основни критеријум, не институционални оквир, већ саме конкретне људе или друштвене групе које из различитих разлога пате. Користећи

се методом социолошке анализе покушавају да расветле проблем и да кроз начело сарадње и солидарности многих у друштву, дакле, самих угрожених и оних који желе да помогну, покушају да превазиђу неки од конкретних друштвених проблема, избегавајући тиме могуће опасности патернализма, а ослањајући се, пре свега, на слободу и активност друштвених чинилаца или самих активних појединаца. Разлика у ова два приступа би, у крајњој инстанци, могла да буде - одакле долази иницијатива - од горе или од доле? Да ли одређени црквени ауторитет унапред и од горе већ поставља оквире или само активира осетљивост Хришћана за одређени друштвени проблем остављајући да га они сами даље воде? Међутим, у пракси је најчешће тешко уочити разлике, јер теолози и једног и другог опредељења углавном заступају опште принципе који ни за кога нису спорни. У Грчкој се, на пример, теолози различито опредељују за један, други или неки трећи појам, истичући да је друштвено учење појам који се везује за Римокатоличку Цркву и Њену активност на друштвеном пољу.

Друго претходно питање које православна теологија може да постави себи у вези са друштвеним учењем је следеће: Колико би формулација неког учења уопште, па и друштвеног учења, била својствена Православљу? Компендијум је покушај Римокатоличке Цркве да на систематски начин и свеобухватно изложи своје друштвено учење. Да ли је недостатак оваквог документа,

сем у Руској православној Цркви и о неким друштвеним проблемима у Румунској православној Цркви, знак равнодушности Православља према друштвеној проблематици или се, можда, ради и о нечем другом? Шкртост источног Хришћанства у формулисању целине или дела своје вере је чињеница коју можемо да учимо кроз целу историју Цркве од Истока. Њу срећемо у догматском предању, канонском предању и у целокупном животу Цркве. Истина се не може закључати у систем, ма колико он добар био. Другим речима, апофатички карактер богословља је трајна карактеристика Истока. Он никада ни своју веру није уобличио у потпуни и заокружени систем и званични документ, какав је рецимо, официјелни Катихизис Римокатоличке Цркве. Само у једном периоду, од 16. до 18. века, Православна Црква је покушала да донесе своја званична исповедања вере и тај јој покушај није донео користи, напротив. Из ових разлога је, чини нам се, тешко и неприродно очекивати систематизовано учење у области друштвене стварности, иако имамо и супротан пример Руске православне Цркве. Посебно велики проблем представља управо друштвена проблематика зато што је друштвена стварност непрестано променљива, а данас нарочито. Заокружено друштвено учење је у опасности да буде превазиђено већ онога трена кад је формулисано, а што и Компендијум наглашава у уводном делу о Значењу документа. У периоду између два светска рата на иницијативу митрополита Хрисостома, касније архиепископа атинског и целе Грчке, покренута је саборска расправа јерархије у Грчкој о улози и деловању Цркве у друштву. Митрополит је предложио да и Православна Црква изложи и даље развија своје друштвено учење по узору на Римокатоличку Цркву и папске енциклике. Овај предлог није био усвојен са основним образложењем да задатак Цркве у свету није да решава проблеме друштвеног живота, већ да спасава човека. Али, са друге стране, можемо

да приметимо, друштвени проблеми нису проблеми неких тамољуди, већ наши заједнички проблеми, зато што смо сви ми и чланови друштва. Ако је основно виђење стварности у православној теологији њена јединственост а не манихејска подвојеност, баш као што је и човек јединствено биће у свим својим стањима и активностима, онда би то значило да спасење човека подразумева и његов друштвени живот.

Најзад, Компендијум који је пред нама је званично изложење друштвеног учења Римокатоличке Цркве. У последње време и у нашој јавности постоји притисак да Црква о овом или оном актуелном питању изнесе своје званично мишљење. Али сваки пут кад се помене тај израз званично нешто се у нама, макар и инстинктивно, побуни. Каква то званична мишљења треба да постоје или још прецизније који је то орган у Православној Цркви који може да издаје званична мишљења у име Цркве? Сматрамо да овакав начин не би био својствен источној Цркви, иако опет имамо и супротан пример да је поменути документ Сабора Руске Православне Цркве означен као Њено официјелно мишљење. Појединци, теолози, Синод, Сабор једне помесне Цркве, могу и треба да формулишу принципе, препоруке, мишљења која могу да имају и висок степен официјелности, али да би била званично учење Православне Цркве за то је потребно много више, а посебно пресудни и коначни елемент рецепције целог тела Цркве.

Ова претходна питања, на која смо желели да укажемо, и одговори на њих могу, у пракси, на различите начине да се манифестују. Могу да прикрију равнодушност и страх пред друштвеним проблемима и да одврате Хришћане од активне и хришћански препознатљиве друштвене активности. У том случају се они од света окрећу ка пустињи и стварају предуслове за гетоизацију Цркве. Али, Црква је окренута ка свету, а не ка пустињи и Њен је задатак да свет као творевину Божију афирмише, а не да одбаци.

Писах вам у посланици, каже свети апостол Павле Коринћанима, да се не мешате са блудницима. Али не уопште са блудницима овога света, или са користољубцима или са отимачима или са идолопоклонцима; јер бисте морали изићи из овога света (1. Кор. 5.9-10). Други, супротни приступ била би брига, проучавање друштвених проблема коришћењем социолошке анализе као методом, подстицање на сарадњу и активност свих друштвених фактора, а све на принципима хришћанске вере, следећи и уважавајући поменуте специфичности хришћанског Истока.

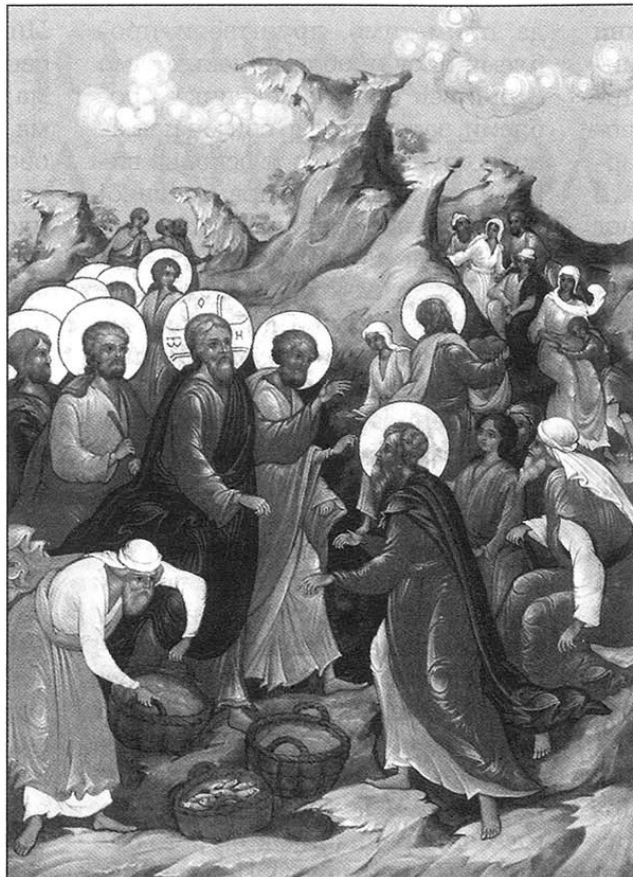
Генерални оквир

Потреба за систематским теолошким проучавањем и излагањем друштвеног учења Цркве је потреба новијег датума и везује се за формирање модерног, грађанског друштва чије је основно обележје секуларизација и у коме Црква не заузима завидан положај. Модерни човек је покушао да другачије, у односу на традиционално друштво и на Истоку и на Западу, утемељи своје друштвене, економске и политичке активности. То је ограничило Цркву на приватни сферу живота и црквени се живот, данас, само са њом повезује. То је нова друштвена позиција Цркве у односу на самоподразумевајуће централно место у традиционалном друштву. Према овим променама, које су датост, Црква као институција се углавном негативно односила (имамо у виду нашу, али не само нашу средину), примећујући само, по Њу и Њену позицију у друштву, негативне стране. Ово је, по нашем мишљењу, кључни проблем у даљем развијању или атрофији друштвеног учења Цркве. Уколико би се створила атмосфера уравнотеженијег односа према грађанском друштву, то би створило предуслове и за активније учешће Хришћана у друштвеној сфери, дакле, у друштвеној, а не државној сфери. Треба подсетити да се грађанско, или ако хоћемо да избегнемо овај појам, савремено друштво формирало, а код нас формира и тај је

процес незауостављив ма шта ми о њему мислили, на темељима слободе појединца, а зар има важнијег хришћанског принципа од овог – поштовати слободу сваког човека, зато што је човек, баш онако како то и наш Господ чини. Као пример може нам послужити позиција Римокатоличке Цркве у процесу формирања савременог европског друштва током 19. и 20. века, која није била завидна. Ипак, у Компендијуму налазимо уравнотежене ставове у односу на нову реалност. Истичу се позитивне стране али не прећуткују и негативне стране друштвене стварности. И Црква од Истока нема и никада није ни имала разлоге да велича овакав или онакав начин организације друштва јер сваки има и своје позитивне и негативне карактеристике. Оно што је за Цркву пресудно то је слобода Њеног деловања и тежња ка што праведнијем друштву у сарадњи са осталим друштвеним факторима. Тако и савремено друштво представља за Цркву изазов, а нужно и непријатеља.

Два вида друштвене активности Цркве

Сматрамо да после ових напомена можемо у најкраћим цртама изложити и видове друштвене активности Цркве. Претпоставка и разлог Њене друштвене активности су друштвени проблеми. Овај свет у злу лежи и у вези с тим Црква никада није имала дилеме. Идеално друштво, друштво без друштвених проблема никада није постојало, нити ће постојати у оквирима историје. Док год смрт не буде дефинитивно побеђена зло и зли ће на овај или онај начин, зависно од историјског тренутка, да тиранише људски род. Симпатија према тиранисанима, према потребитима, је једна од основних карактеристика Цркве. Сам се Христос с њима поистовећује и нама оставља као основни критеријум спасења да ако учинисмо једноме од малих Њему са-

мом учинисмо. Гладни, жедни, сиромашни, болесни, удовице, сирочад, они у тамницама, једном речју сви, из различитих разлога потребити су одувек били предмет посебног старања Цркве као заједнице. Немогуће је хришћански оправдати стање да једни имају изобилно, а да други оскудевају у најпотребнијем. Тако се милосрдна делатност, харитативни рад, појављује као битно обележје Цркве и битно обележје живота сваког члана Цркве кроз целу историју. Не желимо да трошимо време и набрајамо безбројне, свима добро познате примере милосрдног рада од прве хришћанске заједнице у Јерусалиму до данашњег дана. У својој првој енциклици Деус царитас ест папа Бенедикт 16. врло лепо подсећа на случај цара Јулијана Апостате из 4. века који је у свему био манични христомрзац али је Хришћанима завидео на милосрдном старању и само у томе желео да их опонаша и надмаши. Савремена социјална држава која, истина, у новије време трпи велике ударе, изникла је на темељима хришћанске солидарности са потребитима. Из свих ових разлога, чи-

ни нам се, да наша помесна Црква обитавајући у друштву обремененом тешким друштвеним проблемима, треба да од истог тог друштва буде препозната и по свом милосрдном раду. Иако постоје значајни резултати и завидна делатност како званичног Добротворног фонда наше Цркве Човекољубља тако и појединих епархија самостално, то ни издалека није довољно. Предуслов за брже развијање дијаконијске службе је превладавање психолошке баријере, настале услед негативних друштвених кретања у другој половини 20. века, да смо ми сиромашна Црква којој је и самој потребна помоћ. Ово је, по нашем мишљењу, погрешан став. Никада у историји, па ни данас, није била важна количина богатства, већ да у

расподелу онога што имамо увек укључујемо и потребите. И ово не треба да спада у сферу добре воље, већ обавезе. Дозволите ми да вас подсетим на неколико свештених канона који управо о томе говоре. Тако 41. апостолски канон каже следеће: Заповедамо да епископ има власт над црквеним стварима. Јер ако му треба поверити драгоцене душе људске, далеко му више треба заповедати о стварима, тако да се по његовој власти све управља, те да преко презвитера и ђаконата раздаје потребитима, са страхом Божијим и сваком побожношћу... Или, такође, 59. апостолски канон: Ако који епископ или презвитер, кад је неко од клирика у нужди, не пружи му што је потребно, нека буде одлучен; а ако настави тако, нека буде свргнут, као убица брата свога. И Зонара и Валсамон у својим тумачењима црквену имовину називају – сиротињско, стварајући тиме обавезу Цркви у помоћи потребитима. У даљем развоју дијаконијске службе важно би било подстицати волонтерски рад и што шире ангажовање свих Хришћана, у мери, наравно, колико им то слободно време допушта.

Само пружање помоћи и директан контакт са онима који су у невољи подразумева да им пружамо не само предмете, што може да повреди њихово људско достојанство, већ саме себе, стварајући и учвршћујући и на тај начин заједницу.

И поред несумњивог значаја милосрдног рада он, ипак, има и свој ограничени домет. Тим путем се не можемо суочити са свим друштвеним проблемима већ само са онима који су најнепосреднији и најочљивији. Многи од друштвених проблема, исто тако важни за живот људи, превазилазе се другачијим и сложенијим приступом и активношћу. Као пример таквих, савремених друштвених проблема, могуће је навести следеће: незапосленост, дискриминација свих врста, бела кула, избеглице и расељена лица, проблем трећег доба, насиље у породици, национализам и шовинизам, проблем националних мањина итд. Већ сам помен ових проблема може да изазове недоумицу и питање - зар ће Црква да се бави решавањем ових проблема? Одговор на ово питање није увек лак и сматрамо да смо, делимично, већ дали одговор у оквиру јединственог виђења стварности и човековог живота. Да, ови проблеми имају и своју теолошку димензију, а у сваком случају димензију поремећености међуљудских односа и димензију патње неке друштвене групе или појединца. У таквој ситуацији зашто да и Хришћани, управо зато што су Хришћани и управо као Хришћани, не могу да дају свој препознатљив допринос организујући се у решавању неког друштвеног проблема. Следеће питање би могло да буде: Зар није држава одговорна за решење ових проблема? Овакво питање би одсликавало наслеђе једног претходног, комунистичког периода када је држава била та која је све одређивала и све подређивала себи. Тај је период дефинитивно за нама и све ће се јасније формирати друштвена сфера или цивилни сектор у коме појединци или различите друштвене групе самостално предузимају иницијативе и међусобно

сарађују ради сучељавања са одређеним друштвеним проблемом који погађа или њих или некога са ким се они солидаришу. Тако долазимо до основног принципа друштвеног учења, друштвене етике и друштвене активности Цркве. Друштвени проблеми настају као резултат космологије, светоназора, интереса и активности многих у друштву. Њихово решење, такође, подразумева учешће многих који се налазе у дијалогу и који сарађују. На том принципу дијалога и сарадње а поводом суочавања са конкретним проблемима који погађају одређене људе, православни теолози могу да остваре плодну сарадњу са заинтересованим колегама из других области и са других факултета у оквиру разноврсних програма који већ постоје. На овај начин и Хришћани, па и сама Црква у свом институционалном виду, могу да сарађују са многим друштвеним факторима ради помоћи угроженима. Али ово организовано суочавање са друштвеним проблемима укључује озбиљан научни рад и примену метода врло озбиљне социолошке анализе. Разлог је једноставан, ово су сложени проблеми и само постојање добре воље без дубље анализе проблема неће допринети његовом решавању.

Уколико бисмо желели да дамо схему друштвене активности Цркве у решавању друштвених проблема, она би, у најкраћем, изгледала овако:

1. Уочавање друштвеног проблема - ово обично не представља велику тешкоћу и Црква или поједине Њене институције су многу пута указивале, давале свој суд и исказивале симпатије према онима који су угрожени тим друштвеним проблемом. Али, најчешће, ми, као чланови Цркве, сматрамо да је тиме наш посао завршен, а он заправо није ни почео јер се права друштвена активност Цркве остварује тек у следећим корацима.

2. То је, најпре, озбиљна, научна социолошка анализа о томе који фактори, односи, убеђења, космологије, интереси, навике, хране тај друштвени проблем и

не дозвољавају његово превазилажење. Ово је, дакле, теоријско расветљавање проблема које пружа неслушене могућности сарадње са стручњацима најразличитијег усмерења и области. Подсећамо на познати пример такве активности Васељенске Патријаршије у односу на проблем еколошке катастрофе.

3. На основу социолошке анализе треба, даље, предузети конкретне могуће активности које би разрешиле или барем ублажиле постојећи друштвени проблем. Потребна је, дакле, даља сарадња и анимација, а на основама минимума сагласности, са што већим бројем друштвених фактора и појединаца а у циљу заједничке акције која се некада може завршити успешно а некада неуспешно. Ово су обично дуготрајни процеси и не могу се намах решити јер представљају промену друштвене парадигме. Зато је важно да се међу Хришћанима и уопште у друштву, негује трајна осетљивост према друштвеним проблемима.

Овако изложена схема суочавања са друштвеним проблемима не значи да Црква треба у свим корацима да учествује нити, пак, да треба да има водећу улогу у свему. Некада ће бити довољно да уочи проблем, некада и да иницира, подржи или да сама води и социолошку анализу проблема, а некада и да иницира и подстиче Хришћане да у сарадњи са другима учествују у различитим видовима активности којима се превазилази неки друштвени проблем. Тек учешћем у свим назначеним фазама ми можемо да кажемо да је Црква на организован начин кроз своје чланове трајно активна у друштву.

У сагледавању свих ових аспеката од велике помоћи могу да буду Основи социјалног учења Католичке Цркве зато што садрже основне хришћанске принципе али и језгровиту социолошку анализу појединих друштвених питања. Они, наравно, не садрже и реализацију, јер то је, ипак, на нама самима али ће бити од велике користи свима који пате са онима који пате. ■

ЗНАЧЕЊЕ ИКОНЕ - ИКОНОСТАС

Преносимо део из књиге "Значење иконе" Леонида Успенског и Владимира Лоског. Пред нама је поглавље "Иконостас" чији је аутор Л. Успенски

Иконостас представља једну од најзначајнијих архитектонских карактеристика Православних цркава¹. То је један целовит параван (screen - преграда, параван, застор), састављен од икона, који раздваја Светињу (олтарски простор) у којој се врши света тајна евхаристије, од наоса, где се налазе присутни чланови Цркве. Састоји се од неколико редова икона постављених на хоризонталне дрвене греде, једна уз другу, као, на пример, на иконостасима из XV века, или пак међусобно одвојених атикама (стубовима до пола уроњеним у зид, тј. површну коју носе), што је имало за резултат велики број икона ограђених у засебне рамове који су често били изрезбарени, позлаћени или осликани.

Познато је да су првобитни иконостаси, у форми преграде између Светиње и наоса, у Право-

славној цркви постојали још од веома давних времена. Информације о овим древним иконостасима могу се наћи у списима Црквених отаца, рецимо светог Григорија Богослова и светог Јована Златоустог (IV век), као и древних (црквених) историчара, као што је Евсевије (IV век). Форма и висина ових првобитних иконостаса је била различита. Понекад су то били чврсти, ниски зидови или балустраде, у висини груди, на које се могло ослонити лактом, док би у другим случајевима, то биле високе преграде у облику решетке или једног реда стубова са архитравом. Често су били израђивани од изузетно вредних племенитих метала и декорисани скулптурама или сликама. Са унутрашње стране, тј. на страни Светиње, налазила се завеса која је отворана или затворана у зави-

сности од појединих стадијума Богослужења Цркве. На тај начин, преграда Светиње чинила је Светињу у исто време и видљивом и неприступачном.

Преграда Светиње почела је да се увећава и постаје сложенија веома рано. Још у Византији су ту почеле да се постављају иконе појединих месеци - у складу са црквеним календаром или менологијумом - и иконе светих дана (црквених празника). У прво време испод архитраве, а потом и на њој, непосредно изнад Царских двери, налазила се икона Спаситеља, а касније и триптих (састављен од једне дуге дрвене табле, или од три посебне иконе) Спаситеља, Пресвете Богородице и Јована Крститеља тзв. "Деизис". Сматра се да је овај триптих са преградом Светиње, који је у Русију пренет из Византије,

представљао почетni облик из којег су се на Руском тлу постепено развијали православни иконостаси. Овај развој састојао се у додавању нових икона, и повећавању броја нивоа или редова (икона). До XIII и XIV века, Русија је већ имала иконостасе са већим бројем редова; много касније, у XVII и XVIII веку, овај облик (иконостаса) раширио се из Русије у друге православне земље.

Да би се разумео литургијски смисао и значење иконостаса, неопходно је рећи неколико речи о значењу симболике самог црквеног здања, које нам је пренето од стране светих отаца. Ова симболика представља идеју водиљу у изградњи православних храмова и у њиховом осликавању. Она је у првим вековима била изражена тек као основна идеја о цркви као месту које је освешћено Божијим присуством, које је током Богослужења испуњено анђелима и у којем се налазе људи који су примили опроштај грехова и освешћење. Ова основна идеја цркве (која је била више ствар унутрашњег доживљаја него

спољашњег изгледа) почела је да се разоткрива у много више детаља почев од IV века. Богослужење хришћанске Цркве је баш тада почело да задобија свој коначни облик, док је упоредо са тим, а као одговор на потребе богослужења, почео да се развија дефинитиван план као и дефинитиван аранжман и декорација различитих делова цркве.²

Већ се Евсевије (IV век) задржава у детаљима на овој симболици у својој похвали епископу Паулину поводом изградње цркве у Тиру³. У основи ове симболике налази се учење Цркве о Христовој искупитељској жртви и њеном коначном циљу, који чини саму суштину Хришћанства - будућем преображају човека и, његовим посредством, целог света. Црква је у својој потпуности слика будућег, обновљеног света, у којем Бог "све испуњава у свему" (Еф. 1,23). Свети Јован Дамаскин каже: "Закон, и све оно што је под Законом, било је само сенка обличја ствари које ће доћи, тј. сенка (бого)служења које ми (сада) имамо, а служба коју ми имамо је слика буду-

ћих добара (Јевр. 10,1); али саме те ствари су - небески Јерусалим (Откр. 3,12; 21,2.10; Јевр. 12,22; Гал. 4,26; Ис. 2,2), који није саграђен од ове творевине нити је рукама начињен (Јевр. 9,11), као што божански Апостол сам каже, Јер овде немамо трајног града, него тражимо будући (Јевр. 13,14), а то је небески Јерусалим чији је градитељ и творац Бог (Јевр. 11,10). Јер све, и оно што је под Законом и оно што је под нашом службом - настало је ради овог (тј. небеског Јерусалима)".⁴

На основу оваквог тумачења, сваки појединачни део хришћанске цркве црпи своје значење из његове основне позиције и функције у току богослужења. Према тумачењу светог Максима Исповедника и светог патријарха Софронија Јерусалимског, црква је слика нематеријалног и чулног света - духовног и телесног човека. Светиња је симбол овог првог, а наос оног другог. Истовремено, оба дела чине једну нераздељиву целину, у којој оно прво просвећује и подстиче друго, тако да овај последњи по-

стаје чулни израз оног претходног. Ова узајамна повезаност поново успоставља поредак универзума који је нарушен грехом. Ово тумачење је даље у детаљима развијено у објашњењима црквене симболике и литургије која су дали свети патријарх Цариградски Герман, велики исповедник православља из времена иконоборачке јереси, и свети Симеон митрополит града Солуна. Према речима оног првог: "Црква је небо које је на земљи, где Бог, који је изнад неба, обитава и где му је пребивалиште, и оно је много славније него Шатор сведочанства. Оно је нагавештено од стране патријараха, назидано на темељу Апостола...оно је предсказано од пророка, украшено јерарсима, освећено мученицима, и њен високи жртвеник стоји чврсто утемељен на њиховим светим моштима..." Како каже свети Симеон Солунски: "Она представља оно што је на земљи, оно што је на небу, и, оно што је изнад небеса." Он то прецизније објашњава: "Нартекс одговара земљи, црква небу, а Светиња (одговара) ономе што је изнад неба."⁵ Све слике које се налазе у цркви аранжирани су у складу са овом симболиком. Стога то није произвољно нагомилавање појединачних слика, већ (претходно) утврђен систем који одговара делу зграде храма где се одређена слика поставља.

У вези са овим тумачењима, преграда Светиње такође има своје симболичко значење. Свети оци пореде је са границом између два света: Божанског и људског, вечног и пролазног (као на пример свети Григорије Богослов у својој Оди посвећеној Епископима). Свети Симеон Солунски даје следеће објашњење поменутог: "Стубови на иконостасу, представљају небески свод, који дели духовно од чулног. Зато пречага или хоризонтална греда означава сједињење небеског и земаљског путем љубави. Зато се, изнад космита, у средини између святих икона, налазе ликови Спаситеља и Мајке Божије, што значи да они обитавају и на земљи и међу људима"⁶.

Као што ћемо видети касније, ова симболика добија свој најјаснији и најпотпунији развој у иконостасу, који се накнадно развио из преграде Светиње. Иако, са једне стране, представља преграду која одваја Божански свет од људског света, иконостас у исто време сједињује ова два света у једну целину у слици која одражава стање универзума у којем је превазиђена свака одвојеност, где је постигнуто помирење између Бога и креације, као и унутар саме творевине. Стојећи на самој граничној линији између Божанског и људског, посредством слика, на најподробнији могући начин, открива путеве ка овом помирењу.

Иконостас који је овде приказан је тип иконостаса на склапање; састављен је од 15 одељака и приписује се средини XVI века⁷. Он представља пример класичне композиције једног православног иконостаса. Овакав тип иконостаса употребљаван је за молитве у приватним кућама а такође, захваљујући својим малим димензијама, нарочито када је склопљен (висина 57 цм., дужина 2м.) могао се носити и на путовања и у војне походе. Разлика између њих и црквених иконостаса састоји се у чињеници да ова врста иконостаса нема доњи део састављен од икона локалног карактера и троје врата: централних, која воде у Светињу, тзв. Царских двери, затим, северних врата која воде до стола предложења (бочни жртвеник на којем се врши припремни део евхаристије - проскомидија), и јужних, која иду у ђаконик. Такође, недостаје и уобичајени горњи ниво посвећен праоцима, који представљају прву, почетну Цркву Старог савеза, од Адама до Мојсијевог закона, у серији старозаветних патријараха који нагавештавају Цркву Новог савеза.

Испод овог нивоа, а у нашем иконостасу то је горњи (највиши) ред, налази се Пророчки спрат (ниво посвећен старозаветним пророцима). Састављен је од ликова пророка Старог савеза са отвореним свитком од пергамен-

та у рукама и уписаним пророчким речима које се односе на Божанско оваплоћење. Зато и централни део овог реда заузима икона Мајке Божије - "Знамење"⁸ - слика Божанског оваплоћења као испуњења њихових пророчанстава. За разлику од доњег нивоа нашег иконостаса, где се разлика у покрету појединачних фигура може уочити само пажљивим посматрањем, овде су позе пророка веома различите. Иако су све усмерене ка централном делу свака фигура има свој посебни покрет и гест. Сваки од пророка пророкује на свој посебан начин, и на посебан начин држи у руци свој свитак (са уписаним пророштвом). Овај ред иконостаса представља Цркву Старог савеза, од Мојсија до Христа, која је била предзнак (Патријарх Герман) и припрема за Цркву Новог савеза. Истовремено, овај ред, заједно са редом посвећеном Праоцима, представља телесне претке Господа (Исуса Христа). На тај начин, икона Божанског оваплоћења у централном делу указује на директну везу између Старог и Новог савеза. Поредак пророка је следећи: са десне стране иконе "Знамења" (тј. са леве стране посматрача) налазе се пророци Давид, Захарија (отац Јована Крститеља), Мојсије, Самуило, Наум, Данило и Авакум; слева од центра (тј. десно од гледаоца) налазе се пророци, Соломон, Језекиљ, Агеј, Илија, Малахија, Јеремис и Захарија.

Следећи ниво иконостаса је посвећен "Светим данима" (празницима Цркве). Састоји се од серије слика које представљају догађаје из Новог завета, и које Црква прославља нарочито свечано као главне стадијуме деловања Божанског провиђења у свету, тј. откривења у развоју. То је почетак "службе коју ми имамо" (свети Јован Дамаскин), тј. испуњење оног што је нагавештено и предсказано у горњим нивоима (иконостаса). Ови свети дани изражавају целокупност учења Цркве, они су - "бисери (ниске) Божанских догми" - како их патријарх Герман назива. У црквеним ико-

ностасима овај ред обично је састављен од иконе Христовог васкрсења и дванаест главних светих дана (празника): шест посвећених Господу - Христово рођење, Срећење, Богојављање (Христово крштење), Преображење, Улазак у Јерусалим, и Вазнесење; четири посвећених Богородици - Рођење, Ваведење, Благовести и Успење; и, на крају, Педесетница и Воздвижење Часног крста, аранжираних у складу са током Црквене године. Тамо где има слободног простора додате су, као на иконостасу приказаном овде, иконе и других, мање важних празника, као и икона Распећа. У нашем иконостасу распоред икона светих дана не одговара Црквеном (празничном годишњем) циклусу. Овде је редослед следећи (са лева на десно): Рођење Пресвете Богородице, Ваведење Деве у Храм, Благовести, Благовести, Исусово крштење, Срећење, Улазак у Јерусалим, Жене мироносице, Распеће, Силазак у ад, Васкрсење Лазара, Христово рођење, Преображење, Вазнесење, Воздвижење Часног крста, Успење Богородице, и Света Тројица (Педесетница).

Следећи ниво иконостаса назива се "Чин". То је, заправо, развијени "Деизис" - триптих који се налазио и на древној прегради Светиње. Реч деизис на грчком значи молитва, у овом случају реч је о молитви у стојећем положају Мајке Божије и Јована Крститеља пред Спаситељем. Марија је увек са његове десне стране, према речима псалма: "Са десне стране ти стоји царица одевена и украшена златом протканом хаљином" (Пс. 44,9). Сама реч чин значи поредак. Овај поредак (тзв. Поредак Мајке Божије) настао је додавањем (иконама) Мајке Божије и Јована Крститеља, који стоје на молитви пред Христом, разноликог мноштва небеских и земаљских светости: анђела, апостола, јерараха и других⁹.

Поредак њиховог распоређивања у иконостасу чију репродукцију овде дајемо је следећи: на страни Пресвете Деве су арханђел Михаил, апостол Петар,

св. Василије Велики, св. Јован Златоусти, св. Зосима, и свети великомученик Ђорђе; на страни св. Јована Крститеља - арханђел Гаврило, апостол Павле, св. Григорије Богослов, св. Никола, св. Саватије Чудотворац, и свети великомученик Димитрије.

Аранжирани у строгом и уређеном низу један иза другог, светитељи који су овде насликани, уједињени су у једном заједничком покрету - њиховом молитвеном заносу према Господу који седи на свом престолу. Овим ритмичким покретом, они готово да увлаче гледаоца у њихову свечану литију. Нешто издужене пропорције њихових фигура, пуних дубоке концентрације, дају им нарочиту елеганцију и светлину. Њихове усклађене контуре образују оштре силуете, које, као ношене ветром, слободно и лако теже ка центру (Спаситељу).

"Чин" изражава резултат Божанског оваплоћења - остварење Цркве Новог савеза, стога је то и централни део иконостаса. Ликови појединачних светитеља који су овде представљени не приказују њихову земаљску службу, иако њихова одећа и обележја указују на то. Оно што је овде приказано, представља врхунац сваког типа службе, (коначно одредиште) свачијег посебног пута - молитвени положај пред Божијим престолом. Спољашњи ритмички поредак фигура је израз њиховог унутрашњег поретка. То је слика достигнућа нормалног поретка васионе, поретка живота који ће доћи, где је "Бог све у свему" (1. Кор. 15,28), контемплација Божанске славе. Ову мисао овде наглашава лик самог Спаситеља. Он је представљен како седи на свом трону, са обележјима Божанске славе - мандорла¹⁰ коју у виду слова "Х" секу зраци који излазе из њега, окружен небеским силама, са симболима четири Еванђелисте у угловима. Мандорла је смештена између два квадрата која формирају осмоугаону звезду - симбол осмог дана - будућег живота. Ова иконографија Спаситеља је ништа друго до откривење пророчке визије

Господње славе: "Господ се зацари, обуче се у красоту, обуче се Господ у силу и опаса се; јер утврди васељену, која се неће уздрмати. Престо твој је готов од искона, ти постојиш од вечности. Реке подигоше, Господе, реке подигоше своје гласове; Од хухе многих вода дивни су морски вали, диван је Господ на висинама. Твоја сведочанства потврђена су веома; твоје дому припада светост, Господе, на дуго време" (Пс. 92). Стога, ова иконографија има поред осталог и друге аспекте: тако, у централном делу слике слике "Последњег суда" обично се поставља "Деизис" са нарочитом иконографијом Христа као Судије који долази у слави. Мисао о последњем суду присутна је такође и овде, у "Чину". У том смислу, цео "Чин" у својој целокупности изражава молитвено посредовање Христове Цркве за грехе света. Поврх тога, овде, у "Чину", иконопис представља Спаситеља и као Главу Цркве и као Искупителја који је жртвовао себе за грехе човечанства. Због тога Он, на нашој икони, и држи Еванђеље отворено на страници са текстом: "Дођите мени сви који сте уморни и оптерећени, и ја ћу вас одморити" (Мат. 11,28) - прихватајући све оне који му долазе, пошто је Он савршена љубав¹¹.

Доњи (најнижи) ниво црквеног иконостаса може имати локални и променљив (тј. може се мењати у складу са приликама). Овај ниво иконостаса овде је представљен његовим централним делом, "Царским дверима", уз која се са лева и десне стране постављају две велике иконе, обично су то икона Спаситеља и икона Богородице са Дететом (Исусом). Понекад, уместо иконе Спаситеља поставља се икона те одређене цркве, тј. икона празника или светитеља коме је посматрана црква посвећена. Даље, на северним и јужним вратима насликана су два Арханђела, Михаил и Гаврило, или свети ђакони, као служитељи у вршењу Тајне (евхаристије). Уколико постоји још слободног простора, он се попуњава и другим иконама.

Овај ниво (иконостаса) још увек чува своје древно име као ниво "почасног поклоњења" (иконопоштовања). Он је тако назван зато што су иконе текућег месеца црквеног календара, или празника, које су се налазиле на прегради Светиње, скидане и постављане на целиваоницу да би им се указало поштовање. Очигледно је да

је овај назив остао сачуван зато што иконе за нарочите празнике нису биле постављане веома високо (на иконостасу), па су тако могле бити објекат ближег и непосреднијег општења и поштовања. Оне би биле целиване, испред њих су паљене свеће итд. Управо се на њих, пре свих, могу применити речи светог Симеона

Солунског да оне "обитавају и на небу и међу људима". Овом нивоу недостаје чврст, ритмички аранжман као у другим нивоима, и он је често доста асиметричан. Иконе од којих је састављен обично су веома разнолике и зависе од локалних потреба и карактера дате цркве. ■

превео: Душан Гавриловић

НАПОМЕНЕ УЗ ТЕКСТ:

1 Иако у овом контексту означава храм, црквено здање, енглеску реч *church* – преводимо са црква, како бисмо истакли чврсту везу између Божијег храма и Цркве као евхаристијске заједнице, што је, по нашем мишљењу, била замисао и самог аутора. Следећи аутора, Цркву у значењу хришћанске заједнице, означавамо великим словом. (прим. прев.)

2 В. Јаковљев, периодика, "Вера и Црква", 1904. "Значење симболике предато Цркви од стране светих отаца и црквених учитеља и њени саставни делови".

3 "Историја Цркве", т.10, п.4; П.Г.20, 879-880.

4 "Друга расправа у одбрану светих икона" п.23; П.Г.94, 1309Ц.

5 "Књига о Божијем дому", с.12. Ова симболика је присутна већ у апостолским тумачењима Цркве и Божијег храма и представља њено даље разоткривање и дубљу разраду од стране светих отаца. Тако, апостол Павле каже: "Зар не знате да су ваша тела Христови удови?" (1.Кор. 6,15); Црква је Христово тело (Еф. 1,23; 3,6; 1.Кор. 12-31; Кол. 1,18)...Апостол Петар упоређује Цркву са кућом изграђеном људским рукама, и каже: "Прилазите к њему, живом камену, који су, додуше, људи одбацили, али је пред Богом изабран и драгоцен, па се и сами као живо камење узиђујте у духовни дом, у свето свештенство, да посредством Исуса Христа принесете духовне жртве које су Богу угодне" (1.Пет. 2,4-5). То директно указује на схватање куће (дома) као слике Цркве која није начињена рукама (видети Еф. 2,19-22; Јевр. 9,11; 11,10).

6 В. Јаковљев, оп. цит.

7 П. Муратов, "Тридесет пет Руских наиваца", Париз, 1931, стр. 71.

8 Икона "Знамење" је тип иконе који је међу највише поштованим иконама Мајке Божије. То је тзв. тип Мајке Божије "Оранте" – познат још у првим вековима хришћанства, где се Марија приказује у молитвеном положају са Исусом дететом, преегзистентним Емануилом на грудима (обично у мандорли) и уздигнутим рукама ка Богу Оцу који обеа рукама благосиља Деву и Емануила. Ова икона заузима централни положај у тзв. Пророчком спрату иконостаса при чему старозаветни пророци који окружују Мајку Божију нису окренути, као што је то уобичајено Деву и Емануилу, већ Богу Оцу који их све благосиља. Назив "Знамење" и садржај ове

иконе везује се за добро познате речи пророка Исаије, где се као чудесан знак, знамење очекиваног доласка Месије указује на девицу која ће безгрешно зачети и родити: "Зато ће вам Господ дати знак. Ево, девојка ће зачети и родиће сина и наденуће му име Емануил" (Ис. 7,14). Ова икона је симбол оваплоћења Сина Божијег, испуњења старозаветних очекивања Месије, који је на натприродан начин зачет од Духа Светог и рођен од девојке, Деве Марије. Такође, ова икона представља слику Цркве, Христовог тела, чија је персонификација Дева Марија као храм Светог Духа, Дом Божији – као она која је у своју материцу примила Сина Божијег и која је истовремено симбол мистичког сједињења Бога и човека, учешћа у Христовој обоженој људској природи коју му је подарила Марија.

9 Иконе са већим бројем ликова постојале су још у Византији. Тако у похвали светом Кирилу и светом Јовану коју је написао свети патријарх Софронije Јерусалимски (написана у другој половини VII века и цитирана на Седмом васељенском сабору) читамо: "Видели смо сјајну и чудесну икону на којој су у средини били представљени Христос и његова Мајка, Госпођа наша Дева Марија са његове леве стране; са десне, налазио се Јован Крститељ, Претеча Спаситељев...Овде су такође били представљени и неки из славног збора апостола и пророка и неки из мноштва мученика. Међу њима су се налазили и ови поменути мученици, Кир и Јован." Намена оваквих икона и место где су биле постављане нису нам познати.

10 Мандорла или нимбус је иконографски симбол кружног или овалног облика који означава небеску, Божанску славу, нестворену светлост која обавија Христа. Састоји се од неколико (обично три) концентричних крутова, најчешће у различитим нијансама плаве, које прожимају зраци светлости које емитује Христос. Мандорла је обележје прослављеног, обоженог, освећеног Христовог тела (његове људске природе), и појављује се у сликама где се Исус представља изван земаљске димензије постојања. Мандорла се такође користи и у иконографији Мајке Божије. (прим. прев.)

11 Речи из Еванђеља се обично бирају у складу са потребама оних којима су упућене и у вези са аспектом Спаситељеве иконографије који у датим околностима треба нагласити.

О ПОКАЈАЊУ И ИСПОВЕСТИ

Преносимо део из разговора са митрополитом Антонијем (Блумом), из књиге "О духовном очинству"

Питање: Међу православним верницима шире се брошуре састављене као приручници за исповедање, у којима се подробно побрајају греси. Међу гресима који се онде спомињу (а дешава се да буде наведено и до две хиљаде грехова) могу се срести свакојаке девијације, за које неки православни верници нису ни слутили да постоје. Колико су овакви приручници корисни или штетни?

Митрополит Антоније: Категорички, са пуном увереношћу тврдим да су овакви приручници штетни. Они би морали бити забрањени, одузети од оних који их поседују, а за припремање за исповест мора се понудити потпуно другачији приступ.

Као прво ћу рећи да нико није кадар да, пошто прочита две хиљаде назива греха, одреди где се он сам ту налази. Има људи који допућују из Русије, дођу да се исповеде код мене са припремљеним списковима и крену да их ишчитавају. Сваки пут их прекинем и питам: "Знате ли шта значи тај грех?" - "Не, али он је наведен у списковима, а пошто сам човек грешан, морам да га поменем". То није исповест, то није чак ни само изопачење, него увреда појма исповести, деградација исповести.

Човек је дужан исповедати властите грехе, то је оно основно; он мора да научи да постепено, са све већом суптилношћу, схвата своја душевна стања, да оцењује своје поступке и да их исповеда. Али потпуно је бесмислено исповедати грехе што су их некад неки докони монаси просто записали у спискове, то ничему људе неће научити. Основно начело је да сваки човек мора научити да исповеда властите грехе, а властити греси су они којих је он свестан као таквих. Касније, када духовно узрaste, он ће у себи наћи и друге грехе и имаће основа да их

исповеди. Зато би мој савет био следећи: да свако стане пред своју савест, пред лице Божије, пред суд својих пријатеља и познаника и запита се: шта у мени није достојно ни мене самог, ни Бога Кога исповедам, ни заједнице којој припадам, ни људи који ме сматрају својим пријатељем? Човек је дужан да о свему овоме промисли и да тачно зна: ево, у овоме сам сагрешио против самог себе, против оних људи који ме воле, против Бога Који је живот Свој дао за мене, против Цркве коју рањавам својим гресима, својом припадношћу њој. И у том смислу исповест мора бити потпуно лична. Она ће неизоставно бити непотпуна, али ће бити реална. Биће непотпуна у том смислу да ће други човек, духовно зрелији или боље научен, или са већим искуством, можда у себи уочити и друге грехе, али у датом моменту човек који се исповеда мора изнети своје властите грехе.

(...)

Касније се у поукама Отаца Цркве или од духовника могу тражити и неке друге назнаке, али исповест увек мора да буде

моја властита. Мора се имати у виду да ниједна исповест не може бити исцрпна. Илузорно је мислити да је човек кадар да исповеди све што у њему постоји; човек може да исповеди само оно што види, а ми смо сви полуслепи у том погледу.

Па шта онда чинити? Исповест и постепено очишћење душе морају се одвијати онако како се одвија археолошко истраживање. Ми знамо да је на одређеној локацији некада била насеобина. Археолози долазе онамо, почињу да скидају први слој земље, откривају врх неке грађевине - цркве, идолског храма, куће... Већ у том моменту се нешто може закључити. Даље, што се више та површина буде чистила од земље и разних наноса откриваће се све више и више, и сваки пут ћемо долазити до све већих спознаја. Тако је и са исповешћу. Дужни смо да почнемо од тога да се добро загледамо и да добро поразмислимо о оном слоју наше душе који већ разумемо, о коме већ имамо јасну представу, и да га изнесемо пред Бога у покајању и благодарењу. Потом, наравно, тек пошто је тај слој очишћен, открива се онај следећи; и тако се иде даље, до најскривенијих дубина душе. Бесмислено је очекивати од било кога да буде кадар исповедати дубинске грехове, о којима још нема представе из свога духовног искуства, само из разлога што су они наведени у списку. Наравно, свако од нас може казати: Оци Цркве поручују да је ово или оно грех; дакле, грешан сам јер нисам чак ни имао појма да је то рђаво... Али није у томе ствар. На исповести човеку ваља стајати пред Богом у свој својој исти-

ни, а не у туђој истини. И зато су овакви спискови само штетни.

А када су у тим списковима наведене још и свакојаке сексуалне изопачености, препоручивање таквих спискова није ништа друго до злочин који такозвани "духовник" чини против човека; наиме, сви ми знамо како нам се мисао прикрада кроз слух, кроз чуло вида и како постепено та мисао обузима нашу уобразиљу, како полагано почињемо да се занимамо за ту мисао и падамо у искушење. То не сме да се чини. Човеку треба дати могућност да каже оно што зна о себи. А Црква у лицу свештеника, духовника, не треба да му говори о сексуалном греху, него о целомудрености, о красоти његове душе, о томе колико је он дужан да се пажљиво поставља према своме телу и телу другог човека, о томе да је други човек икона и да се према свакоме би-

ћу људском ваља постављати у складу са тим, управо као према икони, поштовати га и чувати; и да исти такав однос мора да постоји и према властитом телу. Ако се човек на овај начин поучава односу према своме и туђем телу, код њега може да се изгради истинска целомудреност, - да се не изгради од страха или од гнушања свега што му је привлачно, него од жеље да се у другој види икона и да се према њему односи као према светињи, да се и у своме телу такође види светиња која се не сме оскврнавити. Та светиња представља икону Христа Спаситеља - оваплоћеног Бога. Како бисмо се и могли другачије према њој поставити? Та икона мора се постепено чистити од свих могућих наноса, од оштећења нанетих јој временом. Али то се мора чинити постепено и уз однос трепетног поштовања свога и туђег тела.

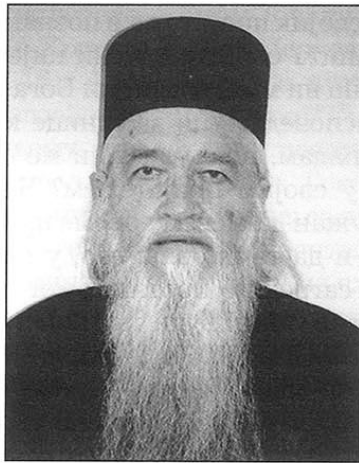
Данашњи духовници веома много говоре о гресима тела и о томе да је потребно борити се противу њих. Изврсну ствар је поручио један од Отаца Цркве када је написао да оно што ми називамо гресима тела јесу греси што их наш дух и душа чине против нашег тела. Тело је само по себи безгрешно, оно је жртва греховности наше душе. Када бисмо више мислили о свом и о туђем телу на овај начин, били бисмо кадри да се према телесности односимо са трепетним поштовањем и да искушења побеђујемо ради оне красоте коју Бог види у нама, а не због могућне казне. Наиме, Бог је постао човек, примио је тело, право људско тело. Нама је дато тело, које само по себи није греховно, али у које наша жеља и наша уобразиља уносе греховност. ■

*превела са руског
др Ксенија Кончаревић*

Упокојио се у Господу

АРХИМАНДРИТ ГЕОРГИЈЕ, ДУХОВНИК МАНАСТИРА КАЛЕНИЋА

У великопосни период ове године пали су последњи овоземаљски дани архимандрита Георгија (Николића), тако да је и та чињеница посведочила да је цео живот у увом свету провео по правилима поста, пре свега духовним, али и одричући се свих телесних угодности, служећи више од три деценије Цркви и својој духовној деци. Мада је највише тежио манастирском животу, био је приморан да дуго, због потреба Цркве, врши парохијску службу, што му је давало могућност да монашку духовност раздељује по многим крајевима Шумадијске епархије.

Архимандрит Георгије (Николић), у свету Жарко, рођен је 5. септембра 1940. године у левачком селу Калудри, од оца Јосифа и мајке Десанке. И породична побожност, али и црквеност овог благочестивог села, утицали су на његов животни пут. Након богословског школовања у Београдској богословији, обрео се у манастиру Јошаници, у то време врло угледној монашкој заједници. Након двогодишњег искушеничког стажа, замонашен је, по чину расе и камилавке, на Преображење 1972. године, по благослову епископа шумадијског Валеријана, од чувеног јошаничког игумана Христифора. Ђаконски и свештенички чин примио је две године доцније, у мају 1972. од владике Валеријана, у манастиру Драчи. Након тога, дванаест го-

дина провео је у рудничким манастирима Вољавчи и Благовештењу, затим у Драчи, обављајући и манастирске али и парохијске дужности. Након тога, 1984. године, долази у родни Левач, и као сабрат манастира Денковца и парох великопчелички, даје завидан допринос унапређењу црквеног живота у овом крају. Поред самопрегорног старања о повереном стаду, остаће запамћен и по настојању да парохијски храм Светог великомученика Теодора Тирона у Великим Пчелицама из 1888. године учини, по лепоти и срећености, угледном црквом Шумадијске епархије.

Последње године живота провео је као духовник манастира Каленића. Архимандритски чин завредио је 2001. године. Током тешке болести, епископ шумадијски Господин Јован, замонашио га је, по чину мале схиме, 2. априла, а као великосхимника, 8. априла 2006. Упокојио се у Световаведењској обитељи манастира Каленића 11. априла. Опело је 12. априла служио епископ шумадијски Јован, уз учешће великог броја свештенмонаха, мирских свештеника и верника које је својом простудушношћу и једноставношћу, али и посвећеношћу Богу и Цркви, водио ка Царству Небеском блажене успомене архимандрит Георгије. ■

КРАГУЈЕВАЧКИ БОГОСЛОВИ НА ИСТОЧНИКУ ПРАВОСЛАВЉА

Многа актуелна питања о месту и улози хришћана у савременом свету разрешена су током овогодишње посете ученика Крагујевачке богословије Грчкој (Солун, Метеори, Делфи, Фокида, Атина, Волос), јер је непосредно доживљена могућност остварења православног начина живота и поред изазова нашег времена

И поред наше склоности да сваки избор доводимо у питање, ни ученици III и IV разреда Крагујевачке богословије, као ни њихови професори, нису били посебно запитани зашто, током овогодишњег матурског поклоничког путовања, треба посетити Грчку, зашто је нужно видети остатке прошлости (претхришћанске и хришћанске), уграђене у темеље данашње цивилизације, зашто треба осетити узоран живот Јеладске цркве. Зато је пут од Крагујевца до Солуна био прилика за подсећање на у школи научено. Најпре о назнабожачком Солуну, о имену које је град добио по Тесалоники, полусестри Александра Македонског и жени његовог оснивача, војводе Касандра, о улози овог града у римским грађанским ратовима између Помпеја, Цезара, Антонија и Октавијана и као месту Цицероновог изнанства, о значају који је за напредак града имао чувени антички пут Виа Егнација којим је и апостол Павле дошао да проповеда хришћанство Солуњанима. Он је њима (великој јеврејској заједници у Солуну) "разоткривао и доказивао" да Месија мора пострадавати за људске грехове и да тај Месија јесте Исус, распет у Јерусалиму и васкрсао. "И неки од њих се увјерише, и придружише се Павлу и Сили, и од побожних Хелена мноштво велико, и од угледних жена не мало." Касније ће Македонци, углавном Солуњани, често пратити Павла у његовим странствовањима. Две године касније, апостол је са задовољством писао да његов долазак у Солун "није био узалуд", да је братство тамошњих хришћана постало "образац свим верујућим у Македонији и у Ахаји".

Уласком у Солун, поклонници из Крагујевца и опажајем су регистровани остатке његове ранохришћанске историје, на пример из времена гоњења хришћана под царем Галеријем када је ту била римска престоница, или из Теодосијевог доба када су у Солуну забрањени пагански култови, па када у време Јустинијана постаје други град Царства. Нарочито интересовање изазвали су храмови из раних хришћанских времена: Свети Георгије - Галеријев маузолеј претворен крајем IV века у дворску капелу Теодосија Великог; Богородичина црква - Ахиропиитос (Нерукотворена) подигнута средином V века; Хосиос Давид са почетка VI века. Базилика Ахиропиитос, с обзиром да својом конструкцијом објашњава место и схватање хришћанства пред Јустинијанову епоху, била је предмет посебне пажње; у тробродном наосу правоугаоне основе по дванаест стубова, на северној и јужној страни, одваја средњи од бочних бродова. На источној страни средњег брода је широка, изнутра и споља полукружна апсида. На западној страни је нартекс који је широ-

ким и свечано замишљеним тривилоном спојен са средњим бродом, а једноставним пролазима са бочним бродовима наоса. Двоја врата у западном зиду нартекса, која представљају улазе у цркву, постављена су бочно од триви-

лона, између нартекса и наоса, очигледно зато да се избегне непосредна комуникација између спољњег простора и главног дела цркве. Фрагментарни остаци мозаика из времена настанка ових древних цркава додатно су указали на однос Цркве и света у светоотачко доба. Анализиране су и масивне фигуре и попрсја светитеља на фрескама цркве Ахиропиитос из прве половине XIII века које су неки истраживачи поредили са српским монументалним сликарством.

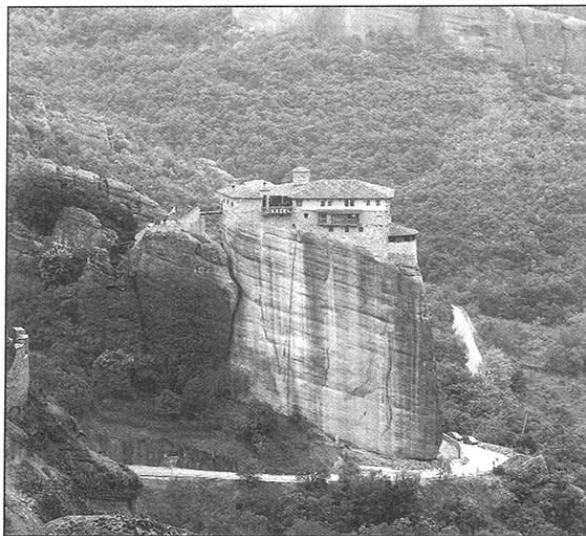
У средишту пажње и ове групе у Солуну била је базилика Светог Димитрија, посвећена патрону града, са својом репрезентативном и врло сложеном структуром. Црква је утемељена у V веку, али је скоро потпуно реконструисана после пожара између 629. и 643. године. Грађевину чине нартекс, петобродни наос са тренсептом и сложеним светилиштем (олтаром) на источној страни. Према општој пракси има богато и свечано обрађен унутрашњи простор, претежно од укрсног камена. Изузетно је сложена историја крипте ове цркве. На томе месту је у претходном времену извирала

вода. У суштини је тај извор постао агиазма. Вода је поштована по чудотворној, исцелитељској моћи. Пошто је археолошка проvera показала да мошти светог Димитрија нису похрањене у крипти цркве (пострадао у Сирмијуму), велика солунска базилика би се могла сматрати за почасни мартријум. Мозаици Светог Димитрија везују се за четири различите епохе (од раног VI до X века), али већина их је настала између великог пожара у VII веку и почетка иконоборства, што је врло важно за разјашњење многих теолошких и иконографских питања. Мозаици који су украшавали зидове у наосу највећим делом су уништени другим великим пожаром из 1917. године. Али, остале су форографије, па видимо да нису приказани призори из Светог писма, што би било уобичајено јер је реч о репрезентативној цркви, већ све композиције представљају светог Димитрија. Очигледно је да сваки мозаик представља својеврсни *ex voto* (дар по завету), настао по специјалној поруџбини различитих дародаваца. Тиме се објашњава случајни карактер композиција лишених строге иконографске схеме. У базилици Светог Димитрија откривен је и низ фрагмената фресака из VIII - XIV века, међу којима је најинтереснији онај на којем је представљен византијски цар док прилази граду.

Солунска Света Софија (средина VII века) никако није могла бити заобиђена, ни као грађевински подухват (пречник њене куполе није превазиђен у каснијој византијској архитектури), ни по важности иконографске (јасно се види како су икоборачки апстрактни симболи, на пример крст, замењени фигурама Богородице и малог Христа), ни по историјском значају за Српску средњовековну цркву и државу (фреске из припрате, друга четвртина XI века, узор су живописа охридске Свете Софије; овде је Сава Немањић примио чин архимандрита).

Многа знања из историје Цркве и историје црквене уметности утврђена су током обиласка и

других солунских знаменитих цркава, Богородице Панагије - Казанцијске (подигнута 1028. године, врло битне фреске из XI века - уместо Пантократора у куполи се налази композиција Вазнесења што указује на старије

узоре), храмова из доба Палелоба (Светог Пантелејмона, Светих Апостола, Свете Катарине) који су прави репрезенти високих домета црквеног градитељства и сликарства другог по рангу града Царства.

Мада ученици Крагујевачке богословије и њихови професори током овогодишњег поклоничког путовања нису посетили Свету Гору Атонску, једна, за Православну цркву такође Света Гора, нашла им се на путу - Свети Метеори. Издвојеност Метеора и типина којом они дишу по заравнима небопарних стена, по пукотинама и пећинама које зјапе и мистериозно маме, та грубост и импозантност пејзажа, одговарали су аскетским идеалима првих монаха у овом делу Грчке. Према предању, аскети су се настањивали на Метеорима још у IX веку, док царске и црквене власти повељама њихов долазак потврђују у XI и XII веку. У периоду од 1350. до 1500. године, број општежитељских манастира се брзо повећавао, тако да је достигао, према предању, двадесет четири заједнице. Прилаз манастирима намерно је био отежаван ради њихове безбедности, али и због монашког подвига. До њих се долазило или низом вертикалних дрвених

лествица, или помоћу мреже која се подизала конопцима и чекрком на нарочито изграђену кулу за пристајање, која се надносила над великим понором. Само јако храбри и они са дубоком вером у души одлучивали су се на ово вратоломно пењање. На Метеорима се пело на овај начин све до 1920, када се надлежни епископ заузео за изградњу уклесаних степеница и јакних мостова. Најпре су направљене степенице до манастира Варлаама 1921, потом до Великог Метеора 1923, и најзад до Свете Тројице 1925. године. Наши ходочасници посетили су све ове манастире, додоуше уз помоћ савремених помагала, али видело се - не као обични туристи већ као деца Цркве, разуме-

вајући молитвени смисао оваквих заједница. Боравак на Метеорима била је прилика и за расветљивање улоге последњег Немањића - светог Јоасафа (у свету Јована Уроша Палеолога, сина цара Симеона, брата Душана Силног) у изградњи монашке "државе" на Метеорима.

Напорно путовање од Метеора до Делфа било је повод да се у историјска разматрања уведе још једна димензија, односно посматра однос античког, незнабожачког света са хришћанским. И заиста, захваљујући исцрпним објашњењима које су ученици добили од професора, али и материјалним остацима једног од најзначајнијих панхеленских светилишта у Делфима, разјашњено је зашто је претхришћански свет, и поред тако високих градитељских и уметничких достигнућа, ипак био цивилизација трагедије.

Боравак крагујевачких ђака и професора у Грчкој који су највише били заинтересовани за живот Јеладске цркве - јуче и данас - пружио је могућност да се упознају и људи; људи на улицама, у градовима, као туристички посленици, али и људи Цркве. Права Грчка и прави Грци доживљени су у једном од најзна-

менитијих манастира, у Осиос Луки у Фокиди. Реч је о манастиру који је био узор за настанак репрезентативних црквених грађевина на тлу Грчке у XI веку (Богородица Ликодиму у Атини, манастир у Дафни, Неа Мони на Хиосу, Света Софија у Монемвасији, Свети Теодори у Мистри). Ове цркве су са куполама великог пречника постављеним на осам ослонаца, са особеном појавом углаоних тромпи; грађевине су раскошне, са мозаицима, мермерном оплатом у ентеријеру и каменим рељефним украсом. Да су приликом подизања манастира Осиос Лука испољени велико градитељско знање и искуство, сведочи склоп наоса над којим је купола (по узору на цариградске цркве) великог пречника.

Унутрашњост цркве Преподобног Луке раскошно је обојена, блистава, јарка, а мозаици су заиста упечатљиви. Стилски, запазили су стручњаци, мозаици заузимају посебно место: то је типично монашка, провинцијска уметност, препуна строгог аскетизма. Геометријска упрошћеност гломазних форми, још увек је стотинама нити повезана са оном народном традицијом из које су потекли мозаици солунске Свете Софије. Здепасте фигуре великих глава дате су у укоченим фронталним позама, док крупне очи дају лицима строг, усредсређен израз. Колористичко моделовање замењено је површинском обрадом, при чему је карактеризација конкретног простора сведена на минимум. Преовлађују тешке, круте линије. Упоредо са високим монументалним својствима декоративног ансамбла, у Осиос Луки задивљује лепота мозаичке палете и интензивност боја. Међу византијским мозаицима, мозаици Осиос Луке су најархаичнији. Они се налазе по страни од линије развоја константинопољске

уметности, будући да су тесно повезани са старим, често источним традицијама.

Манастир Осиос Лука, висок углед који је имао у време настанка, задржао је и данас: беспрекорно је очуван и уређен, вр-

ло је посећен, са наглашеним гостопримством, како према туристима тако и према поклоницима. То је доживела и група из Крагујевца, којој је знатно време посветио игуман, архимандрит Георгије, исказујући нарочито интересовање за начин организације црквене просвете у Србији. Није изостала ни поука будућим пастирима, али и дарови, и деци и професорима, које ће све дуго подсећати на ово велико православно светилиште.

Сусрет са Атином био је Литургијски, како и доликује богословима. Први дан боравка била је недеља и сви су Крагујевчани учествовали на Литургији у Митрополијској цркви. Била је ово прилика за упознавање са богослужбеном праксом Грчке цркве, али остварена је и потреба за Литургијским сабрањем које је крунисано причешћем свих поклоника. Киша и прохладно време нису били препрека да се обиђу и остале знаменитости Атине, пре свега Акропољ и Партенон. Највећу пажњу свих, на путу према Акропољу, привукла је стена на Ареопагу, са које је апостол Павле проповедао Атињанима о Богу непознатоме и о томе да Бог који је створио свет и све што је у њему,

не станује у рукотвореним храмовима. Дакле, и млади богослови могли су непосредно разумети поруку апостола да велелепна многобожачка светилишта, и поред изузетне лепоте и раскоши, не носе спасење.

Разумљиво је што су се многи дивили акропољским споменицима и смислу за врхунску лепоту Периклових уметника (чувеног Фидије), али се чини да је посебан утисак оставила прича о томе како су се неки представници цивилизоване, такозване хришћанске Европе односили према овим остацима претходних цивилизација: да су Млечани 1687. топовима разрушили Партенон у коме су Турци држали оружје и барут, или да је 1806. енглески дипломата Томас Брус грубо откинуо најлепше мермерне скулптуре партенонског фриза и однео их у Британски музеј. Остатак дана искоришћен је да се виде и друге атинске знаменитости, пре свега многобројни православни храмови, али и садржаји карактеристични за вишемилионски европски велиград. Боравак у Атини био је повод и за питање, како помирити захтеве савременог живота са активним црквеним животом. Чини се, Атина пружа прави пример како се то може ускладити.

План о поклоњењу Егини и светом Нектарију Егинском није остварен, јер се до освећеног острва није могло доћи због штрајка лучких радника луке Пиреј. Ето, овосветске баналности, као и у историји, и данас су помешане са Црквом која није од овог света, али се остварује у њему. Нешто ранији од планираног, пут к северу, према завичају, искоришћен је да се посети Волос, једно од најугледнијих хришћанских теолошких средишта, где се, као и у целој Грчкој, могло научити како и у временима духовног лутања света, није тешко остварити помирење између православног поимања живота и изазова модерног света. Може се рећи да је то најважнија поука овогодишњег поклоничког путовања крагујевачких богослова у древну Јеладу. ■

*Литерарна радионица
Богословије у Крагујевцу*

ПОКЛОНИЧКО ПУТОВАЊЕ СВЕТИЊАМА БАЧКЕ И СРЕМА

Настављајући традицију да Саборна црква у Крагујевцу сваке године организује поклоничко путовање са благословом владике Јована, ове године смо посетили светиње Бачке и Сремске епархије. Са нама је путовао и део хора Саборне цркве, студенти Богословског факултета, верници и парохијани Шесте крагујевачке парохије. Богу смо се помолили и у раним јутарњим часовима кренули смо пут Ковиљског манастира

Манастир Ковиљ је, по предању, основао св. Сава као метох манастира Жиче, а најстарије писано помињање је из XIV века. Храм Светих Архангела је први привукао пажњу наших путника. У цркви је сахрањен и архимандрит Јован Рајић, писац и историчар, један од најобразованијих монаха свог доба, писац знаменитих историјских књига. Ковиљ је активни мушки манастир чији је настојатељ Његово преосвештенство епископ јегарски господин Порфирије, викар епископа бачког. Братство негује карактеристичан начин византијског појања, издржава се од сопственог рада (праве воштане свеће, квалитетну ракију, продају своје производе – мед, млеко сир). За похвалу и углед је и борба братства за спас наркомана, којима покушавају да врате жељу за животом и потребу да живе у љубавној заједници са Богом и другим људима. Владика Порфирије искуствено каже да ове људе нападају демони свих седам смртних грехова. Ти су мученици спремни и да се Бога одрекну, и да убију, и да украду, и да све ураде само да би дошли до дозе за дрогирање. Није проблем само да престану са узимањем дроге, већ и са враћањем смисла њиховом животу. Владика Порфирије је са нама разговарао око два сата и све нас је испратио са пуноћом благодати, поука и мира. Наглашавамо разговарао, јер је то био дијалог у живој и искреној вери – што је души данашњег човека најпотребније а ретко се сусреће.

Након обиласка Петроварадина и тамошње музејске поставке, у Новом Саду смо присуствовали бденију у Саборној цркви. Интересантне су сличности у поретку богослужења са богослужењем у нашој епархији. Ноћили смо у Сремској Митровици и ујутру отишли у манастир Гргетег на

Литургију. Наш свештеник, заједно са ђаконом Зораном Врбашким из Лазаревца, саслуживао је на Литургији, док су монахиње прелепо и побожно појале. То је активни женски манастир у коме има пуно младих монахиња. Ред и поредак и озбиљност који се тамо виде и осећају заслужују да буду поменути. Таквом сестринству, када се додају архимандрит Доситеј и јеромонах Григорије, добија се обитељ за понос сваком епископу. Манастирски храм је посвећен Преносу моштију светог оца Николаја, а иконостас је дело Уроша Предића из 1902. године. Осим храма Светог Саве у Београду, Манастир Гргетег једини у Српској цркви има копију иконе Тројеручице добијену са Свете Горе.

Манастир Крушедол, подигнут 1509. године као задужбина светог Максима Бранковића, био је следеће место нашег поклоњења. Ту су остаци моштију светих Бранковића (Максим, Ангелина, Стефан Слепи), патријарха Арсенија Чарнојевића и земни остаци грофа Ђорђа Бранковића, патријарха Арсенија IV Шакабенте, митрополита Јована Георгијевића, војводе Стефана Шупљикца, кње-

гиње Љубице Обреновић, митрополита Петра Јовановића и краља Милана Обреновића. Седиште Карловачке митрополије од 1708. до 1813. године било је у манастиру Крушедол, и у том периоду та митрополија се звала Крушедолска. Манастир Ново Хопово је такође подигао свети Максим, крајем XV или почетком XVI века. Иконостас је сликао Теодор Крачун, а већ од 1555. године у манастиру су мошти светог великомученика Теодора Тирона.

Сремски Карловци са својом Саборном црквом, Богословијом, прелепим Патријарашким двором и најстаријом српском гимназијом били су последње место задржавања групе у којој су неки кренули на пут уз пост и молитву да би се и причестили, неки да би пронашли одговоре на своја питања и недоумице, а неки подвижнички провели ноћ у аутобусу како би се уопште поклонили светињама или од уштеђеног новца дали прилог манастирима. Бог је са нама био и ове пете године ходочашћа, па смо се срећно вратили пуни благодати која је грејала наша срца. ■

Саша Антонијевић, јереј

Детинја стирана

“Који не прими Царство Божије као дете неће ући у Њега”

АДАМ И ЕВА

Бог погледа на дивни свет који је створио и рече: “Сада ћу створити људе. Они ће имати разум да ме познају и воле, а ја ћу им поверити свет да њиме управљају.”

Бог прво начини мушкарца, Адама. Али он је био усамљен. Зато Бог, узевши његово ребро, начини и жену, Еву, да му буде супруга, да се радују једно другоме и да се воле. Бог их благослови и рече им да рађају децу. Даде им диван врт да у њему живе. У врту је било дрвећа са плодовима које су могли јести. “Берите воће и једите колико вам је воља”, рече им Бог, “али не једите плода са оног дрвета усред врта. То је дрво познања добра и зла. Ако поједете плод тог дрвета, умрећете.”

Адам и Ева су неговали Божији врт и играли се са свим животињама, а ове су чиниле све како су им они говорили. Сваке вечери Бог је долазио да разговара са људима. Али, сатана, непријатељ Божији и мрзитељ свега што је добро, сневао је да поквари оно што је Бог створио.

Једнога дана змија дошапну Еви: “Да ли је истина да је Бог казао да не смете јести плодове са ових дивних воћака?” “Не”, рече Ева, “смемо да једемо све воће, осим једног. Бог нас је опоменуо да не једемо од тог воћа, јер ако то учинимо умрећемо.” “То није истина”, рече змија. “Бог зна да ћете ако једете од тог воћа постати мудри као што је Он. Зато вам је забранио да га једете.”

Ева погледа плодове забрањеног дрвета и виде да су веома лепа. Онда пожеље да постане мудра као Бог, па убра воћку, загризе је и даде Адаму да и он окуси. Али уместо да постану мудри, осетише се јадно и посрамљено, јер су изневерили Бога.

Када је настало вече нису журили у сусрет Богу, већ су се сакрили у грмље. “Адаме, где си?” Зачуо се Божији глас. Они изађоше у сусрет Богу оборених очију од стида. Бог им рече да су својом непослушношћу покварили свет и да ће у њему почети да расту коров и трње, а рад ће бити тежак и заморан. Рекао им је да не могу остати у Рајском врту и да морају поћи у свет и сналазити се у њему сами, као и да ће када остаре умрети.

Невена Филиповић, ОШ Рудовци

СЕБИЧНОСТ ЈЕ ГРЕХ

Бог Отац је заједно са Сином и Светим Духом у почетку створио небо и земљу. Створио је ваздух, воду, биљке и животиње, од најмањих до највећих. На крају је Бог створио човека Адама сличног себи.

Бог је Адама створио са циљем да он буде свештеник у свету. То значи да је Адам требало да воли Бога и природу око себе и да је дели са Богом и са другим људима. Адам је требало да буде као Христос – посредник између Бога и света.

Адам није хтео да буде пријатељ са Богом. Хтео је свет само за себе. Због тога се десило нешто страшно и за њега и за свет: уместо да постане богат и срећан, постао је тужан и несрећан. Сав свет, све животиње и људи, постали су му непознати, страни и непријатељски. Створења су почела да умиру јер су остала без љубави. Љубав је заједница са другим, са Богом, која оживљава све што постоји, и биљке и животиње и људе.

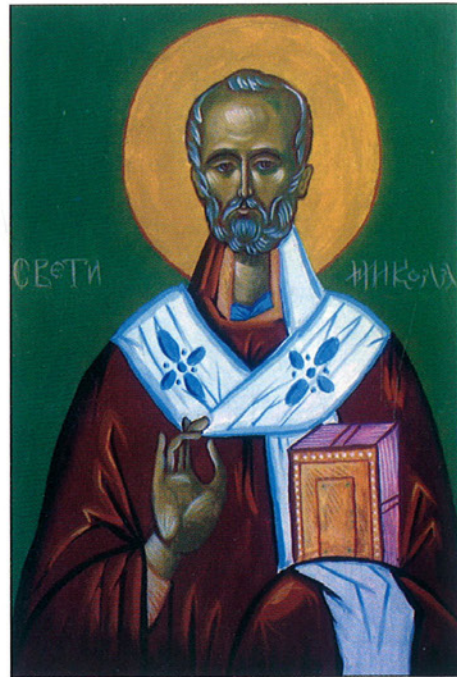
Када се родио Исус Христос, преко њега су људи и природа поново ушли у заједницу и пријатељство са Богом. Људи су постали јединствене и непоновљиве личности, а природа је оживела. ■

КРИСТИНА ПЕТРОВИЋ - ИКОНОПИСАЦ

Читаоцима Каленића представљамо радове Крестине Петровић из Младеновца. Крестина је ученица седмог разреда основне школе "Момчило Живојиновић". Ова млада уметница свој сликарски таленат развија под руководством иконописца Дејана Манделца, који је поучава сликарској техници и основама православне уметности.

На овогодишњем ликовном конкурсy "Христос Васкрсе!" у категорији ликовних радова Крестина је добила Специјалну награду за успешан ликовни рад.

Наступила је на "Сајму оптимизма" 21. маја 2006. године на Петроварадинској тврђави, код Новог Сада, где је излагала своје радове и цртала.

ВАСКРШЊА РАДОСТ

У храму Светих апостола Петра и Павла у Аранђеловцу, на дан празновања Васкрсења Господњег, по свршеној Литургији, благословом Његовог препсвештенства епископа шумадијског Господина Јована, у договору са Туристичким савезом Аранђеловца и аранђеловачким вероучитељима, организована је изложба васкршњих јаја. у црквеној порти.

На изложби је било око две стотине јаја, која су украсила деца из обданишта и основних школа Аранђеловца и околиних села. Жири је донео

одлуку која су јаја најлепша, те су најбољи добили симболичне награде.

Након проглашења, културно-уметничко друштво је извело сплет игара у присуству свих верника који су узели учешћа на Светој Литургији. Касније су одрасли запевали по неку стару српску песму, а деца су се возила у фијакеру.

СТАРАЦ ПАЈСИЈЕ ИСПОВЕДА БАШТУ

Младић који се годинама није исповедао посетио је оца Атанасија који је тада живео у кутлумушкој келији Дионисија из Фурне у Кареји.

Док су разговарали, отац Атанасије му је споменуо да би требало да се исповеди јер ће му то помоћи да реши своје проблеме. Младић, међутим, није био уверен у то, иако је отац Атанасије ненаметљиво настојао да му помогне да схвати како му је исповест неопходна.

Отац Атанасије му је затим говорио о старцу Пајсију. Рекао је младићу да је то савремени светитељ, да би требало да га посете и да чују шта ће им он рећи.

Пошли су да посете Старца. Када су стигли до његове келије, угледали су га како копа у башти, намеравајући да засеје неко поврће.

Отац Атанасије га је поздравио и упитао: "Старче, шта то радиш?" Старац му је одговорио, уз карактеристи-

Невена, ОШ Обреж

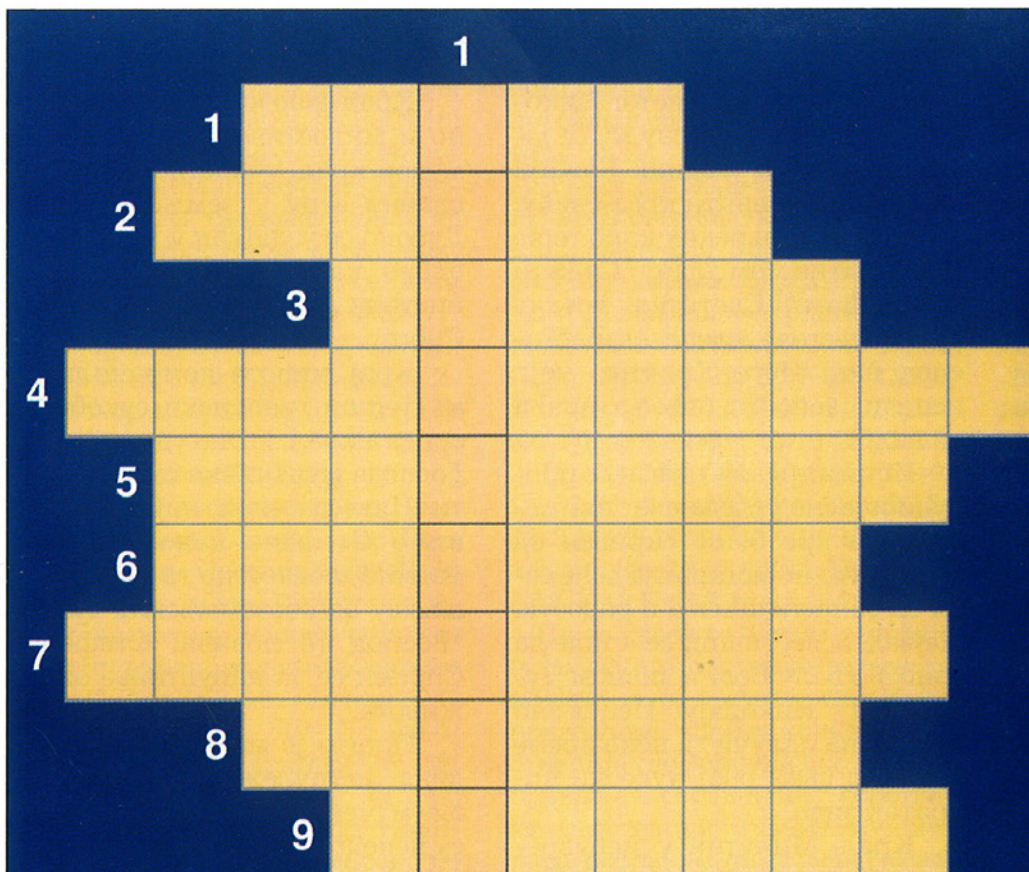
чан израз блакости на лицу: "Ето, одлучио сам да исповедим своју башту." Отац Ата-

насије га је на то упитао: "Зар је и баштама потребна исповест?" "Схватио сам да ће моја башта творити чуда када је исповедим и уклоним све што је непотребно, као што је камење, конзерве, корење и трње, а затим додам мало хумуса. Тако сам разумео да и моју башту повремено треба да исповедим."

Одложивши мотиву, увео их је у келију и послужио слаткишима.

Када су младић и отац Атанасије напустили старца Пајсија, били су врло задовољни старчевим одговором на њихово питање о исповести, иако му пре тога ништа нису рекли.

Нема потребе да кажемо да је младић одмах после овога догађаја отишао да се исповеди. ■

Саставила
Радмила Смиљковић
Сопот, VIII/3

УСПРАВНО: Предмет у школи (решење укрштенице)

ВОДОРАВНО: 1. Заклетва или обећање 2. Богослужење у вечерњим сатима 3. Икона на малтеру 4. Новине Српске Цркве 5. Део храма на коме је много икона 6. Манастир на Светој Гори 7. Особа која предаје веронауку 8. Део олтара на десној страни 9. Гори крај иконе

Решење:

Усправно: ВЕРОНАУКА
Водоравно: 1. Завет, 2. Вечерње, 3. Фреска, 4. Праксина, 5. Иконостас, 6. Хитинар, 7. Вероучитељ, 8. Такозван, 9. Канџио

ВРАЋАЊЕ ВИДА СВЕТОМ СТЕФАНУ ДЕЧАНСКОМ

Српски краљ Милутин имао је сина Стефана, кога су красиле многе хришћанске врлине, а нарочито смерност, кротост и милосрђе.

Краљица, Стефанова маћеха, омрзнула је краљевића и непрестано га клеветала код оца: “Стефан хоће да сам управља државом. Он се труди да задобије љубав свакога, како би тебе лишио престола и живота.”

Многе велможе упозоравале су младића на погане науке маћехине, наговарале га да побегне или да се обезбеди оружаном заштитом. “Уздајмо се у Бога. Уверен сам да мој отац неће поверовати клеветама против љубљеног сина”, са негодовањем је одбацивао добродивни краљевић сваки такав савет.

Али, после извесног времена, семе злобе које је сејала лукава краљица проклија у срцу краља Милутина. Краљевића шчепају и ослепе. Тај злочин извршен је крај цркве Светог Николе.

Измучен ужасним боловима, Стефан је лежао без свести. Наједном, он угледа светог угодника Божијег Николаја како стоји пред њим, гледа га са саосећањем и држи његове очи на свом длану. “Не тугуј, љубљени Стефане, очи твоје су на моме длану”, зачу Стефан тихи глас.

Дошавши к себи, несрећни краљевић је осетио олакшање у свом јаду и предао се усрдним молитвама. Али, убрзо након тога, Стефан би послан цару Источног римског царства, Андронику Палеологу, под строги надзор, који га смести у један манастир.

Због своје доброте, благе нарави и ревности према Цркви, краљевић је убрзо задобио општу љубав свих око себе. Сам цар је често разговарао са њим и радо прихватао његове савете по питањима Цркве и државе.

У тихом усамљеништву провео је краљевић Стефан пет година.

Једном, на дан светог Николаја Чудотворца, у сну му се јави сам велики угодник Божији и каза: “Племенити краљевићу, сећаш ли да ти рекох како твоје очи леже на мом длану? Сада ти их враћам.” Светитељ дотаче руком његове следе очи: “Господ, наш Исус Христос, који исцели слепог од рођења, враћа ти вид!”

Истог тренутка Стефан се пробуди и јасно угледа свет око себе, који пре беше скривен од њега. Дуго не могаше да дође себи од запрепашћења и радости. Најзад, освестивши се, стаде да узноси хвалу Богу и дивном Чудотворцу Николају. Исцељени краљевић одлучи да неко време утаји од свих овај чудесни повратак вида.

Краљ Милутин у међувремену беше чуо за многа добра дела свог сина, те га, мучен

грижом савести, врати у Отаџбину. Дирљив је био сусрет оца и сина. Обливајући сина сузама покајања, краљ га је понизно молио да му опрости. Незлобиви краљевић је плакао од радости и тешио старца: “Ништа ти ниси преда мном скривео, Господару! Господ је преко тебе хтео да ме опомене за моје грехе.”

Убрзо је остарели краљ Милутин завршио свој овоземаљски пут. Стефан је ступио на престо и целој Србији огласио о томе да му је вид враћен на чудесан начин. Сви његови поданици радовали су се чудноватој вести и у својим молитвама захваљивали милосрдном Богу и великом светитељу Николају Чудотворцу.

Краљевао је Стефан праведно и милостиво. Добродивни и мудри краљ учврстио је православу веру у земљи српској. Дубоко се уздајући у Бога, он је одбио најезде туђина који су претили да опустоше и униште Србију.

Крај живота помрачили су му тешки грађански сукоби, и српски краљ је био удостојен од Господа мученичке смрти. Свети Никола, који није заборављао Стефана целог његовог живота, обавестио га је о избављењу од овоземаљских брига: “Господ те позива, Стефане! Спреми се за напуштање овога живота.”

Пошто је минуло седам година, нетрулежне мошти краља-мученика Стефана постале су неискрпни извор исцељења и помоћи за све који су им са вером притицали. ■

ТИПОЛОШКА ПОВЕЗАНОСТ БИБЛИЈСКИХ ПОТОПА И ВАСКРСЕЊА МИСТИЧКОМ ПОТКОМ ХРИСТОВЕ БЕСЕДЕ НА ГОРИ

(наставак)

Истовремено је Мелхиседек свевлађајући Бог Правде и Бог Мира, који је ненарушиво и непотутивно спокојство божанскога бића што се открива у човековом рајском егзистенцијалном спокојству повезаности, савеза са Богом, у Божјој присутности која исправља егзистенцијална искривљења, те тиме оправдава и помирује-смирује (Лев 26,1-13; Бр 25,12; Суд 6,11-24; Ис 40,2-5; 54,10-17; 55,3,6-9; Јез 34,25-30; 37,23-24,26-28; Мал 2,5-6; Рим 15,33; 16,20; 1 Кор 14,33; 2 Кор 13,11; Фил 4,4-9). Управо као цар и свештеник Бога Правде и Мира упућује Мелхиседек не само на Христа Вечнога Великог Првосвештеника него и на Христа-Вечнога Васељенскога Цара (Мт. 28,18; 1 Тим 6,14-16; Отк 11,15) и Бога - Правде (Пс 44,6-7; Ис 42,6; Рим 1,16-17; 3,21-26; 10,3-4; Јев 1,8) и Мира (Ис 9,2-7; Мал 5,4-5; Зах 9,8-17; Дап 10,36; Рим 15,33; 16,20; Еф 2,14-18; Фил 4,7,9; 1 Сол 5,23; 2 Сол 3,16; Јев 13,20), односно свеочишћујућег и свеоправдавајућег, свепомирујућег и свеповезујућег, те свеумирујућег и свеосвећујућег, свеобожујућег новог вечнога причеснога Савеза (Ис 54,1-17; 55,1-5; Јез 34,22-31; 37,22-28; Зах 9,9-17; Рим 5,1-2,15-21; 6,12-23; 1 Кор 1,30; 2 Кор 5,18-21; Еф 2,12-13; 4,3-6; Кол 1,20-23; 3,15; 1 Сол 5,23; Јев 13,20-21).

Баш то упућивање на Нови савез са Богом Оцем кроз Бога Сина у Богу Светоме Духу (1 Јн 5,7) постаје сасвим јасно у пророчанству датом Давиду за месијански изданак његове царске лозе (2 Сам 7,12-16; 1 Днев 17,11-14; Пс 89,35-37; 110; Ис 9,6-7; 55,3; Јез 34,23-24; 37,24-25; Мт 1,1; 22,41-46; Лк 1,32-33; Јн 7,42; Дап 2,30; 13,23; Рим 1,3) по женској линији (Гал 4,4), односно по оваплоћењу Јединороднога Сина

Божијег од Божијег Духа Светог у Деви Марији из Давидова рода (Мт 1,18-23; Лк 1,26-56; Јн 1,1,14,30-34; Фил 2,6-7), те је тако превечни Бог Син (Јн 1,1; 8,58; 17,5,24; Кол 1,17) постао човек и тиме такође Син Човечији (уп.: Мт 8,20; 11,19; 16,13-17; Лк 9,22; Јн 3,13-18; 6,62), али својом богочовечношћу (Рим 9,5; 1 Тим 3,16) надилази свако пуко временско овоземаљско и пуко људско царство и свештенство (Лк 1,31-33; Јев 7,3,8,15-17,24-26). Овај крајњи савез са Богом јесте Савез коначнога, вечнога оправдања, смирења и спасења (Ис 54,5,8-10,113-14) свакога Створитељу-Оцу и Његовој Творачкој Речи-Сину вернога човека понаособ (Јез 14,14-23) и сваке му подложне твари појединачно (Рим 8,19-22), и то путем човековога крштењскога и причеснога телесно-душевног (Ис 26,19; 60,1-3; Јез 37,1-14) саваскрсавања у животодавној и очишћујућој огњеној сили и слави и благодати Светога Духа (Ис 1,25-27; 4,3-6; 10,17-22; Мк 9,49-50; 1 Кор 3,11-17) кроз богочовечанско телесно васкрсење (Пс 16,10; Ис 4,1-2; 53,8-12) човека Исуса-Спаситеља и Помазаника-Христа, самога Бога Логоса лично: Бога Реч и Сина (Јн 5,17-29; 6,27-69; 11,25-27; Рим 1,3-4,17; 6,3-23; 8,1-18,23-34; 1 Кор 6,11-20; 15,12-23,35-57; 2 Кор 5,1-10,14-21; 4,14; Еф 2,4-9; Гал 2,20; Фил 3,20-21; Кол 2,12-13; 3,1-4,9-11; 1 Сол 4,13-17; 2 Сол 1,7-10; Јев 12,28-29; 1 Пт 1,3-9; 4,12-17; 2 Пт 3,7,10-14; 1 Јн 3,1-7); а Нојев савез са Богом утврђује само вечито одржање телеснога живота свих врста захваљујући праведноме човеку који га егзистенцијално оправдава својом правдом, исправношћу сопствене егзистенције и њоме га усмерава-исправља, те за њега самим собом јемчи да се може испра-

вљати, мада не и сасвим исправити; но такво вечито одржавање живота је само продужење живота врста у следу нараштаја ради могућности исправљања, а не вечни живот у исправности и правди за јединку (Пост 6,5-22; 9,9-17; Прем 14,6; Сир 44,17-18).

У самој ствари је Богочовек Нови савез са самим Царством Божијим, што значи: улазак у Божје Царство, а на мистерију овога улажења је усредсређена Исусова Беседа на гори (Мт 5-7), будући да је основна вест јеванђеља (благовести: добре и радосне вести) да се приближило небеско Божије Царство (Мт 4,17,23; Мк 1,14-15). Наиме, оно се приближило, дошло човеку кроз долазак Христа-Цара Васељене (Пс 45,6; Дан 7,13-14; Зах 14,9; Јев 1,8), Створитеља и Сведржитеља свега створеног (Јн 1,1-3,10; 1 Кор 8,6; Кол 1,15-17), Бога и Цара Правде и Мира, те је оно праведност, мир и радост у Духу Светоме (Мт 6,33; Рим 14,17), чијом је пуноћом помазан-испуњен отелотворени Син Божји-Царски (уп.: 1 Сам 16,13; в.д.: Пс 2,6-8; Пс 45,6-7, Јев 1,8-9) и Првосвештенички (уп.: Изл 29,7; Лев 8,12) Помазаник (Ис 61,1; Лк 4,18-21; Дап 10,38). То значи да је Царство Божије у крштавајућој и причешћујућој божанској огњеној сили Светога Духа (Мк 9,1; 1 Кор 4,20), који је дар Сина Божијег (Мт 12,28), унутра у вернима и истовремено изнутра међу њима, нутрено посред њих, помазујући (2 Кор 1,21-22) и освећујући (2 Сол 2,13-14; 1 Кор 6,11; Отк 22,11), посредујући (Рим 8,26-27) и повезујући их мистично у Христово сабрање свих светих (Кол 1,11-14,26-29; Јев 3,1; 10,14-18), царских наследника и свештеника (Лк 22,29-30; Дап 20,32;

Рим 5,17; Јак 2,5; 1 Пт 2,4-5,9-10; Отк 1,6; 5,10; 20,6), у Његов сабор-еклесију-цркву (Мт 16,18-19; 18,18-20; Дап 2,1-4,14-18,32-33,36-47; Еф 1,3,10,13,17-23), те својом истинском божанском силом превазилази свако светско, онострано ограничење, што значи да није од овога света (Јн 18,36-37; уп.: 14,16-17; 15,26; 16,13).

Приступ у Царство Божије имају само они који су спремни на покајање-преобраћење у дечју понизност, послушност и невиност (Мт 3,2; 4,17; 18,1-4) и крсно поновно рођење у огњеној сили Светог Духа (Јн 3,3,4-8,13,16-21). То су они сиромашни духом (Мт 5,3), они гладни и жедни причесног богатства којим је једино Бог богат и по чему је Бог (Мт 6,19-21,24; Лк 12,21; 2 Кор 8,9; Фил 4,19), животодавне силе Духа Божијег, они тако потребити за Њиме у својој људској духовној оскудици због слабости тела које је смртно, те грешно (Рим 5,12; и због смрти сви сагрешише): склоно погрешном понашању што је изобличавано свом силом разноразних погубних и разорних злодуховних уплива. То су они уплакани (Мт 5,4) богопослушни-кротки (Мт 5,5), који вапе са богоотпале Земље, попут самога смерно отелотвореног Сина Божијег (Мт 11,29; Фил 2,3-9), пре свега за Вољом Божјом која је Правда Божја, за Царством Божје Правде (Мт 6,10,33; 7,21), чиме се Христос суштаствено храни (Мт 4,4; Јн 4,32,34), то су они који само ишту небеске Правде Божје, њену отелотворену пуноћу у Христу (Рим 1,17; 3,21-22), то су они који су гладни и жедни ње (Мт 5,6) као небеског хлеба за вечно продужење живота (Јн 6,27,32-33,48-51,58), као извора вечног живота (Пс 42,1-2; Јн 4,10,13-14; 7,37-39; Отк 21,6; 22,17), као оностране небеске чистоте и исправности божанског вечног бића у Богочовеку (Јн 6,35,53-57; Рим 5,18), као божанске светодуховне силе правог живота и исправљања свих животних извитоперења

(Еф 5,9), то су они који вапе за небеским Утешитељем (Јн 14,16-17), огњеним Божјим Духом Правде (Рим 14,17; Гал 5,22-23; Еф 4,23-24,30; 6,13-10; 1 Пт 3,8-18; 4,12-19). То су они који су већ у самој својој праведничкој вапају блажени јер су утешени (Мт 5,4), јер су наследници (Мт 5,5), јер су насићени (Мт 5,6), будући да су њиме отворили (Мт 7,7-11; Лк 11,13) са свезаситљиви животодавни дар Светог Духа Утешитеља (Рим 8,23,26-30; Гал 5,22-23; 6,1), те да већ учествују у богопримакнутом Царству Божјем кроз Богочовека: као оправдани Његовом Правдом (Рим 5,17; 1 Кор 1,30; 1 Јн 2,29; 3,3-10) у сили његовог Духа Правде; као помиловани Његовом Милошћу, те сами нутрено (Лк 11,41) милостиви (Мт 5,7; Лк 6,36), вечно (Мт 25,31-46; Јк 2,13) у сили Његовог Духа Љубави (Рим 5,5; Гал 5,22; 1 Јн 4,12-13) и Милости (Тит 3,4-5); као очишћени Чистотом Његове истине-Његовог божанског бића (Јн 1,17; 7,28-29; 8,23-32; 1 јн 5,20) у сили Његовог Духа Истине (Јн 14,17; 16,13-15), тако да га чистим срцем, целином сопственог очишћеног бића, могу изнутра уистину видети (Мт 5,8), што значи окусити (Пс 34,8), осетити, истински доживети кроз потпуну љубав (Јн 14,18-23; Гал 2,19-20; Еф 3,16-19; Кол 1,1-3; 1 Јн 2,6); као измирени и поново повезани, дакле - поново у савезу са Богом кроз Богочовека-отелотворени Космички Мир Божји (Кол 1,16-22) у сили Његовог Духа Помирења (Јн 14,26-27; 20,21-22; Рим 5,1; 14,17; 15,13; Еф 4,3), тако да кроз божанску, светодуховну благодат мира (Гал 1,3; 5,22-23; 1 Пт 1,2) могу и сами мир творити попут Сина Божијег, те су кроз Њега у Његовој и Очевој Духу - усиновљеници Божији: Божији синови (Мт 5,9; Рим 8,14-17; Гал 4,6-7), будући да као и Он врше искључиво Очево Вољу (Мт 12,49), па тиме добијају силу божанског мира и спокојства (Лк 2,14). Ти који су прогоњени по свој Земљи, по свим земаљским

царствима због свога учешћа у Божјем Духу Правде и у Његовој Царству Правде, већ јесу радосни и блажени у Њему (Дап 13,52; Рим 14,17; 15,13; Гал 5,22; 1 Сол 1,6), у Његовој, Синовиљев и Очевој божанској сили љубави (Јн 15,9-12,26-27), будући да су већ награђени Његовим благом, Његовом благодаћу, великом небесном платом, Његовом огњеном силом (Мт 5,12-13; Мк 10,49-50; 1 Пт 1,3-9) праведнога, исправнога и неразоривог, вечног живота (Мт 5,10-12), у чију ће пак радосну пуноћу ући по повратку Вечног Цара, Створитеља и Сведржитеља свију створених светова у пуној светлосној силини Његове божанске силе и славе (Мт 13,43; 25,21,31,34,46; Јн 17,5,24; 1 Пт 4,13; Јд 24). Зато су прави верни, праведници - свети, те већ сада светле нествореном божанском, светодуховном истинитом светлошћу, божанском славом (Мт 5,14-16; Лк 11,33-36; Јн 1,5-9,12-13; 12,35-36; 17,10,20-23; Рим 8,28-30; 9,20-24; 1 Кор 6,19-20; 2 Кор 3,17-18; 4,4,6-7; Еф 1,17-23; 5,8-14; Фил 2,15; 4,19; Кол 1,9-13; 1 Сол 2,12; 5,5; Јев 6,4-5; 1 Пт 4,14; 5,10; 2 Пт 1,3-4; 1 Јн 2,8) којом су по благодати (Јн 1,14-17), у дару живототворне силе Божје, крштени и освећени, а којом се стално причесно напајају из Сунца Правде (Мал 4,2; уп.: Дап 22,6; 26,13,23), из божанског Истока са Висине (Лк 1,78-79), из Светлости Живота (Јн 1,4; 8,12), из Светлости Свету (Јн 3,19; 8,12; 9,5; 12,46; 1 Јн 1,5) која му је завештана у хлебу и вину просветљеним светодуховном силом, у телу и крви Јагњета Божјег што у сили Светог Духа тече за спасење света (1 Јн 1,5-7; Отк 21,23), у телу и крви Сина Божјег која тече као Река Живота, Река Божје Светлости (Отк 22,1,5). Та мистична светлост - слава јесте сила Божје животодавне љубави (Јн 17,22-24,26; 1 Јн 2,9-11; 4,7-16,20-21; Кол 1,13; уп.: Мт 5,44-48; Јак 2,5). ■

Миодраг Лома

(текст је преузет из часописа
"Књижевност и језик",
година 1977, бр. 1)

ИЗ ЛЕТОПИСА ШУМАДИЈСКЕ ЕПАРХИЈЕ

МОНАСТИРИ САРИНАЦ И ДЕНКОВАЦ

Обнова монаштва

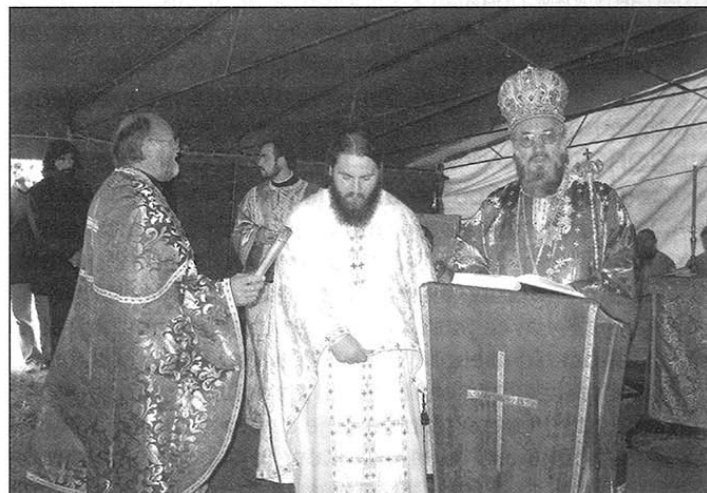
Обнова монаштва у Српској православној цркви циљ је многих црквених посленика, међу њима и епископа шумадијског Господина Јована, који свакодневно својим архијерејским старањем настоји да утврди, односно обнови манастире своје епархије. Промислом Господњим, недавно су се упокојили искусни духовници, архимандрит Петар Денковачки, јеромонах Серафим из Драче, игуманија манастира Ралетинца Харитина. Чињеница је и да су житељи свих наших манастира све старији.

Међутим, Бог непрестано чини све ново, па се стара да у манастире долазе млади, образовани тражитељи Божије благодати. На пример, у Дивостину и Драчи осећа се нови молитвени дух са новопристиглим житељима. И левачке манастире (Денковац, Ралетинац, Саринац, Манастирак, Прерадовац) населили су нови подвижници и духовници, међу којима је и јеромонах Серафим (Божић), који се, после краћег задржавања у манастиру Саринцу, данас стара о молитвеном животу у Денковцу. За "Каленић", отац Серафим, о актуелним питањима монаштва, каже:

"Монаштво тражи велико одрицање, велику одговорност, а доноси велику част и велику радост, по самим речима Христовим, да онај ко се одрекне свега у овоме животу, стотруко ће наследити још овде на земљи, а на небу ће имати живот вечни. Данас, када човек све удобности има на длану, и када је све, како кажемо - на дугме - тешко му је да остави све то и живи, на изглед, примитивним животом, како су монаси живели пре пет или садам векова. Али, монаштво је увек ново и савремено, јер је сам подвигоположник Христос управо оно једино ново под капом небеском. Монаси се добровољно одричу својих телесних прохтева, одричу се сопствене воље, узимају крст свој и крећу за Господом, молећи се за друге људе. Зато су монаси - по старцу Пајсију - везисти Цркве. Монах је задовољан свиме што има, а, истина, нема ништа, и живи када има као да нема, а када нема као да има, по апостоловим речима. Данас, људима који живе овим новим животом, којима су све вредности новац и пролазност, веома је тешко да разумеју и одобре монашки начин живота. Неки ће још рећи да је то добро и лепо, али када неко из њихове околине или од најближе родбине оде у манастир, одмах се траже кривци. Да би људима монашки живот постао јаснији, потребно је да прво разумеју природу саме Цркве, а то ће постићи променом свога размишљања, односно усвајањем новог и здравог система вредности, који је у пуноћи и савршенству присутан само у Православној цркви, која је стуб и тврђава истине. Разлика између монашког и брачног живота је у заветима монашким, али су заповести исте, Јеванђеље је исто. Монашки пут је стрмији, брачни је блажи, али оба имају исти циљ на врху планине.

У Шумадијској епархији монаштво је малобројно, манастири су све старији, али једна од светлих тачака, по мом мишљењу, јесте што је садашњи владика шумадијски Господин Јован монашко чедо, дете мајке Студенице. И то је нада да ће се кроз њега овдашње монаштво обновити, умножити, обожити и сложити у име Господње, по свим манастирима у срцу Србије. Владика Јован је провео тридесет година поред гроба светог Симеона Мироточивог, поред моштију Симона монаха и свете Анастасије, што је учинило да постане и остане, у првом реду, прави монах, био сада епископ или на било ком другом послушању у Цркви. Мислим да ће се око њега, по његовом примеру, многи сакупити, да ће се многи манастири обновити. Ми смо прошле године васпоставили манастир Саринац, а ја сам сада у Денковцу. На овом простору налази се пет манастира, Денковац, Ралетинац и Саринац као братски односно сестрински манастири, као и манастири на Липару и у Манастирку. Молимо се Богу и надамо се да ћемо уз помоћ Божију и уз благослов Мајке Божије успети да обновимо и одржимо ове манастире и да умножимо монаштво у њима.

Оливер Беговић

КРАГУЈЕВАЦ - СТАНОВО

Предукус пасхалне радости

На велику радост Цркве и народа Божијег сабраног на Светој литургији у суботу Четврте недеље Великог поста, у храну Светог великомученика Пантелејмона у Станову - Крагујевац, Свето причешће - храму бесмртности примила су деца, полазници веронауке из школа "Живадинка Дивац" и "Драгиша Михајловић" из Крагујевца са њиховим вероучитељем Оливером Беговићем.

На празник Светих мученика Хрисанта и Дарије у Светопантелејмонском храму причестило се готово тридесеторо деце, потврђујући, попут светог Хрисанта, који је изучио све светске школе свога времена али га светска мудрост није задовољила, да нису наука и образовање ти који човека спасавају, него Премудрост Божија дарована нам кроз причешће

Телом и Крвљу Христовом. Молећи се Богу и Његовим угодницима Хрисанту и Дарији, молимо се да сва наша деца и са њима и њихови родитељи уђу у заједницу Тела Христовог. Да ли ће веронаука у школама помоћи улазак деце у Цркву, зависи од свих нас, од њихових вероучитеља и од нас свештеника, од тага како их будемо примили и поучили, а понајвише од Онога који “куца” и позива на Гозбу, јер “један сеје, други обрађује а Бог ће дати да посејано израсте”. Дај Боже да ова деца буду светлост својим родитељима па да и они по примеру своје деце закораче у храм Божији и пронађу пут к спасењу.

По завршеној Светој литургији вероучитељ је у храму деци показао и објаснио све оно што их је на часовима веронауке учио, а свештеници су им дали одговарајуће поуке и позвали их да се што чешће нађу на Литургијском сабрању, поделивши им нафору. У порти деца су се сабрала око свога вероучитеља и свештенике, уз разговор и фотографисање.

Изразећи са Литургијског сабрања, осетили смо предукус пасхалне радости, коју жељно очекујемо, јер смо се претходно заједно сабрали око Свете Чаше и причешћени Телом и Крвљу Христовом, поневши са собом у свет радост Христовог Васкрсења која се огледала на лицима деце. Господ је благословио ово наше сабрање, а ми смо, благодаћу Божијом, сазнали да “хришћанска благочестива наука није у преплетеним речима мудровања но у јављању Духа и Силе” (1 Кор 2, 4), “и не само од људи проповедана но с неба од Бога посведочена” (Јев 2, 3-4).

Петар Бранковић, јереј

СОПОТ

Звонца и врбове гранчице

Леп и сунчан дан окупио је парохијане у обновљени храм Светог Вазнесења Господњег, подно Космаја, у маленој вароши Сопоту. Црквену порту осваја жагор деце. Жути се рано пролећно цвеће, а покрај њега пролазе баке са децом. Данас је Врбица. Радосна деца трчкарају, гледају једно друго и упоређују своје звончиће, који су скоро исти, а које свако дете има.

Звони звоно и означава почетак формирања поворке која једва чека да крене са литијом. Деца носе крст, барјаке, иконе, а једно од њих звони у звонце са три звона. Поворка креће, по четворо је у једном реду. Ту су предшколска деца, баке, деца школског узраста, мајке, очеви... Да, то је сопотска парохија, од малог до великог. Поворка није многобројна, када би дошли сви велика порта била би препуна, али ово је језгро парохије, њен најсавеснији, најцрквенији и најоданији део, а ова деца су будућност наше вароши.

“Обшчеје воскресеније...” Како је ово појање хармонично и лепо, јер враћа и старије у дане детињства и прве младости.

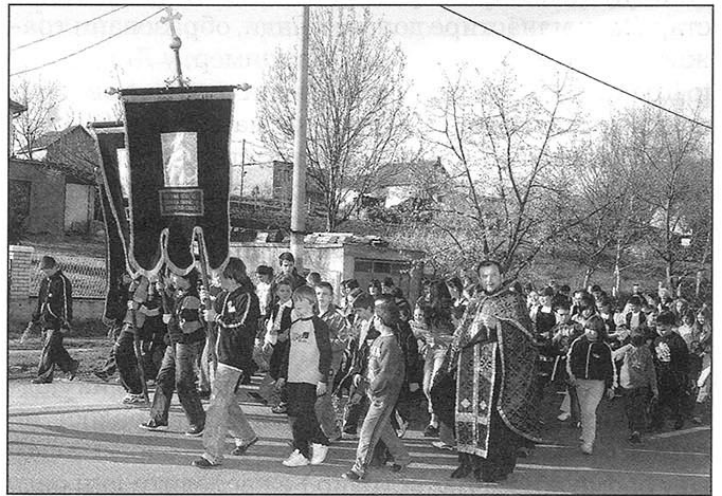
После убирања врбе поворка улази у храм на вечерњу молитву, коју су служили сопотски свештеници протојереји Миленко Дидић и Љубиша Смиљковић. Вечерња траје, али још се чује по које дечије звонце, још се тражи мајка, друг или другарица.

Свештеник на крају говори: “Знаете ли, децо, да је ово ваш празник и да су у давна времена пред Сина

Божијег изашла и деца на дочек у Јерусалиму? Знаете ли, децо, да је ово ваш дан, да се овде сви молимо за здравље, за мир, за успех у школи, за пуне дневнике петица, за срећу у породици, за све наше потребе? Знаете ли, децо, да је крсни знак прва веза са Богом, и да је молитва помоћ, па макар рекли и само две речи - Боже помози!” Слушала су деца, слушали су и одрасли, речи свог пароха.

Затим се поново зачула песма: “Обшчеје воскресеније...” И када су сви мислили да је ту крај, дечица из КУД-а “Весели Космајци”, обучена у народне ношње и окићена врбовим гранчицама, на летњој позорници су, на општу радост и задовољство, извела програм о којем се још увек прича по вароши.

Љубиша Смиљковић, протојереј

ЛАПОВО

Врбица и Цвети у Лапову

Цветна недеља у Лапову, како у цркви Свете Петке, тако и у месној основној школи “Светозар Марковић”, прослављена је ванредно свечано и радосно. Велики број ученика и верног народа су на Лазареву суботу и на Цвети испунили храм, учествујући на свечаним богослужењима којима се припремамо за Празник над празницима - Васкрсење Господње. Присутна деца су са великом радошћу и одушевљењем примила освећене врбове гранчице, цветне венчиће и звончиће, учествујући молитвеним певањем у богослужењу и подражавајући некадашњу јерусалимску децу у ишчекивању Сина Давидова.

На Цвети, полазници веронауке учествовали су у Светој литургији, доживљавајући практично оно о чему уче на часовима веронауке. Пошто су се, сходно узрасту, постом припремили, причестили су се, осетивши и на овај начин да је Месија дошао међу нас.

Његош Стикић, вероучитељ

ВЕЛИКА СУБОТА

У КРАГУЈЕВАЧКОЈ БОГОСЛОВИЈИ

Пројављен смисао

Христовог страдања и васкрсења

На Велику суботу, током Литургије и крштења у школском храму богословије Светог Јована Златоустог у Крагујевцу (служио Његово преосвештенство епископ шумадијски Господин Јован) овогоди-

шњим матурантима, који по традицији Васкршње празнике проводе у школи, откривен је, на најбољи начин, кроз Цркву и богослужење, значај Страсне седмице, смисао страдања и васкрсења Господа Исуса Христа. Овим чином је теологија која се деци предаје остварена кроз Свете тајне, Евхаристију и Крштење. Све је добило пуноћу, јер је Литургијско крштење обављено на Велику суботу, у дану који има врло дубок богословски смисао.

Поред овог, крсноваскрсног смисла сабрања у Крагујевачкој богословији, непосредан повод била је жеља свих, и епископа Господина Јована, и ректора и професора богословије, као и ученика да се на овај дан изврши крштење мале Ане, кћерке професора богословије и секретара Црквеног суда Шумадијске епархије, оца Рајка Стефановића. Дакле, и овим је остварена богословска веза са прослављањем Велике суботе код првих хришћана. И током трпезе љубави, очигледна је била та помешаност, то прожимање туге, због страдања Господњег, али и радости, јер смо у предвечерју спасоносног Васкрсења, а Бог је својој деци због које је страдао и васкрсао прибројао и малу Ану.

ЈАГОДИНА

Пасхално вечерње

у храму Светих апостола Петра и Павла

По већ годинама устаљеној традицији епископи шумадијски Пасхално вечерње служе у Јагодини, у храму Светих апостола Петра и Павла. Тим поводом и ове године Његово преосвештенство епископ шумадијски Господин Јован је радост највећег хришћанског празника поделио са својим епархијотима у Јагодини.

Порта и црква биле су препуне благочестивог народа, који је по доласку владике похрлио по благослов, а владика је са стрпљењем благословио сваког од њих.

Богослужење, на коме је епископу Јовану саслуживао архијерејски намесник белички и још десетак свештеника и ђакон, протекло је у побожној и молитвеној атмосфери, у беспрекорном поретку, са читањем Јеванђеља на српском, црквенословенском, грчком, латинском и енглеском језику, а благољепију ове службе је у многоме допринео и хор храма Светих апостола Петра и Павла.

У надахнутом обраћању присутном народу, речима пуним васкршњег оптимизма, наш архијереј је истакао значај Христовог Васкрсења за вечни живот сваког човека и позвао присутне да у свом животу пројављују заповести Господње.

“Ово наше небо и земља и време, не нестају, него се преображавају у ново небо и нову земљу. У светлости тог новог неба и земље, схватамо да нам време и живот нису дати да их прокоцкамо, него да их испуњујемо и да их искупљујемо. Кроз Христово Васкрсење живот после смрти је доказан и објављен као стварност”, истакао је владика.

По окончању службе, владика Јован је, на предлог свештенства и одборника Црквене општине, за уложени труд око изградње и уређења храма и пар-

хијског дома, одликовао највећим епархијским одликовањем, Орденом Симеона Мороточивог Првог реда, председника општине Јагодина, господина Драгана Марковића Палму, као и председника Црквеноопштинског управног одбора, господина Бранимира Стојановића. Додељујући им одликовања владика је нагласио да их овим гестом истиче за пример другима и позвао их да наставе са богоугодним делима и да се не уморе добро чинећи.

У порти храма јагодински вероучитељи и Црквена општина организовали су такмичење међу ђацима веронауке јагодинских основних школа за најлепше осликано васкршње јаје. Епископ је изабрао победника, а потом са окупљеном децом иницирао својеврсно такмичење за најјаче јаје.

Братство храма Светих апостола Петра и Павла припремило је богату трпезу љубави, којој је поред горепоменутих присуствовао и Милан Јаковљевић, саветник министра за рад и социјалну политику, као и други градски челници

Небојша Младеновић, јереј

МЕЉАК

Наставак градње нове цркве

Грађевински одбор Црквене општине у Мељаку и надлежни свештеник Жељко Ерић организовали су на празник Васкрсења, уз учешће великог броја верника, освећење васкршњих јаја, поделу поклона и слаткиша за најмлађе и упознавање парохијана са досадашњим грађевинским радовима и плановима за завршетак мељачког храма.

Чину освећења око хиљаду и по васкршњих јаја присуствовало је више од шест стотина малишана и одраслих. Обред је извршио протојереј ставрофор Милош Вукојевић, архијерејски намесник београдски, уз саслужење свештеника Жељка Ерића и Горана Ракића. Парохијане Мељака, надлежни свештеник Жељко Ерић, упознао је с програмом будућих грађевинских радова. Председник општине Барајево, господин Раде Стевановић, највећи донатор новог храма, обећао је да ће општина Барајево и даље бити носилац радова и прва у пружању помоћи, да би се у славу Божију подигао овај храм.

Горан Ракић, јереј

МАЛЕ ПЧЕЛИЦЕ

Васкршња радост

Већ седам година, од 1999. године, Светлост Васкршње литургије, која се од тада служи у незавршеној цркви Богородице Тројеручице у Малим Пчелицама, највећа је радост за стотине парохијана овог приградског крагујевачког насеља. По благослову блаженопочившег епископа шумадијског Саве, у тек започетој цркви, монтирањем посебног преградног зида, започела су богослужења, и грађење, што је најважније, Живе Цркве Христове.

Пред овогодишње прослављање Васкрса у Малим Пчелицама, срушен је преградни зид у припрати ове Богородичине цркве, што значи да су основни грађевински радови окончани, односно да

је храм у свој својој величини на располагању верницима. И што је најважније, током пасхалних свечаних богослужења у овој богомољи у узростању, разговарало се о њеном коначном завршетку, што ће се, ако Бог да, ускоро догодити и што ће бити очигледна потврда да је Васкршња Светлост обасјала и Мале Пчелице.

Зоран Митровић, свештеник

ТРНАВА

Освећење темеља новог трпезара

На позив надлежног пароха, протонамесника Слободана Богојевића, Његово преосвештенство епископ шумадијски Господин Јован, уз саслужење свештеника Опленачког намесништва, на Томину недељу, 30. априла 2006. године, служио је Свету архијерејску литургију у Трнави. На Светој литургији уз опленачки хор певали су и новоосновани трнавски дечији хор, као и монахиње манастира Никоље. У Светој литургији учешће је узео и велики број верника ове парохије, као и председник општине Топола Драган Јовановић.

Након Свете литургије епископ шумадијски Господин Јован освештао је темељ новог трпезара при храму Светог пророка Илије у Трнави. Пројекат будућег трпезара дело је архитекте Гордане Павловић из Смедеревске Паланке, а главни извођач радова је Милинко Васиљевић Ђед, са мајсторима из овог села. Трпезар се подиже прилозима верника из села Горње Тржаве, Доње Тржаве и Светлића, као и прилозима других верника.

Након освећења припремљена је и трпеза љубави, на којој се протојереј-ставрофор Милутин Петровић бираним речима захвалио свим присутним на труду и ревности које су показали према својој Светој Цркви.

Слободан Богојевић, протонамесник

ВИНЧА

Недеља Мироносица

У трећу недељу по Васкрсу, 7. маја 2006. године, Недељу Мироносица, Његово преосвештенство епископ шумадијски Господин Јован, служио је Свету архијерејску Литургију у храму посвећеном женама Мироносицама у селу Винча, надомак Тополе. Саслуживали су му свештеници Опленачког намесништва.

На Светој Литургији, епископ је у чин протојереја произвео пароха јунковачког, јереја Милуна Алексића, а у чин протонамесника произвео је пароха винчанског, јереја Ђорђа Радишића.

Како је црква у селу Винчи у изградњи, владика Јована је у беседи напоменуо неопходност учествовања свих мештана парохије винчанске како би се изградња храма привела крају. У беседи је Владика још напоменуо да није довољно само изградити храм већ је потребно непрестано радити и на изградњи живе цркве Христове.

Градимир Милојевић, ђакон

КРАГУЈЕВАЦ

Старање државе за црквену просвету

Нови, у више последњих година искрено израђиван однос наше државе и наше цркве, по коме држава не одмаже, већ колико може помаже црквеним циљевима, потврђен је и на примеру обезбеђења неопходних објеката за просперитет црквене просвете у Крагујевцу. Конкретно, реч је о помоћи Министарства вера и Министарства просвете и спорта републике Србије за доградњу новог простора за интернатски смештај ученика Крагујевачке богословије, односно за градњу спортске хале овог богословског завода.

Конкретно манифестовање тог сагласја, односно државне бриге о црквеној просвети остварило се 8. маја ове године када је епископ шумадијски Господин Јован, уз присуство министра вера г. Милана Радуловића и министра просвете и спорта г. Слободана Вуксановића, осветио камен темељац за богословску спортску дворану, јединствен објекат наше црквене просвете. Поред самог чина освећења који има нарочити црквени смисао, учесницима ове свечаности остао је као посебно упечатљив утисак настојање и црквених и државних власти да заједнички раде у корист и друштвених и црквених циљева. Чуле су се и нове идеје на овом плану, за које је нарочито разумевање показао министар вера, професор Радуловић. За нове, квалитетније идеје у односима цркве и државе, zaloжио се и ректор Крагујевачке богословије, протојереј ставрофор др Зоран Крстић, захваливши најпре на ономе што су републички органи до сада учинили за црквену просвету у Крагујевцу, нагласивши да ће цео овај град од нових објеката имати користи, јер ће, на пример, спортску халу богословије која треба да буде завршена за нешто више од годину дана, моћи да користе и остали заинтересовани.

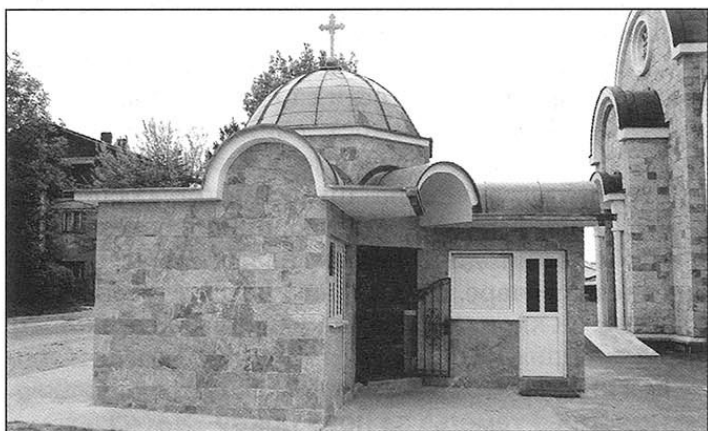
Добронамерност према црквеним потребама, односно жељу да дође до зближавања посленика на

њиви Господњој и државних функционера, манифестовао је и лично др Слободан Вуксановић, министар просвете и спорта који је 19. маја још једном посетио Крагујевачку богословију, дружећи се неколико сати са ученицима и професорима, најпре на спортском пољу одигравши кошаркашку утакмицу, али и на интелектуално - духовном, у разговору о месту младих богослову у друштву и унапређењу верске наставе.

СМЕДЕРЕВСКА ПАЛАНКА

Освећена нова палионица свећа

Пасхална радост уз архијерејски благослов, излила се и на вернике у Смедеревској Паланци, јер је Његово преосвештенство епископ шумадијски Господин Јован, у среду Светле недеље, осветио новоподигнуту палионицу свећа при паланачком храму Свете Петке. Након освећења, епископ је служио Свету архијерејску литургију која је, имајући у виду време и повод, имала заиста свечарски карактер. И архијерејска беседа, надахнута изузетноју Светле седмице у богослужбеном циклусу, указала је на разјашњење највеће тајне и законете - вечног живота. Свечани ручак био је прилика да се разговара у унапређењу црквеног живота у Смедеревској Паланци која је пример како на том плану заједнички делују Црквена општина и представници световне власти.

КРАГУЈЕВАЦ

Попразништво Христовог Васкрсења

Цркве Христовог Васкрсења на гробљу Бозман у Крагујевцу и Светог Саве на Аеродорому, носиоци црквеног живота у насељима око Аеродорома, прославили су и ове године, непосредно након Васкрса, своје храмовне славе - Недељу Антипасхе и Спаљивање моштију Светог Саве.

Пасхално славље у овој Црквеној општини започело је врло посећеним Васкршњим поноћним литургијама у оба храма, што је потврдило да је верни народ Крагујевца прихватио нову, богословски оправдану, праксу богослужбеног објављивања Васкрсења Христовог у ноћи између Велике суботе и Васкрса. Многим учесницима пуни смисао Васкрсења откривен је током Васкршње литије која је ишла гробљем на Бозману и која је у потпуности пројављивала крсноваскрсну суштину

Празника над празницима. Тај утисак допуњен је током трпезе љубави након Литургије.

Васкршња радост на Бозману продужена је и у Томину недељу, када је прослављена храмовна слава, пре свега Литургијом, па поменом умрлима и славским ручком у за ову прилику сређеној Сали у доњем делу цркве, који је приредио овогодишњи колачар, јереј Дејан Ђорђевић с породицом.

Као и сваке, и ове године, храмовна слава централног Аеродромског храма Светог Саве - Спаљивање моштију Првог српског архиепископа, пада у попразништву Васкрса, тако да је пасхална радост настављена и на бденију уочи славе, у уторак 9. маја. Бденије је служио Његово преосвештенство епископ шумадијски Господин Јован, уз саслужење више крагујевачких свештеника и учешће ученика богословије Светог Јована Златоустог. На сам дан празника, 10. маја, владика Јован је поново удостојио ову Црквену општину, служећи Свету архијерејску литургију у Светосавском храму. О хришћанској радости, којом су обојени ови свечарски дани, проповедао је протојереј ставрофор др Зоран Крстић, ректор Крагујевачке богословије. Нарочито је хришћански деловала славска трпеза љубави у којој су учествовали сви сабрани, од епископа до градске сиротиње, што је узор, како каже старешина цркве на Аеродорому протојереј ставрофор Живота Марковић, за организацију многих црквених свечаности. Од њега смо чули и чврсто уверење да ће наредне године храмовна слава бити прослављена у новој црквеној Светосавској кући која се гради између цркве и богословије.

Дејан Ђорђевић, јереј

МАНАСТИР КАЛЕНИЋ

Светотајинско просвећење

На празник Светог Василија Острошког, по већ освештаној пракси, Његово преосвештенство епископ шумадијски Господин Јован, уз саслужење великог броја свештеника, служио је Свету литургију у Световаведењском манастиру Каленићу. Пре Литургије, служена је Света тајна јелеосвећења у којој према већ традиционалном обичају учествује велики број верника, из ближе, али и даље околине манастира.

Овај молитвени сабор ове године је добио нарочиту пуноћу, јер су верници, после примања помазања, причестивши се, учествовали и у Евхаристијској трпези. Литургијско славље настављено је у трпезарији манастирског конака, где су сви сабрани учествовали на свечаном ручку.

СЕЛЕВАЦ

Архијерејски благослов младенцима

Повод посете Његовог преосвештенства епископа шумадијског Г. Јована 13. маја ове године Селевцу, вишеструко је благодатан. Архипастир се сусрео са својом паством у парохији која је у Шумадијској епархији чувена по добро организованом црквеном животу, у прошлости али и данас, и црквеном градителству. Архијерејског благослова достојан је и

почетак брачног живота Ненада и Иване Јевтић, из породице која је, на челу са Ненадовим оцем Новицом Јевтићем, велики црквени добротвор – ктитори су храма Светог Димитрија у Крагујевцу и велики приложници у обнови старе Светотројичке цркве у Селевцу. Дакле, најважнији догађај овог дана у Селевцу било је венчање Ненада и Иване на коме је чинодејствовао епископ Јован. Свим учесницима овог чина остаће у сећању поука о браку, коју је, након венчања, младенцима упутуио епископ. И свадбено весеље, на коме је учествовао епископ са свештенством, било је прилика да се на примеру покаже како сваки догађај из људског живота, па и почетак брачног живота, може наћи своје укрепљење у Цркви и како црквени начин живота није неспојив са потребама времена у којем живимо.

Драгиша Савић, протонамесник

СТЕПОЈЕВАЦ

Освећени нови црквени објекти

Његово преосвештенство епископ шумадијски Г. Јован, уз салужење свештеника Бељаничког архијерејског намесништва, служио је 21. маја ове године Свету архијерејску литургију у храму Сабора светих Срба у Степојевцу. Једна од тема архијерејске проповеди била је страх Божији:

“Нема човека који вере има, а да нема страха Божијег; не страха од санкција, већ страха из љубави, да се не огрешимо о онога који нас највише воли. Ми имамо страх од родитеља, али и поуздање у њих. Када нас грде отац или мајка, ми тада имамо вере у њих, јер знамо да нас неће превише казнити, знамо да нас карају зато што нас воле. А ми, ако волимо оца и мајку, трудимо се да не погрешимо и да се не огрешимо о жртву њихову ради нас. То је страх Господњи.”

После Литургије, у којој је учествовао велики број парохијана ове парохије, владика Јован осветио је новоподигнуту црквену продавницу и палионицу свећа. У ове нове црквене објекте много труда и средстава уложили су верници из Степојевца на челу са парохом Миланом Дрчићем.

БАРАЈЕВО

Нови крстови за нови храм

Прослављајући од освећења темеља четврту по реду храмовну славу, Спаљивање моштију светог Саве, свештеници и парохијани Барајева, организовали су освећење пет крстова који ће бити постављени на куполи и звонику. Освећење крстова извршио је 10. маја Његово преосвештенство епископ шумадијски Господин Јован, уз саслужење свештеника Бељаничког намесништва. Крстови су израђени у машинским погонима лазаревачке “Колубаре”. Свечаном чину освећења присуствовао је велики број верника, за које је, као и госте, приређен свечани ручак.

ТОПОЛА

Слава црквеног хора “Опленац”

Слава црквеног хора Опленца из Тополе је Свети апостол и јеванђелист Јован Богослов. Слава хора

је прослављена у недељу 21. маја 2006. године. Свету литургију у храму Светог великомученика Георгија на Опленцу, служио је протојереј Дрвослав Богдановић уз саслуживање ђакон Градимира Милојевића и уз присуство малог броја верника.

Хор је основан 1999. године са благословом блаженопочившег аријереја шумадијског Саве, и ово је седма година постојања црквеног хора. Почетком јуна хор је гостовао у Солуну, где је, по благослову Епископа Јована, представљао Шумадијску епархију на смотри културно-уметничког стваралаштва балканских земаља.

Градмир Милојевић, ђакон

НИКОЉЕ РУДНИЧКО

Манастирска слава

И ове године, храмовна слава прослављена је радосно, уз учешће мноштва верника који радо долазе у овај угледни манастир ради молитвене заштите светог Николе и да подрже велики подвиг сестринства ове свете обитељи.

Свету литургију служили су свештеници и монаси Шумадијске епархије, а појали су чланови црквеног хора “Опленац”. Након што је пререзао славски колач, народу се беседом обратио јеромонах Серафим, настојатељ манастира Денковца, говорећи о светости, храбрости и благодати светог оца Николаја који је својим животом сведочио Јеванђеље и чији пример би сваки хришћанин требало да следи.

Сестринство манастира се потрудило, као и увек, да све госте дочека и угости са великом радошћу и љубављу. Посебну радост свих учесника овог молитвеног сабора изазвао је долазак у манастир Преосвећеног епископа шумадијског Господина Јована, који је, и поред многобројних обавеза, стигао да и ове године својим благословом укрепи никољске свечаре.

М. Ракоњац

КОПЉАРИ

Полагање темеља за нову цркву

“Када Крст би побијен у земљу, сруши се и потпуно уништи гордост ђавола, а човек, некада одбачен опет улази у рај. Но слава Теби једином Богу нашем, што је тако била воља Твоја.” (тропар, глас 2)

У недељу, 4. јуна 2006. године, на дан светог мученика Јована Владимира кнеза Српског, у селу Копљари, у орашачком намесништву Његово преосвештенство владика шумадијски Господин Јован, уз саслуживање свештеника орашачког намесништва, положио је темељ и освештао је и побио у земљу Крст, који означава место на којем ће, ако Господ благоизволи и ако верни са ове парохије буду уложили труд, бити Свети Престо храма Преподобне Анастасије Српске. Преосвећени владика је овом приликом одобрио пројекат за подизање светог храма.

Чину постављања Крста присуствовао је велики број верника орашачке парохије, којој припада и село Копљари. ■

МАГАЗИН ЗА ДУХОВНОСТ "СМИСАО"

Црквена општина Лазаревац у сарадњи са ученицима гимназије и техничке школе у Лазаревцу покренула је часопис "Смисао", који је, како су га сами аутори описали - магазин за духовност. "Каленић" поздравља ову иницијативу лазаревачког свештенства и младих православца и из првог броја преноси разговор са психијатром госпођом Оливером Младеновић

ПИТАЊЕ: Како препознати наркомана у породици?

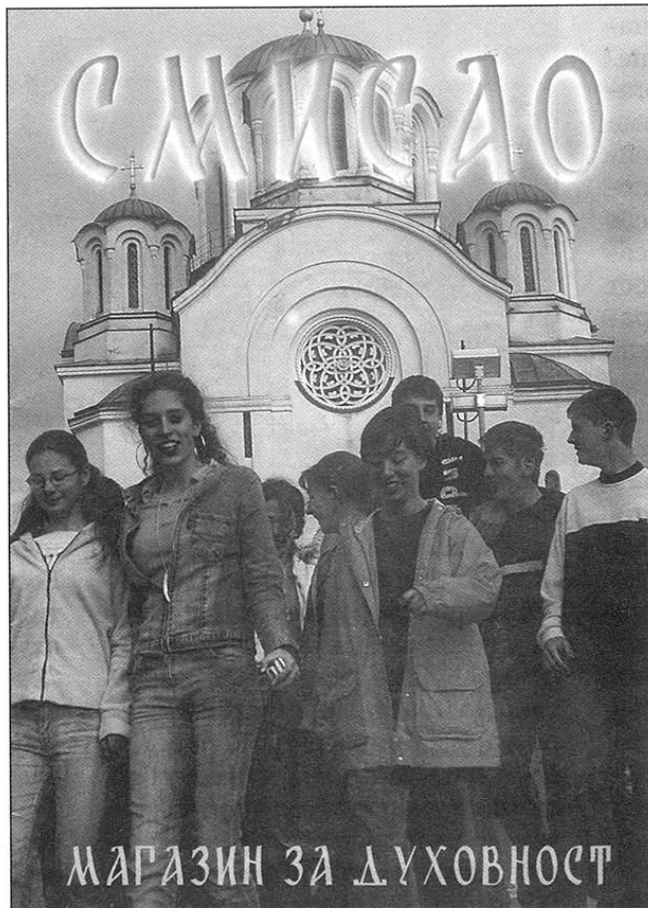
ОДГОВОР: Оно по чему можемо да препознамо болест зависности у нашем најближем окружењу је промена у понашању младог човека, који је упao у демонски круг наркоманије. Промена у понашању подразумева промену у избору другова. Појављују се нови другови које родитељи и породица не познају, крије се њихов идентитет, тајно се договарају састанци углавном на местима која нису јавна. Занемарују се школске и кућне обавезе, престаје комуникација у породици, занемарује се физички изглед и уредност.

ПИТАЊЕ: Који су први симптоми по којима препознајемо наркомана?

ОДГОВОР: Као и у породици и у друштву и школи млади човек мења понашање, повлачи се из друштва, изостаје из школе, попушта у учењу.

ПИТАЊЕ: Који су разлози због којих се неко опредељује за такав корак?

ОДГОВОР: Фактори који утичу на нечије одређење за коришћење психо активних супстанци су различити. Не постоји одређени тип особа склоних томе, нити некакве категорије становништва које су за то предодређене. На жалост, сви могу упасти у ову ђаволу замку. Као разлог се често наводи утицај вршњака и радозналост, али је најважније можда то што један број младих љу-

ди не може да се потврди у породици и друштвеном окружењу.

ПИТАЊЕ: Како помоћи особи оболелој од болести зависности?

ОДГОВОР: Пријатељи могу помоћи тако што ће је убедити да се повери родитељима или стручњацима који ће започети лечење. Не саветује се да другови и пријатељи сами покушају да реше проблем.

ПИТАЊЕ: Начини лечења?

ОДГОВОР: Лечењем болести зависности баве се обучени стручњаци у домовима здравља или болницама. Сам поступак до коначног излечења је дуг, мора се водити стручно, а болесник се

све време лечења прати, јер постоји један број оних који се враћају на старо. Све информације у вези лечења могу се добити у Саветовалишту за болести зависности. С обзиром на дужину и тежину лечења у њега се укључује и Православна Црква, кроз пастирски рад својих свештеника. Постоји неколико црквених центара у којим особе са проблемом болести зависности могу да се обрате и потраже помоћ. То су Пастирско саветодавни центар у Београду, смештен у згради Београђанке, као и центри при манастирима Ковиљ и Црна Река.

ПИТАЊЕ: Колико на нашој (лазаревачкој) територији има забележених случајева болести зависности?

ОДГОВОР: Спадамо, нажалост, у средине са највећим бројем зависника и наркомана, и то пре свега хероинских зависника, јер о њима здравствена служба има податке. Укупно има преко двеста регистрованих хероинских зависника, али реалан број је вишеструко већи. Податке о злоупотреби марихуане, екстазија и алкохола скоро да и немамо. Анкета спроведена у обе средње школе показује да је око 90% деце имало искуство са употребом алкохола, а око 5% са употребом дроге. Ово су веома поражавајући подаци. ■

Татјана Бјековић и Филип Јовановић

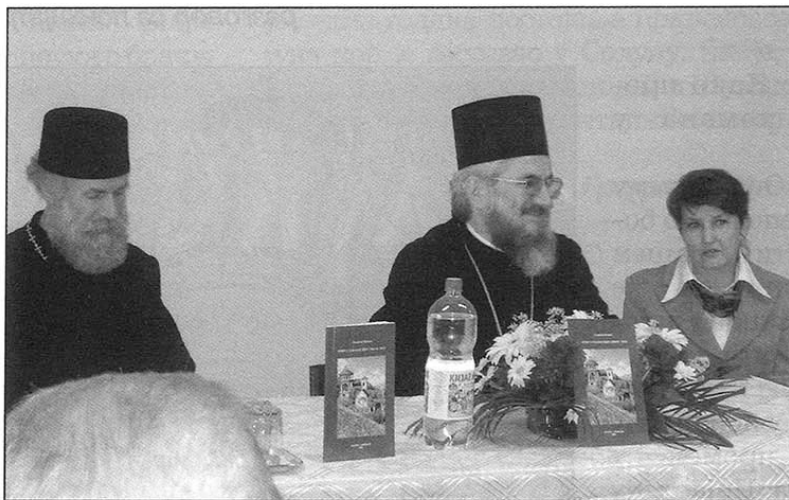

ПОВЕСТ О МАНАСТИРУ СВЕТОГ ЛУКЕ

У селу Петки код Лазаревца на Источни петак, 28. априла ове године, у сали парохијског дома одржана је промоција књиге "Повест о манастиру светог Луке", аутора госпође Радмиле Мишев из Београда

Присутне је поздравио свештеник Војислав Одавић, парох печански, који се захвалио на чести која је указана Петки и печанској парохији оваквим догађајем. Затим се присутнима обратио Његово преосвештенство епископ шумадијски Господин Јован који је благословио све присутне и рекао да је повод сабрања двострука радост, радост Христовог Васкрсења, као и радост објављивања једне овакве монографије која говори о васпостављању манастира Светог Луке у Бошњанима. Он је напоменуо да васпостављање светиње није дело појединца, као ни да тај "бесцен дар" није само допринос оних који су материјално помогли манастир, већ пре свега плод вере свих оних у чијој је свести живела жеља да се манастир обнови. Владика је поменуо посебан осећај који у нашем народу постоји према манастирима и потсетио на речи светих отаца у којима су манастири упоређени са звездама које на небу светле као буктиње и народу служе као духовни оријентир, да би му олакшали проналажење правог пута у житејском мору. Преосвећени владика је рекао да манастири заиста јесу велике светиње јер су наквашени молитвама, а светима их пре свега чине Литургије, поготово тамо где се свакодневно служе, јер оне и освећују места, а пре свега човека, ако је спреман да се са светом сретне, јер Литургија и јесте сусрет са Богом и другим човеком, ако смо свесни његовог присуства. Владика се захвалио свима који су помогли да манастир добије данашњи изглед и завршио напоменувши да ће се нове странице о светињи исписивати уколико ми будемо у њој и она буде у нама, и ако се молимо светињи да нам од себе подари светост.

Затим се присутнима обратио отац Алексеј (Богићевић), игуман

манастира Светог Луке у Бошњанима који је окупљање поводом промоције ове књиге упоредио са малим сабором, сабором у малом који води сабору у великом, сабору у чаши Свете Литургије, којом се освећујемо почевши одавде и тако добијамо Царство Божије и постајемо причасници Васкрслог Господа. Отац Алексеј се посебно захвалио народу Колубарско-посавског архијерејског намесништва који је највише и помогао манастир. После тога је говорио о свом првом сусрету са манастиром "трњаком" који му је временом постао драг, затим о првој години проведеној у њему, доласку звона каквим ретко може да се похвали било који манастир у Србији, доласку чудотворне иконе светог Луке и плодовима свих догађања о којима најбоље говори преко хиљаду људи колико се причестило на Васкрс у манастиру ове године, што се у његовој историји не памти. Отац Алексеј се још једном захвалио свим присутнима и позвао их да о светом Прокопију буду гости манастира.

О самој књизи присутнима је говорила госпођа Радмила Мишев, аутор књиге. Она се углавном осврнула на историјат манастира, говорећи о проблему литературе са којим се сусреће готово свако ко покуша да говори о манастирима из периода средњовековне Ср-

бије, која је у време слома Византије, Свете Горе, као и других православних земаља и духовних центара, била стеч и ште културе и духовног живота

свих хришћана на Балкану. Говорила је и о нашем народу коју је чувајући духовност очувао и себе. Госпођа Мишев је завршила цитирајући речи оца Луке (Анића) игумана Цетињског манастира: "За монаха је манастир средиште васионе. Он је - јасле у којима се рађа, колевка у којој се повија, благосенолисно дрво под којим се ди и са ког му јабука пада у крило. Од тог истог дрвета он прави крст на коме бива распет. У манастиру монаси опипљиво доживљавају тајну Васкрсења. Васкрсење је мерило којим се у монашком животу све мери - оно улази у сваку пору живота и собом све освећује - градњу и садњу, излазак сунца и поздрав при сусрету. Гледати манастирске грађевине, а не видети у њима уписану тајну Васкрсења, значи не видети их уопште. Погрузивши се у ту тајну, монах и сваки човек, може осетити и у шуму лишћа и у цвркуту птица, да је смрт побеђена." Амин.

Поред великог броја људи из Лазаревца, Петке и околних места, промоцији су присуствовали господин Бранко Борић, председник Градске општине Лазаревац, господин Драган Томић, генерални директор ЈП РБ Колубара, као и господин Милета Радојевић члан Епархијског управног одбора шумадијске епархије. ■

Марко Митић, јереј

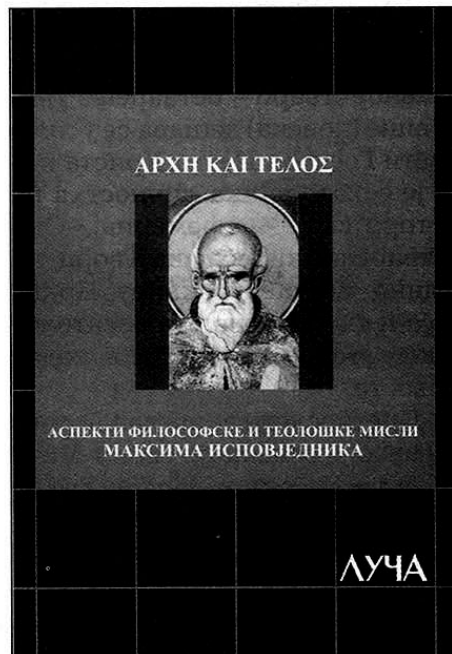
АСПЕКТИ ФИЛОСОФСKE И ТЕОЛОШКЕ МИСЛИ МАКСИМА ИСПОВЕДНИКА

Сведочење вере у Распетог и Васкрслог јесте крстоносни подвиг који је већ две хиљаде година видокрут црквене свакодневице. Оно није никада подразумевало лакоћу, конформизам и самољубље. Сходно од стране самог Господа пророкованој аналогiji - ако су гонили мене, гониће и вас - исповедање суште љубави према Њему је често подразумевало страдање. Са друге стране, сушта љубав (љубав као онтолошка категорија) подразумева излазак из стега самољубља, повратак живљењу природне воље која тежи к Творцу и која долази као последица човекове палости.

Од како је Господ, у сред забити Римског Царства - Јудеје, окупио апостоле и послао их у све крајеве васељене, многи су се осмелили да узму крст свој и да крену богосусретним путем. Међу никада умрлим бранитељима права на вечни живот, од седмог века, налази се личност светог Максима Исповедника.

Овај житељ есхатона, рушећи окове попадног житија својом речју и делом христijанизовао је античке рудименте Оригенове мисли. Зенит свог стваралаштва је доживео у побијању јереси монотелитства која је негирала постојање две воље у оваплоћеном Логосу и тиме поново вратила на историјску сцену, како прелест нестројанства, тако и мнофизитске заблуде. Несумњиво, један од највећих философа међу Оцима Цркве (мада историјски не спада у патристички период) свети Максим је био изазов и инспирација генерацијама богослова и свима жељних знања, неvezано за епоху и простор порекла. Богати опус овог светитеља био је мизансцен расправа о вери, нарочито уколико су везане за проблем воље, како Христове, тако и човекове.

Нажалост, наш језички простор оскудева не само у преводима оригиналних дела Светих

отаца, него и у систематски обрађеној анализи њихових учења. У овоме смо, вероватно, јединствени у васцелом православљу, јер уколико би се поредили са Румунима и Бугарима (овом приликом нећемо узети у обзир ни Русе ни Грке), видели бисмо да смо у великом заостатку. Па ипак, *Зборник радова* посвећен Светом Максиму Исповеднику који је из штампе изашао ове, 2006. године, као пројекат часописа за философију и социологију *Луча* из Никшића (приредили Микоња Кнежевић и Богољуб Шијаковић) представља добар знак да је ситуација у области богословске библиотеграфије почела да се поправља.

Овај *Зборник* на шесто осамдесет седам страна, методолошки ваљано обрађује, како биографију и хагиографију овог Божијег угодника, тако и анализу његових дела, а нарочито његове богословске мисли. Хетерогеност аутора који потичу из различитих духовних поднебља даје овом зборнику посебну тежину и вредност и омогућава свеобухватно промишљање свега онога што је свети Маским био, што је писао и што је учио.

Сам *Зборник* је подељен на осам делова у којима се, после уводних напомена покушава да реконструише личност светог Максима у односу на простор и време у којима је деловао. Трећи део књиге под називом *Историјска* у потпуности успева да расветли богословско предисловије, односно утицај до тада рашичлањених и расветљених богословских поставки на мисао и богословско узрастање светог Максима. Ово је у тој мери неопходно поглавље, уколико нам је императив схватање - зашто и како је настајао Максимов богословски систем. У овом смислу, обрађени су сви велики богословски корпуси који су Максиму претходили, односно неоплатонизам, Псеудонисије и кападокијска заоставштина. Богословски корени овог светитеља и њихово сагледавање омогућавају лакше разумевање синтезе светог Маскима као и коначни обрачун са остацима нехристијанизованог јелинизма у богословљу.

Четврти део посвећен је темама које је свети Маским најчешће обрађивао и због којих је, напослетку и ушао у сећање Цркве као исповедник. Наравно, реч је о питањима из области антропологије, христологије и проблема воље. Код овог Оца, христологија и антропологија се не могу разлучити, јер сагледавањем Христових воља, доследно следејући диотелитизму, свети Максим расветљава праве димензије човекове слободе, лика тј. категоричког императива - кинсеис ка подобју. Из више различитих углова, наглашена је Максимова мисао да је људска воља оваплоћеног Логоса покретана самим Њим, тачније наглашен је његов средишни дискурс у борби против монотелита, а то је акценат на личности Исуса Христа као оној која је „желатељ” - покретач воље. Како многима ово изгледа као криптоаполина-

ријевство, разјашњена је и афирмација и актуелизација самоодређењу (слободи) људске воље. Језиком који је научни, али не и недостижан и обичним знатижељницима Максимове мисли, дат је одговор на питање како је овај Отац успео да не оде у потпуно негирање људске воље (њена инструментализација од стране Божије суштине), или, са друге стране, да се опасно приближи несторијевском одређењу кохабитације двеју ипостаси. Свети Маским, како су аутори (владика Артемије, Панајотис Христу, Феликс Хајнцер, Димитрис Батрелос, Летел и др.) одлично приметили, наглашава Личност, а не Божанску природу или Божанску вољу као покретача људске воље Богочовека.

Пети и шести део Зборника посвећени су проблему времена,

апокатастазе и есхатона, као и питањима еклисиологије. На веома прецизан начин је расветљена револуционарност Максимова који је, мада полазећи од Оригенових поставки неоплатонизам, чувеног Александријца поправославио уводећи измене у главној ствари – остварење творевине (човека) дешава се у личности Господа Исуса Христа који је есхатолошка личност, а не историјска – ефемерна. Ово остварење, кинесис ка Творцу је једино могуће у оквиру Цркве која и сама почива на есхатолошким темељима будуће садашњости.

Претпоследње поглавље посвећено је рецепцији светог Максима на Истоку и Западу, где се види да истина не познаје географске, културолошке, нити било какве овосветске деобе.

Оно што овај Зборник чини још значајнијим, јесте библиографија радова светог Маскима са прегледном критичких издања и научних расправа о његовом делу. Наводити све вредности овог научног апарата за патристичку и богословску науку је сувишно.

На крају, требало би изразити велику захвалност тиму научника и преводилаца који је на челу са професором Богољубом Шијаковићем омогућио појаву овог дела. Нама, пак, остаје у аманет да тражећи од Господа благослов и сами порадимо на саставању сличног зборника посвећеног неком од стубова Цркве, јер потреба посвештеног умножавања дариваних таланата обогаћивањем богословске библиографије представља категорички захтев нашег сведочења вере. ■

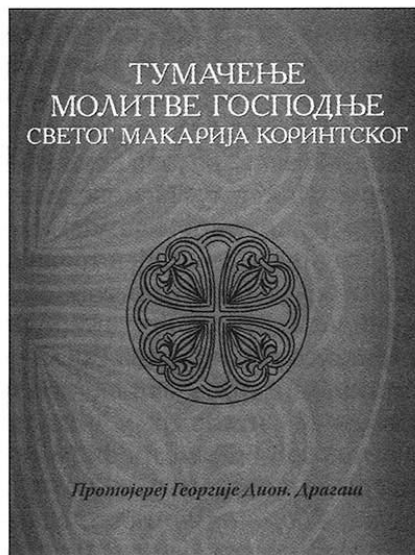
Владан Костадиновић

ОЧЕ НАШ, КОЈИ СИ НА НЕБЕСИМА

“Тумачење молитве Господње светог Макарија Коринтског”, аутор: протојереј Георгије Дион. Драгаш, издавач “Каленић”, Крагујевац, 2006. године

Издавачка кућа шумадјиске епархије “Каленић” објавила је још једну нову књигу. Реч је о делу “Тумачење молитве Господње светог Макарија Коринтског”. Књигу је за православне вернике у Америци написао протојереј Георгије Драгаш као одговор на тражење његових парохијана да им појасни најважнију хришћанску молитву која нам је предата од самог Господа Исуса Христа. Аутор се у свом раду ослањао на тумачење светог Макарија Коринтског (1731-1805) које у себи сажима многа светоотачка тумачења. Тумачење светог Макарија “нам помаже да схватимо да је ова молитва кључ за начин нашег живота у Христу”.

На самом почетку књиге дат је кратак животопис светог Макарија Коринтског који је живео у тешко време превирања у грчком народу, време турско-руских ратова када је и био приморан да се повуче са епископског трона у Коринту. Касније се придружује покрету Кољивара на Светој Гори и светом Никодиму Агиориту. Такође је заслужан за издавање две велике књиге које су постале класици православља у модерној ери: “Филокалије” и “Евергетиноса”. После кратког животописа следи увод у коме се посебно истиче да молитва Господња, по патристичком учењу, у себи са-

држи седам тајни: теологију, усиновљење, једнакост са анђелима, уживање вечног живота, поновно успостављање људске природе, уклањање закона греха и уништење тираније ђавола. “Ово учење нашег Господа назива се молитвом јер нас учи шта то ми људи треба да тражимо од Бога и какве дарове Бог жели да нам да.” Такође, свети Макарије примећује да молитва има три дела. Први је славословље, други благодарење Богу за добра која нам даје и трећи је молба да нам се опросте греси. “Свети Макарије примећује да молитва Господња има седам реченица јер у овом седмом добу (добу Благодати) човеку је дозвољено да тражи и при-

ма од Бога. У осмом добу (тј. жбудућем векуж, или жвеку који долазиж), нећемо моћи то да радимо, јер тада неће бити више прилике за делање, већ само наплате за прошла дела.” Затим се прелази на детаљније разматрање ових седам реченица, седам тајни.

Иако мала по обиму, ова књига може бити веома корисна и православним хришћанима у Србији јер нас кратко и језгровито упознаје са смислом и значајем молитве коју смо примили од самог Господа, па је стога топло препоручујемо нашим читаоцима. ■

Јелена Миловић

ИСТОРИЈАТ ЦРКВЕ У ОРАШЦУ

Пред читаоцима "Каленића" је део из веома исцрпног и до сада необјављиваног рада "Црква Светог Вазнесења Господњег у Орашцу", историчара уметности Тање Ивановић. Текст, који је заснован на прилежном истраживању и умешном коришћењу архивске грађе, преносимо без пратећег научног апарата

Замисао да се у Орашцу подигне црква испољава се интензивније од 1864. године, тј. од доласка свештеника Љубомира Теодоровића на орашачку парохију. Њему се приписује највећа заслуга за овај подухват. У Летопису цркве стоји да је грађење цркве започело 1868. године, али тада су обављени само припремни послови.

Наиме, орашачка општина је са својим свештеником, Љубомиром Теодоровићем, замолила духовну власт да јој дозволи да се одвоји од аранђеловачке цркве којој је до тада припадала, и да сопственим средствима подигне нову цркву од тврдог материјала, у вредности од 500 дуката цесарских. Стога је председник Конзисторије писмом од 4. марта 1868. замолио министра просвете и црквених дела да код министра грађевина "издејствује" план са предрачуном за ову цркву. Интересантно је да је општина желела план "сходан медвеђској цркви". Министар просвете и црквених дела је 15. марта исте године упутио писмо министру грађевина у коме га моли да нареди да се уради план са предрачуном за ову цркву, по жељи општине да она буде "подобна медвеђској цркви" и да не прелази вредност од 500 дуката цесарских. Министар грађевина у писму од 4. јула 1868. године упућеном министру просвете и црквених дела шаље "у два комада план од Медвеђске Цркве" по коме је орашачка општина желела да подигне своју цркву. У истом писму министар каже да "предрачун као и опис за ову цркву направиле инджинир дотичног округа, коме су местне околности и цене материјала и наднице најбоље познате". У одговору од 8. јула исте године министар просвете и црквених дела шаље Конзисторији копију траженог плана добијену од мини-

стра грађевина. План или копија плана медвеђске цркве која се помиње не постоји међу наведеним документима у Архиву Србије.

Ток ових догађаја који су претходили изградњи орашачке цркве у складу су са правилима која су била прописана Законом о црквеним властима. Током читавог XIX века црквени објекти су били тежиште грађевинске и сликарске делатности у Србији. То је условило присуство одредби о зидању и украшавању цркава у низу закона. Највећу одговорност о подизању и украшавању цркава носиле су епархијске конзисторије. Црквени капитал и имовина нису могли слободно да се користе, већ се за све значајне набавке, па и за зидање и осликавање цркава, морало тражити одобрење министра просвете и црквених дела. Приликом подизања грађевина најважнију улогу имао је министар грађевина.

Црква у селу Медвеђи, у ресавском срезу, у ђупријском округу,

подигнута је непосредно пре цркве у Орашцу. Посвећена је Вазнесењу Господњем по жељи општине и свештенства. Из писма ђупријског протојереја од 3. априла 1868. сазнајемо да је копање темеља цркве у Медвеђи требало да почне 15. априла исте године, а за завршетак тог посла било је предвиђено седам-осам дана. Темељи цркве у Медвеђи освећени су тек 28. јула, а тај свечани догађај описао је ђупријски протојереј у писму упућеном митрополиту Михаилу 13. августа 1868. Приложен је и текст беседе манасијског игумана

коју је том приликом изговорио, као и прилог - цртеж крста какав је узидан у темељ. Из беседе сазнајемо да је освећењу темеља присуствовао и окружни инжењер Адалберт Штенцл, а да је мајстор требало да буде Гроздан Илић. Митрополит је послао антиминос ђупријском протојереју 5. јула 1869, зато што је завршетак цркве предвиђен за дан када се слави свети Илија. Протојереју је саветовано да освети цркву када буде завршена и "положи" антиминос да би се могла обављати литургија. Дакле, храм у селу Медвеђи, посвећен Вазнесењу Господњем, освећен је 27. септембра 1869.

На сличан начин текли су и припремни послови на цркви у Орашцу. Из писма Милана Савића, аранђеловачког намесника, које је послао митрополиту 3. јула 1869. године, сазнајемо "да је већ време за освештање темеља, ново подижуће се Орашачке цркве". Наведено је да орашачка општина са својим свештенством жели да

посвети храм празнику Вазнесења Христовог. Зашто су се определили баш за овај празник није познато, али могуће је да су и у томе следили пример цркве у Медвеђи. У истом писму протојереј извештава митрополита да је "остали посао свршен и само се очекује Ваш Архијерејски благослов". Милан Савић је 18. јула 1869. осветио темељ орашачке цркве. Подизање цркве трајало је до 1870. године. Наиме, аранђеловачки намесник писмом од 28. октобра 1870. јавља митрополиту да је орашачка црква спремна за освећење и тражи да се већ тада пошаље антиминос. Антиминс је послат 30. октобра 1870. године. Милан Савић је 28. новембра 1870. обавестио митрополита да је у новоподигнутој цркви орашачкој, по правилу, из Великог требника положио свети антиминос.

Скоро да је идентичан редослед догађаја везаних за план, избор празника храма и самог освећења орашачке и цркве у Медвеђи. Зашто је баш црква у Медвеђи послужила као пример по коме је требало да буде саграђена црква у Орашцу? Овде је већ било речи о томе да је орашачка општина тражила план медвеђске цркве марта месеца 1868. године, а да су темељи исте цркве освећени крајем јула месеца те године. Дакле, архитектонска стилска концепција цркве у Медвеђи није могла бити елеменат који је Орашане определио за тај избор, јер у то време нису били постављени ни темељи цркве у Медвеђи. Вероватно да су ове две општине располагале приближним финансијским могућностима, што је, претпостављам, био један од главних разлога зашто је орашачка општина тражила план ове цркве. Ипак, црква у Медвеђи је на западној страни добила масиван звоник, а црква у Орашцу нетипично решење - звоник на "преслици".

Извори који би пружили прецизне податке о самом току грађења орашачког храма за сада нису познати. Можемо само претпоставити да је предрачун, потребан опис за орашачку цркву, као и послове око саме изградње, извршио тадашњи крагујевачки окружни инжењер Антоније Петровић -

"индџинир III класе", који је у годинама када траје грађење цркве био на тој дужности.

Орашачка црква Вазнесења Господњег саграђена је на пропланку, недалеко од места где су се одиграли важни догађаји везани за Први српски устанак. У Летопису цркве стоји да су Орашани позвали и мештане суседног села Копљара да учествују у подизању цркве. Међутим, дошло је до спора око места где је црква требало да буде подигнута. Свештеник Љубомир Теодоровић у споразуму са тадашњим председником орашачке општине, Миленком Јоксимовићем, захтевао је да се црква сагради на месту где се сада налази, а мештани села Копљара су тражили да то буде на месту званом Старчевића брдо, јер би тако њима била ближе. Инжењер је дао неповољно мишљење о месту које су предлагали свештеник и председник општине, сматрајући га неадекватним за грађење цркве, јер се налази између две јаруге. Ипак, свештеник и председник општине успели су да сопственим залагањем остваре замисао да црква ипак буде подигнута на месту где се данас налази. Место је сигурно изабрано због тога што су се недалеко од њега одиграли важни догађаји везани за Први српски устанак. Сигурно да су на тај начин мештани желели да црква, као сакрални објекат, истакне значај овог историјског места.

Орашачка црква посебно је занимљива због тога што поседује богату архивску документацију. То је ретка појава код цркава XIX века. С обзиром да је немогуће у континуитету пратити догађаје везане за њен развој од самих почетака па до данашњих дана, ипак, та слика може постати потпунија ако се осврнемо на оно што се налази у архиви која је деценијама заборављена.

Најстарија документа потичу из седамдесетих година XIX века, односно, из првих година након завршетка цркве. На основу њих сазнајемо да су 1875. и 1876. године трајали послови везани за уређење црквене порте. Наиме, у сачуваним квитама постоје подаци о припремљеном материјалу за

ограђивање порте и њеном украшавању.

У историји цркве Вазнесења Христовог било је интервенција које се везују за њену обнову, од оних мањих до оних већег обима. Детаљи везани за поједине обимније поправке нису познати, а често не можемо тачно знати шта је све могло бити обухваћено под наведеним одредницама "репарација цркве". У тим случајевима, параметар на основу ког можемо доносити закључке јесте наведена количина новца. Претпостављамо да оригинална архитектонска концепција у многоме није измењена.

Поправке на храму предузете 1881. године биле су нешто ширег обима. На основу сачуваних квита сазнајемо да је извршено препокривање цркве и звонаре, застакљивање прозора и кречење. Као и у многим црквеним портама тог времена и овде се налазила прангија која је служила за оглашавање важних догађаја. Постоје подаци о томе да је њена поправка била 1881. године, када и претходно наведени радови.

О подухватима који се везују за наредне године XIX века има јако мало података. Из сачуваних докумената сазнајемо о ситним пословима (поправке капије црквене порте), као и мало већим радовима везаним за саму цркву из 1892. године - кречење фасаде и ентеријера цркве.

Првих година XX века на цркви у Орашцу извршене су мање поправке које нису нарушиле визуелни идентитет храма. Након временских непогода 1912. црква је имала мања оштећења која су брзо санирана.

Није познато да су у периоду Првог светског рата предузети било какви радови који су могли довести до значајнијих промена на орашачком храму. Оно што употпуњује наша сазнања јесу сачувани извештаји о стању цркве у послератном периоду. Духовни суд актом од 20. фебруара 1919. наређује преко јасеничког намесника да орашачки свештеник, Миливоје Мијовић, пошаље прецизан извештај о стању у коме се црква налази - њене непокретности, протоколи, богослужбене

књиге, утвари, као и документа о својини црквене непокретности. На основу писма орашачког свештеника сазнајемо да је црква тада у лошем стању, јер је аустро-угарска војска "прво ту уводила коње, а око два месеца становала у њој". Пошто се храм налази поред главног пута Младеновац - Аранђеловац, а "како је то био један од најглавнијих путова преко Србије за комуникацију Аустро-Угарске војске, то је црква јако оштећена од исте". Радове је требало извршити што пре, јер је кров прокишњавао, а потребно је било "да се претресе под јер су многе плоче поломљене". Звонара која се налазила у порти цркве, а "имала је једно звоно на дирецима", изгорела је, као и ограда црквене порте. У истом извештају који је свештеник Миливоје Мијовић послао јасеничком намеснику, стоји да црква служи, а да је "антиминс добијен у 1916 године из руку православног окружног војног свештеника, а са њега се види да је из цркве Темишварске. Све остале потребне ствари да црква служи позајмљене су из цркве Стојничке привремено на услугу". Трбало је да се радови на цркви изврше што пре, али није било довољно мајстора, јер се у то време пуно радило на обнови порушених грађевина. Црквена управа је од две понуде прихватила ону која је укључивала набављање материјала и плаћање мајстора. Након тога извршена је "целокупна оправка" цркве. Духовни суд је накнадно одобрио да се из касе орашачке цркве издвоји потребна сума за поправку храма. То одобрење није тражено раније, јер се није могло знати колико ће предвиђени радови коштати.

Следећа обнова ове цркве предузета је 1922. године после јаког земљотреса који је у многотом оштетио овај храм. Да би се стекао прави утисак о стању у којем се налазила црква, наводимо део писма орашачког свештеника Миливоја Мијовића упућеног јасеничком намеснику 20. јула 1922: "Земљотрес, који је био у овој околини веома јак оштетио је цркву орашачку врло много, која

је и раније била препрсла, увезивана и залепљивана. Како су после земљотреса почеле кише падати, бојећи се већих последица, били смо приморани одмах приступити оправци цркве, не тражећи претходно одобрење и прорачун, није се имало времена. Врло велика оскудица у мајсторима услед великог посла, јер се свака готово зграда морала поправити и препокрити ..." На захтев Духовног суда да се доставе тачни износи употребљеног материјала и свих радова, исти свештеник 17. августа 1922. извештава: "Услед земљотреса црква је препрсла са запада на исток, од патоса на средини свода, опет до патоса. Преко на два места, такође од патоса па преко свода на другу страну. Извесан део ћерамиде услед потреса сручио се на земљу, а сва се на крову померила. Када је прва киш падала одмах се на сводовима указала мокра места. Овако стање цркве захтевало је што бржу оправку, да не би штукатор отпао, а тиме изазвао много веће оправке, и морала би се за извесно време затворити црква." Даље стоје цене употребљеног материјала и плаћених мајстора, а наведени су сви радови обављени на цркви. Каже се да је она "препокривена, исправљени крстови, који су били на цркви, измазани симсови, објено све што год се услед времена и земљотреса подкупило; Пукотине добро заливане цементом и сва у опште добро окречена по два пута, с поља и изнутра." Убрзо је уследило одобрење надлежних власти управе орашачке цркве за искоришћена новчана средства.

Овде је већ поменуто да је у порти орашачке цркве постојала звонара која је у току рата изгорела. Духовни суд је 25. јуна 1919. преко јасеничког намесника хитно тражио да се пошаље списак о броју звона која су однета из порте. Одговор из те, као и из наредне године, не постоји у црквеној архиви, али на основу документа из 1921. сазнајемо да Духовни суд тада тражи прецизније податке - да се пошаље тачан опис звона, њихова тежина, величина, натпис и други особени знаци да би се звона која су "непријатељи однели мо-

гла изнаћи у непријатељским земљама и вратила од куда су скинута". Ово саопштење, које је проследио јасенички намесник, односило се на орашачку и стојничку цркву, а овакви расписи слали су се управама православних храмова у читавој земљи. Опширнији опис и детаље који су били корисни за ово истраживање пружа садржај писма свештеника Миливоја Мијовића од 8. јануара 1923.: "Цркви Орашачкој у Орашцу, код Аранђеловца среза јасеничког окружја крагујевачког, Однето је једно веће звоно и једно мало. Веће звоно имало је свој летопис, ливено је у Вршцу, али се тачно целог натписа не сећам. Мање звоно није имало натпис. При скидању прсло је. Веће звоно са својим гвозденим деловима могло је коштати 1000 дин. Мање звоно плаћено је, такође са гвозденим деловима 250 динара. Веће звоно било је тешко 200 кг. Мање звоно тешко је било до 40 кг. Звона су однета од цркве орашачке. Однета су првих дана јануара месеца 1916. Један одред војске становао је у Орашцу и њихов старешина одузео је звона. Којој је јединици припадао на знам, војници су били регрути пешадије. Официр кога сам молио да звона остави био је капетан - обер лајтнант - како ја нисам знао мађарски а он није српски, објашњавали смо се преко тумача са којим је он говорио "румунски" па ми војник преводио на српски. Војска је била Угарска, по свему судећи из Ердеља јер су се међу собом разговарали више на румунском језику но на мађарском. Није ми оставио никакву признаницу, а ја му је нисм ни искао (јер јој нисам никакву вредност давао). Кад нема звона што ће ми признаница. Тако сам онда мислио. (...) Да су сви горњи наводи тачни и истинити потписани може и заклетвом потврдити." Дакле, постојала су два звона од којих је једно било део звонаре која се састојала од "4 дирека са кровом", изгореле 1915., а мање звоно се сигурно налазило на звонику цркве и оно је при скидању страдало. Црква није имала звона до 1925. Мештани су увидели да црква из својих средстава на може

набавити звона, па су одлучили да добровољним прилогом прикупе потребну суму новца. Поред тога што је то прикупљање трајало у периоду од 1924. до 1925. године, звоно је приспело јуна месеца 1924. на копљарску железничку станицу. У току 1925. саграђена је висока дрвена звонара код цркве. За цркву су, како стоји, набављена два звона; сигурно је једно било предвиђено за новосаграђену дрвену звонару, а друго за звоник "на преслицу". У архиви не постоје детаљи о томе. Маја месеца исте године управи цркве орашачке одобрено је да из своје касе може издвојити суму за отплату звона коју управа није успела да прикупи добровољним прилозима мештана. Уместо дрвене звонаре, као што је већ речено, у црквеној порти постоји звоник из 1994., а на звонику цркве данас нема звона.

Обнове и поправке које су се догодиле наредних година на орашачкој цркви биле су мањих размера. На основу документа из црквене архиве сазнајемо и за "оправку, препокривање и кречење" цркве 1929. Радови из тридесетих година XX века везани за овај храм спадају, такође, у мање подухвате, што закључујемо на основу потрошене суме новца.

На крају последње деценије XIX века подигнута је црквена кућа која се налазила у близини цркве. Она се налазила у непосредној близини данашње спомен - школе, "на одстојању од 2 м", и баш то ће бити разлог да се тридесетих година XX века предложи њено рушење. Орашачки парох, Будимир Чоловић, предложио је да се уместо ње подигне парохиски дом са већим бројем просторија. Његова изградња почела је у лето, а завршена у јесен 1933. године.

У годинама Другог светског рата није било услова за веће подухвате на обнови храма. Из тог периода скоро да нема никаквих података који би говорили о интервенцијама на самој грађевини.

Наредних деценија на цркви су уследиле мање интервенције.

Како се наводи у Летопису, црква је 1965. године "доста запуштена и споља и изнутра". Те и наредне године трају припремни посло-

ви за њену поправку. Они започињу 1967., али највећи део предвиђеног посла завршен је наредне 1968. године. Наиме, извршено је препокривање целокупне кровне конструкције цркве. Уместо старе ћерамиде постављен је лим, а остали послови односили су се на кречење фасаде и ентеријера цркве као и поправку црквене оgrade.

За наредне деценије везују се интервенције које углавном обухватају сличне послове. У Летопису стоји да је црква 1972. "доста запуштена као и ограда". Нова ограда црквене порте завршена је 1973., а наредне, 1974., започиње грађење црквене зграде код парохиског дома која је исте године и завршена. Наредне 1975. године, започињу припремни послови за поправку цркве "споља и изнутра". Предвиђени радови завршени су у току године. Послови везани за сређивање парохиског дома планирани су током 1978., а завршени 1979. године.

Црква Вазнесења Христовог обновљена је потпуно, 1994. године. Наиме, пред прославу 190 - годишњице Првог српског устанка црква је, како стоји у Летопису, била у "очајном стању". Било је потребно извршити неопходне радове. Прилозима мештана, ангажовањем црквене општине и свештеника њихова имена уклесана су на мермерној плочи на јужном зиду цркве, одмах до улаза, обновљен је под у цркви и по-

стављене су мермерне плоче на доњој трећини зида.

Мештани су са орашачким свештеником Милисавом Симићем 1993. године донели одлуку везану за још један подухват који је претходио прослави 190 - годишњице Првог устанка, а то је подизање масивног звоника у данашњој црквеној порти. Кризе деведесетих година отежавале су предвиђене радове, али су они, ипак, завршени исте године, а 17. јула 1994. године звоник је освештан. Звоник има благо трапезасто решену основу а састоји се од доњег зиданог дела са елементима покривеним бакарним лимом и дрвене конструкције која носи кров на че-

тири воде. Кров звоника такође је покривен бакарним лимом. Поред звоника налази се горионик за свеће са просторијом предвиђеном за продавиницу.

Пред прославу 200-те годишњице поново је извршена обнова орашачке цркве. Пред овај велики догађај, 2003. године, Републички завод за заштиту споменика културе спровео је потребне мере. Извршене су неопходне санације општећења на фасадама, препокривање кровних делова храма као и делова кровних украса, бојење фасаде, монтирани су хоризонтални олуци од бакарног лима и вертикалне олуцне цеви са бакарним држачима, очишћени су и обојени метални крстови, извршена је рестаурација врата и прозора, као и обнова тротоара око цркве. Планирани радови обухватили су и радове на звонари. На основу документације сазнајемо да је звоник имао неке елементе покривене поцинкованим лимом. Било је предвиђено да се поцинковани лим замени бибер црепом, како би се постигла стилска уједначеност са црквом. Међутим, одабрана је друга могућност, бакарни лим, што закључујемо на основу данашњег изгледа цркве.

Ови радови су заокружили и појачали дефиницију визуелне концепције цркве која данас, предпостављамо, у својој идентификацији, не одступа у многоме од првобитне. ■

СЛУЖБЕНИ ДЕО - ПРОМЕНЕ У ЕПАРХИЈИ ШУМАДИЈСКОЈ

Његово преосвештенство епископ шумадијски Господин Јован благоизволео је у периоду од 1. марта 2006. до 31. маја 2006. године:

ОСВЕТИТИ:

- Нову палионицу свећа храма Светог Пантелејмона у Станову - Крагујевац, Арх. нам. крагујевачко, 24. априла 2006;
- Нову палионицу свећа храма Свете Петке у Смедеревској Паланци, Арх. нам. јасеничко, 26. априла 2006;
- Темелје за трпезар храма Светог Илије у Горњој Трнави, Арх. нам. опленачко, 30. априла 2006;
- Камен темелац за спортску дворану богословије Светог Јована Златоустог у Крагујевцу, 8. маја 2006;
- Крстове новог храма Спаљивања моштију светог Саве у Барајеву, Арх. нам. беланичко, 10. маја 2006;
- Палионицу свећа храма Срба светитеља у Степојевцу, Арх. нам. беланичко, 21. маја 2006.

РУКОПОЛОЖИТИ:

- Ђакон Ненада Марковића из Крагујевца, у чин презвитера, 2. априла 2006. у Световаведњском храму манастира Каленића.

ЗАМОНАШИТИ:

По чину мале схиме

- Архимандрита Георгија (Николића), духовника Световаведњске обитељи манастира Каленића, у храму овог манастира, 2. априла 2006.

По чину велике схиме

- Архимандрита Георгија (Николића), духовника Световаведњске обитељи манастира Каленића, у храму овог манастира, 8. априла 2006.

ОДЛИКОВАТИ:

Ордеом Симеона Мироточивој

- Драгана Марковића, председника општине Јагодина, за помоћ храмовима на територији јагодинске општине;

- Бранимира Стојановића из Јагодине, за унапређење црквеног живота Црквене општине при храму Светих апостола Петра и Павла у Јагодини.

Достојанством протонамесника

- Јереја Симишу Марковића, привременог пароха Прве парохије храма Светог Пантелејмону у Станову - Крагујевац, Арх. нам. крагујевачко;
- Јереја Ђорђа Радишића, привременог пароха винчанског у Винчи, Арх. нам. опленачко.

Чином протопрезвитера

- Протонамесника Милуна Алексића, привременог пароха јунковачког у Јунковцу, Арх. нам. опленачко.

ПРЕМЕСТИТИ:

- Братство манастира Саринца у манастир Денковац.

ПОСТАВИТИ:

- Новорукоположеног јереја Ненада Марковића за привременог пароха Друге светосавске парохије у Крагујевцу, Арх. нам. крагујевачко;
- Протојереја Саву Арсенијевића за привременог пароха Треће парохије Старе цркве у Крагујевцу, Арх. нам. крагујевачко;
- Јереја Милића Марковића, привременог пароха Шесте парохије Старе цркве у Крагујевцу, за старешину Старе цркве у Крагујевцу, Арх. нам. крагујевачко;
- Јеромонаха Јустина (Годића) за настојатеља манастира Саринца;
- Јеромонаха Серафима (Божича) за настојатеља манастира Денковца.

РАЗРЕШИТИ:

- Протојереја ставрофора Животу Марковића даље дужности привременог пароха Друге

светосавске парохије у Крагујевцу, Архијерејско намесништво крагујевачко;

- Протојереја ставрофора Драгослава Степковића даље дужности привременог пароха Треће парохије Старе цркве у Крагујевцу, Арх. нам. крагујевачко;

- Протојереја ставрофора Драгослава Степковића даље дужности старешине Старе цркве у Крагујевцу, Арх. нам. крагујевачко;

- Јеромонаха Серафима (Божича) даље дужности настојатеља манастира Саринца.

ПРИМИТИ У СВЕЗУ КЛИРА:

- Јеромонаха Јустина (Годића) из свезе клира Епархије нишке;
- Протојереја Саву Арсенијевића из свезе клира Епархије канадске.

ПОДЕЛИТИ КАНОНСКИ

ОТПУСТ:

- Мирољубу Попадићу, студенту Богословског факултета, за свезу клира Епархије жичке;
- Јереју Владану Крстићу за свезу клира Епархије милешевске.

ПЕНЗИОНИСАТИ:

- Протојереја ставрофора Драгослава Степковића, привременог пароха Треће парохије Старе цркве у Крагујевцу и старешину ове цркве.

ПОДЕЛИТИ БЛАГОСЛОВ ЗА УПИС ПОСТДИПЛОМСКИХ СТУДИЈА:

- Николи Баловићу, апсолвенту Православног богословског факултета у Београду.

УПКОЛИО СЕ У ГОСПОДУ:

- Схи архимандрит Георгије (Николић), духовник Световаведњске обитељи манастира Каленића, 11. априла 2006.

СЛУЖЕЊА, ПОСЕТЕ И ПРИЈЕМИ ЕПИСКОПА ШУМАДИЈСКОГ ГОСПОДИНА ЈОВАНА

од 1. марта 2006. до 31. маја 2006. године:

МАРТ

1. март 2006:
 - У Патријаршији СПЦ учествовао у пријему амбасадора Пољске и других дипломатских представника у Београду.
2. март 2006:
 - Служио Свету архијерејску литургију и Призив Светог Духа у Саборном храму у Крагујевцу поводом заседања Епархијског савета Шумадијске епархије.
3. март 2006:
 - Служио Свету архијерејску литургију и опело јеромонаху Авакуму у манастиру Драчи.
4. март 2006:
 - Служио Свету архијерејску литургију у Саборном храму у Крагујевцу;
 - Примιο архимандрита Алексеја, игумана манастире Светог Луке у Бошњанима.
5. март 2006:
 - Служио Свету архијерејску литургију у Корићанима - Крагујевац;
 - Учествовао у опроштајном вечерњу, поводом поклада, у храму Светог Саве на Аеродрому - Крагујевац;
 - У богословији Светог Јована Златоустог у Крагујевцу вечерао, поводом поклада, са ученицима и наставницима.
 - Током Прве недеље Васкршњег поста боравио у манастиру Дивостину, у среду (8. марта) и петак (10. марта) служио у овом манастиру Пређеосвећену литургију.
9. марта 2006:
 - Учествовао у раду Светог архијерејског синода СПЦ поводом одласка делегације СПЦ у посету САД. Седници Синода присуствовао и председник

Владе Србије др Војислав Коштуница.

10. март 2006:
 - Исповедио братство манастира Саринца и Денковца;
 - Посетио у болници оболелог протојереја ставрофора Животу Марковића.
12. март 2006:
 - Служио Свету архијерејску литургију у храму Светог Саве на Аеродрому - Крагујевац.
13. март 2006:
 - Служио Свету архијерејску литургију у Саборном храму у Крагујевцу;
 - Примιο господина Радишу Пљакића, потпредседника Епархијског савета;
 - Предводио литију у Крагујевцу поводом Недеље православља.
- 13 - 27. март 2006:
 - Предводио делегацију СПЦ у посети САД.
28. март 2006:
 - Учествовао у раду Светог архијерејског синода СПЦ - поднео извештај о посети САД.
29. март 2006:
 - Служио Свету архијерејску литургију пређеосвећених дарова у Сибићу; исповест свештенства Лепеничког архијерејског намесништва; читање и дискусија о богословском реферату који је припремљен за братски састанак поводом исповести свештеника.
31. март 2006:
 - Служио Свету архијерејску литургију пређеосвећених дарова у манастиру Тресије; исповест свештенства Космајског архијерејског намесништва; читање и дискусија о богословском реферату који је припремљен за братски састанак поводом исповести свештеника.

АПРИЛ

1. април 2006:
 - Служио Свету архијерејску литургију и годишњи парастос, уз освећење надгробног крста, монахињи Евгенији у манастиру Дивостину.
2. април 2006:
 - Служио Свету архијерејску литургију у манастиру Каленићу; рукоположио ђаконa Ненада Марковића у чин презвитера; замонашио архимандрита Георгија (Николића) по чину мале схиме.
3. април 2006:
 - Служио Свету архијерејску литургију пређеосвећених дарова у Великим Пчелицама; исповест свештенства Левачког архијерејског намесништва; читање и дискусија о богословском реферату који је припремљен за братски састанак поводом исповести свештеника.
4. април 2006:
 - У име патријарха српског, у Сава центру у Београду, присуствовао прослави петнаестогодишњице постојања предузећа Лукоил.
5. април 2006:
 - Служио Свету архијерејску литургију пређеосвећених дарова у Жабарима; исповест свештенства Опленачког архијерејског намесништва; читање и дискусија о богословском реферату који је припремљен за братски састанак поводом исповести свештеника;
 - Служио Прво великопосно бденије у Саборном храму у Крагујевцу.
6. април 2006:
 - Служио Свету архијерејску литургију пређеосвећених дарова у

Саборном храму у Крагујевцу; исповест свештенства Крагујевачког архијерејског намесништва; читање и дискусија о богословском реферату који је припремљен за братски састанак поводом исповести свештеника;
■ Служио бденије у манастиру Благовештење Рудничко

7. април 2006 - Благовести:

■ Служио Свету архијерејску литургију у манастиру Благовештење Рудничко и пререзао колач поводом храмовне славе;
■ Служио у манастиру Дивостину Друго великопосно бденије.

8. април 2006:

■ Служио Свету архијерејску литургију и полугодишњи парастос игуманији Харитини у манастиру Ралетинцу;
■ Замонашио по чину велике схиме архимандрита Георгија (Николића) у манастиру Каленићу;
■ Посетио манастир Денковац поводом живописања манастирског храма;
■ Посетио манастир Прерадовац.

9. април 2006:

■ Служио Свету архијерејску литургију и четрдесетодневни парастос јеромонаху Авакуму у манастиру Драчи.

10. април 2006:

■ Служио Свету архијерејску литургију пређеосвећених дарова у Младеновцу; исповест свештенства Младеновачког архијерејског намесништва; читање и дискусија о богословском реферату који је припремљен за братски састанак поводом исповести свештеника.

11. април 2006:

■ Учествовао у раду Светог архијерејског синода СПЦ у Сремским Карловцима;
■ Посетио, са члановима делегације СПЦ који су били у посети САД, председника Србије Бориса Тадића и министра иностраних послова СЦГ Вука Драшковића и известио их о резултатима посете.

12. април 2006:

■ Служио Свету архијерејску литургију пређеосвећених дарова у Дубокој; исповест свештенства Беличког архијерејског намесништва; читање и дискусија о богословском реферату који је припремљен за

братски састанак поводом исповести свештеника;

■ Служио опело архимандриту Георгију у манастиру Каленићу.

13. април 2006:

■ Служио Свету архијерејску литургију пређеосвећених дарова у Башину; исповест свештенства Јасеничког архијерејског намесништва; читање и дискусија о богословском реферату који је припремљен за братски састанак поводом исповести свештеника;
■ Присутствовао у крагујевачком позоришту Јоаким Вујић пројекцији филма о светом владици Николају.

14. април 2006:

■ Служио Свету архијерејску литургију пређеосвећених дарова у Крчину; исповест свештенства Темнићког архијерејског намесништва; читање и дискусија о богословском реферату који је припремљен за братски састанак поводом исповести свештеника.

15. април 2006 - Лазарева субота:

■ Служио Свету архијерејску литургију у Саборном храму у Крагујевцу;
■ У Патријаршији СПЦ, са епископом бачким Г. Иринејем и епископом браничевским Г. Игнатијем, разматрао предлог Закона о верским заједницама пред усвајање у Скупштини Србије;
■ Посетио на Војно медицинској академији у Београду оболелог патријарха српског Г. Павла;
■ Посетио у Тополи, поводом крсне славе, протојереја ставрофора Миладина Михаиловића.

16. април 2006 - Цвети:

■ Служио Свету архијерејску литургију у Саборном храму у Крагујевцу.

17. април 2006:

■ Служио Свету архијерејску литургију пређеосвећених дарова у Белошевцу - Крагујевац;
■ Примио принца - престолонаследник Александра и принцезу Катарину са њиховим гостима из САД;

■ У Народном музеју у Крагујевцу присуствовао прослави стоседамдесетогодишњице апотекарства у Србији.

18. април 2006:

■ Служио Свету архијерејску литургију пређеосвећених

дарова у Старој цркви у Крагујевцу;

■ Посетио капелу на Палилулском гробљу у Крагујевцу, поводом обнове.

19. април 2006:

■ Служио Свету архијерејску литургију пређеосвећених дарова у манастиру Дивостину.

20. април 2006 - Велик четвртак:

■ Служио Свету архијерејску литургију у храму Светог Саве на Аеродрому - Крагујевац;
■ Учествовао у читању Јеванђеља о страдању Господа Исуса Христа у Саборном храму у Крагујевцу.

21. април 2006 - Велики петак:

■ Служио Царске часове у Саборном храму у Крагујевцу;
■ Упутио епархијотима, посредством јавних гласила, Васкршњи поздрав;
■ Посетио цркве у Десимировцу, Лужницама и Чумићу;
■ Служио Статије у Саборном храму у Крагујевцу.

22. април 2006 - Велика субота:

■ Служио Свету архијерејску литургију у храму Крагујевачке богословије и крстио малу Ану, кћерку професора богословије протонамесника Рајка Стефановића.

23. април 2006 - Васкрс:

■ Служио Васкрсно јутрење и Свету архијерејску литургију у Саборном храму у Крагујевцу;
■ Служио Пасхално вечерње у Јагодини; одликовао градоначелника Јагодине Драгана Марковића и председника Црквене општине у Јагодини Бранимира Стојановића, орденом Светог Симеона Мироточивог.

24. април 2006,

Васкрсни понедељак:

■ Служио Свету архијерејску литургију и осветио нову палионицу свећа у храму Светог Пантелејмона у Становима - Крагујевац; одликовао старешину цркве Симишу Марковића достојанством протонамесника.

25. април 2006, Васкрсни уторак:

■ Служио Свету архијерејску литургију у Саборном храму у Крагујевцу;
■ Примио градоначелника Крагујевца Верољуба Стевановића поводом организације путова-

ња у Хиландар и обнове манастира Дивостина;
 ■ Присуствовао у Епархијском центру отварању изложбе икона и васкрсних јаја;
 ■ Примио аташеа за културу у Београду Руске федерације.

26. април 2006:

■ Служио Свету архијерејску литургију у храму Свете Петке у Смедеревској Паланци и осветио нову палионицу свећа;
 ■ Посетио цркве у Вишевцу и Вучићу и Градину, родно место Карађорђа Петровића у Вишевцу.

27. април 2006:

■ Састао се, у Врњачкој Бањи, са архимандритом Алексејем.

28. април 2006:

■ Служио Свету архијерејску литургију у Саборном храму у Крагујевцу;
 ■ Учествовао у представљању монографије о манастиру Светог Луке у Бошњанима у селу Петка код Лазареваца;
 ■ Посетио, поводом обнове, манастир у Ђелијама и цркву Светог Димитрија у Лазаревцу.

29. април 2006:

■ Служио Свету архијерејску литургију у Корићанима - Крагујевац и крстио малу Сару, кћерку свештеника Александра Јовановића.

30. април 2006:

■ Служио Свету архијерејску литургију у Горњој Трнави и осветио темеље за нови црквени трпезар.

МАЈ:

1. мај 2006:

■ Учествовао у раду Светог архијерејског синода СПЦ.

2 - 3. мај 2006:

■ Учествовао у Пећкој патријаршији на скупу представника верских заједница.

4. мај 2006:

■ Учествовао у заседању Патријаршијског савета СПЦ.

5. мај 2006:

■ Рад у Патријаршији СПЦ;
 ■ Служио бденије у Саборном храму у Крагујевцу.

6. мај 2006 - Ђурђевдан:

■ Служио Свету архијерејску литургију у манастиру Светог Ђорђа на Липару;

■ Посетио Скупштину града Крагујевца поводом Дана града;
 ■ Посетио у Ивањици, поводом крсне славе, Радослава Секулића Лалета.

7. мај 2006:

■ Служио Свету архијерејску литургију у храму Светих мироносица у Винчи и пререзао славски колач, поводом храмовне славе; одликовао достојанством протонамесника пароха винчанског Ђорђа Радишића;
 ■ Посетио у Тополи, поводом крсне славе, ђаконa Градимира Милојевића.

8. мај 2006:

■ Осветио камен темељац за спортску халу Крагујевачке богословије;
 ■ Примио министра вера Милана Радловића и министра просвете и спорта Слободана Вуксановића у Влади републике Србије.

9. мај 2006:

■ Учествовао у раду Светог архијерејског синода СПЦ;
 ■ Служио бденије у храму Светог Саве на Аеродрому - Крагујевац.

10. мај 2006

Спаљивање моштију светог Саве

■ Служио Свету архијерејску литургију у храму Светог Саве на Аеродрому - Крагујевац и пререзао славски колач, поводом храмовне славе;
 ■ Посетио цркву у Барајеву, осветио крстове за храм и пререзао славски колач, поводом храмовне славе;

■ Примио групу угледних професора Медицинског факултета у Београду и Медицинског факултета у Крагујевцу и директоре КБЦ Београд и КБЦ Крагујевац.

11. мај 2006:

■ Посетио, са представницима предузећа Венчац - Аранђеловац манастир Брезовац;
 ■ Посетио село Тулеж и одредио место за подизање новог храма;
 ■ Посетио цркву брвнару у Даросави.

12. мај 2006 - Свети Василије Острошки:

■ Служио Свету архијерејску литургију и чин освећења јелеја у манастиру Каленићу;
 ■ Посетио манастир Прерадовац.

13. мај 2006:

■ Служио Свету архијерејску литургију у Саборном храму у Крагујевцу;
 ■ Венчао, у Селевцу, Ненада и Ивану Јевтић.

14. мај 2006:

■ Служио Свету архијерејску литургију у Саборном храму у Крагујевцу;
 ■ Примио бившег епископа захумско-херцеговачког Г. Атанасија;
 ■ Посетио, са епископом Г. Атанасијем, богословију Светог Јована Златоустог у Крагујевцу.

15 - 27. мај 2006:

■ Учествовао у редовном заседању Светог архијерејског сабора СПЦ (21. маја служио Свету архијерејску литургију у Степојевцу и осветио нову палионицу свећа; 22. маја служио Свету архијерејску литургију у манастиру Дивостину, посетио манастир Никоље у Шаторњи и пререзао славски колач поводом храмовне славе; посетио манастир Павловац)

28. мај 2006:

■ Служио Свету архијерејску литургију у Саборном храму у Крагујевцу;
 ■ Венчао у Крагујевцу Николу и Катарину;
 ■ Венчао у Тополи Николу и Јелену;
 ■ У манастиру Копорину сусрео се са митрополитом пергамским Г. Јованом, архиепископом охридским Г. Јованом, епископом бившим захумско - херцеговачким Г. Атанасијем, епископом западноевропским Г. Луком и епископом браничевским Г. Игнатијем.

29. мај 2006:

■ Посетио, у Белом двору у Београду, принца-престолонаследника Александра поводом пријема председнице Конгреса српског уједињења у САД.

30. мај 2006:

■ Служио Свету архијерејску литургију у парастос жртвама НАТО бомбардовања у Варварину;
 ■ Посетио манастир Светог Луке у Бошњанима.

31. мај 2006:

■ Служио Свету архијерејску литургију у Саборном храму у Крагујевцу;

■ Служио бденије у Саборном храму у Крагујевцу.

Прослава Врбице у Белошевачкој цркви у Крагујевцу

Освећење темеља спортске хале
Крагујевачке богословије

Полазници веронауке у цркви у Станову

Литија на Бозману

Храмовна слава Светосавске цркве у Крагујевцу

Јелеосвећење у Каленићу

